MIHAELA POPESCU

DCLR

DICȚIONAR DE CUVINTE LIVREȘTI ÎN LIMBA ROMÂNĂ

DICȚIONARE FUNDAMENTALE

Mihaela Popescu

Dicționar de cuvinte livrești în limba română
(DCLR)

LETRAS
Promovăm autorii români

Copyright

Dicționar de cuvinte livrești în limba română (DCLR)
COPYRIGHT 2021 **MIHAELA POPESCU**
COPYRIGHT 2021 Editura LETRAS
Toate drepturile rezervate.
ISBN ePub 978-606-071-439-2

Publicat de Letras
https://letras.ro/
Distribuit de https://piatadecarte.net/
Contact editura: edituraletras@piatadecarte.com.ro
contact@letras.ro
Această carte este protejată de legea dreptului de autor.

Din respect pentru autorul cărţii, folosiţi-o pentru uzul personal.
Puteţi reproduce extrase din această carte în limita a 300 de cuvinte, pe site-ul, blogul dvs., în reţelele sociale, folosind întotdeauna semnele citării, urmate de titlul cărţii DICȚIONAR DE CUVINTE LIVREȘTI ÎN LIMBA ROMÂNĂ *(DCLR),* un link către această carte şi către Editura Letras.

Cuprins

Dicționar de cuvinte livrești în limba română *(DCLR)*

Copyright

I. INTRODUCERE

I.1. Considerații preliminare

I.2. Delimitări

I.3. Argumente pentru realizarea dicționarului

II. CONSIDERAȚII TEORETICE

II.1. Cadrul teoretic și terminologic

II.2. Atestări ale cuvântului „livresc”. Surse cercetate

III. STRUCTURA ȘI CONȚINUTUL DCLR

III.1. Structura generală a DCLR

III.2. Ce am inclus în dicționar

III.3. Ce nu am inclus în dicționar

IV. NORME DE REDACTARE

IV.1. Macrostructura DCLR

IV.2. Microstructura DCLR

IV.3. Concluzii

V. DICȚIONAR DE CUVINTE LIVREȘTI ÎN LIMBA ROMÂNĂ (DCLR)

VI. ANEXE

VI.1. Cuvinte (sau sensuri) considerate livrești de în cel puțin unul dintre dicționarele excerptate

VI.2. Familii de cuvinte

VI.3. Cuvinte pe care le considerăm livrești și pe care niciunul dintre dicționarele excerptate nu le consideră astfel

VI.4. Cuvinte al căror tratament (din punctul de vedere al mărcilor de uzaj) diferă foarte mult de la un dicționar la altul

VI.5. Cuvinte considerate de noi ca nemaifiind livrești

VI.6. Cuvinte cu statut incert sau în curs de asimilare în limba comună, provenite din inventarul unor terminologii diferite

VI.7. Cuvinte de sprijin

VII. BIBLIOGRAFIE

NOTE

Pe această cale, aduc cele mai calde mulțumiri d-nelor cerc. dr. Adina Dragomirescu și cerc. dr. Ema Timotin, care au crezut de la bun început în utilitatea și valoare potențială a proiectului ce a stat la baza publicării aceste cărții. Le mulțumesc, de asemenea, d-nelor acad. Gabriela Pană-Dindelegan și cerc. dr. Mariana Neț, precum și d-lui prof. dr. Cristian Moroianu pentru tot sprijinul acordat în vederea materializării dezideratului meu, acela de a pune în valoare într-o formulă lexicografică inedită, o clasă de cuvinte neglijată adesea în literatura de specialitate, și anume cuvintele *livrești.*

Mulțumirile mele speciale se îndreaptă deopotrivă spre colegul meu, cerc. dr. Victor Celac, care mi-a stat alături și s-a implicat cu întreaga sa competență pe întreg parcursul derulării proiectului și al redactării cărții. Discuțiile noastre, observațiile, sugestiile și ideile pe care mi le-a împărtășit fac dovada unei incontestabile generozități științifice și profesionale.

I. INTRODUCERE

Motto: « La pratique lexicographique doit représenter ses jugements de valeur, constitutifs d'une norme du dictionnaire, par un système de marques simple et compréhensible. Le maniement de ces marques, très délicat en pratique, conduit à insister sur certaines axes de jugements, et à en négliger d'autres. Ceci parce que les informations disponibles sont toujours insuffisantes. En outre, le caractère plus ou moins intuitif des attributions de marque et les interprétations présumées du lecteur, soumises à une tradition peu critiquée, donnent à ces marques un caractère partialement fictif et arbitraire. »[1]

I.1. Considerații preliminare

Alcătuirea de dicționare speciale, sectoriale, de dicționare de cuvinte cu statut determinat în vocabularul limbii române, ce aparțin unor zone de variație diferite, nu este nouă. Stau mărturie în acest sens multiplele lexicoane de cuvinte regionale, de jargon, de argou, de termeni specializați din diferite domenii, de neologisme etc.

În schimb, alcătuirea unui dicționar de cuvinte livrești poate fi considerată o inițiativă nouă. Motivele care au condus la aceasta sunt multiple și reprezintă tot atâtea argumente pentru realizarea unui asemenea tip de lucrare. Înainte de a enumera argumentele care se constituie în favoarea proiectului, vom spune că există câteva inițiative anterioare ce ating tema de cercetare urmărită de noi, dar care se disting în esență de aceasta, printr-o înțelegere diferită a conceptului *livresc*. De asemenea, este necesar să precizăm faptul că, pentru excerptarea cuvintelor ce alcătuiesc dicționarul nostru, am folosit un corpus de cinci dicționare contemporane explicative, normative și de neologisme (DOOM, NDU, DCR, DAN, DEX[2]) și am consultat *Baza de texte în format electronic* pusă la dispoziție de Departamentul de lexicografie și etimologie al Institutului de lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan - Al. Rosetti", precum și *Baza CoRoLa*, disponibilă online.

De altfel, atunci când vorbim despre cuvinte livrești, în mod implicit și simultan, în mintea cititorului se conturează câteva trăsături ce însoțesc obligatoriu aceste elemente lexicale. Este vorba despre calitatea acestora de

a fi cuvinte *rare*, *culte* și de a fi *neologisme*. În cele ce urmează vom încerca să definim termenul *livresc,* operând departajările necesare.

I.2. Delimitări

Pentru a defini cuvintele livrești din perspectiva pe care noi o propunem, perspectivă care susține alcătuirea dicționarului, este necesară operarea a treidelimitări între diferite categorii de cuvinte: *rare, culte* și *neologisme.*

I.2.1. Cuvinte livrești *vs* cuvinte rare

O minimă practică lexicografică, precum și experiența de cititor ne arată că, în dicționarele de tip general, explicativ, unele cuvinte sau sensuri ale acestora sunt marcate ca fiind *rare*, iar altele *livreşti.* Este cazul unor cuvinte precum *avuabil,* considerat de către DOOM și DEX ca fiind livresc, iar de NDU ca fiind *rar.* Putem spune, astfel, că marca *rar* desemnează, pe de o parte, *o categorie de cuvinte în sine,* creată pe criterii diafrecvențiale. Dar, pe de altă parte desemnează *una dintre trăsăturile* categoriei de cuvinte *livreşti.* Așa stând lucrurile, este limpede că mulțimea cuvintelor rare dintr-o limbă include cuvinte livrești, în schimb, în mulțimea elementelor livrești nu se pot include cuvinte pe baza unicului criteriu că acelea sunt rare (altfel spus, lexemele livrești, prin însuși statutul lor în limbă, sunt și rare, dar reciproca nu este valabilă decât parțial.)

I.2.2. Cuvinte livrești considerate din perspectiva etimologiei și a lingvisticii istorice (numite și culte, savante etc.) *vs* cuvinte livrești considerate din perspectiva uzului, a lingvisticii variaționale

O altă delimitare necesară este aceea între cuvintele livrești (în sensul etimologiei acestora), numite și *cuvinte culte, savante* etc. și cuvintele livrești considerate din perspectivă *variațională.* Cele două accepțiuni ale termenului *livresc* nu se exclud, fiecare fiind fundamentată pe o abordare teoretică diferită. Una dintre abordări este cea *istoric-etimologică.* Cealaltă abordare, a noastră, se realizează din perspectiva *uzului* într-o perioadă istorică dată, considerată în sincronia ei.

Pentru delimitarea accepțiunilor, vom prezenta patru contribuții esențiale în acest sens, dintre care două sunt dicționare, iar alte două sunt lucrări

teoretice, care includ însă și glosare:

Dictionnaire des emprunts latins dans les langues romanes

O lucrare lexicografică de referință pentru ilustrarea împrumuturilor din latină este *Dictionnaire des emprunts latins dans les langues romanes,* coordonat de Reinheimer-Rîpeanu (2004: 11). În această lucrare se pornește de la etimoanele latinești culte (care au statut de cuvânt-intrare), urmărindu-se apoi cuvintele împrumutate corespunzătoare, din limbile romanice, cu menționarea primei atestări.

Glosar de cuvinte rare și uitate

Un dicționar de interes este și cel al lui Dragoș Șesan, *Glosar de cuvinte rare și uitate.* În ciuda prezenței cuvântului *rar*, din titlul lexiconului, cuvânt ce definește o trăsătură proprie și cuvintelor *livrești* (care sunt și ele rare în raport *cu limba comună* și, implicit, în *uz*), lucrarea nu are nimic în comun cu demersul inițiat de noi.

În plus, demersul lexicografic al lui Șesan diferă substanțial de proiectul nostru încă de la alegerea surselor pe baza cărora a alcătuit lista dicționarului său, autorul afirmând că acestea sunt documente ecleziastice, administrative, juridice și comerciale medievale (de altminteri, glosarul său este organizat tematic). Mai mult, dicționarul conține elemente lexicale aparținând unor terminologii, elemente ieșite din uz etc. Mai mult, un criteriu important de selecție adoptat de Șesan (2012: 9, 10) este includerea cuvintelor rare sau dispărute, al căror sens a fost dedus numai din context, cuvinte care nu apar în sursele lexicografice.

Contribuții notabile la studiul împrumuturilor livrești din perspectivă *istorică și etimologică* (din latină, greacă, dar și din limbile romanice) apar și în materiale lingvistice nelexicografice. Vom face referire la două volume semnate de prof. Coman Lupu.

Lexicografia românească în procesul de occidentalizare latino-romanică a limbii române moderne (1780-1860)

În volumul citat, Lupu (1999: 46) arată care este componența, din punctul său de vedere, a mulțimii elementelor lexicale livrești în limba română. Autorul consideră că sursele elementelor livrești în română ar fi nu numai

împrumuturile culte din latină sau greacă, ci și acelea intrate pe filieră franceză sau italiană, chiar dacă în limbile respective acestea nu au statutul de cuvinte livrești. Printre exemplele enumerate, Coman Lupu include și elemente precum *bancă, bandă, bord*. În aceste cazuri punctuale, ne exprimăm distanțarea față de punctul de vedere al autorului, considerând că aceste cuvinte nu sunt livrești.

Estudios de lingüística románica.

Dezvoltând discuția despre elementele livreși și despre felul în care acestea au pătruns în limba română, în volumul său *Estudios de lingüística románica* Coman Lupu (2018: 51) operează o distincție clară, necesară, între cele două categorii de împrumuturi, cel *direct, popular*, rezultat din contactul direct dintre limbi și cel cult, realizat *pe cale livrescă*.

Un alt aspect foarte important, o zonă sensibilă, generatoare de posibile confuzii este cea terminologică, în care cercetătorii vorbesc despre *cuvinte livrești, cultisme, cuvinte savante, latinisme împrumuturi latine* etc. Detaliind subiectul, Lupu (2018: 52) atrage atenția asupra faptului că lipsa unei delimitări clare între conceptele *latinism* și *cultism* reprezintă una dintre cele mai mari probleme în studierea împrumuturilor latine în limbile romanice. În sprijinul acestei afirmații, autorul trece în revistă opiniile mai multor cercetători de prestigiu, precum Lázaro Carreter, Carlo Tagliavini, Bustos Tovar etc.

În concluzie, din perspectiva lui Coman Lupu, caracterul *livresc* al unui element lexical este conferit de istoricul său etimologic, autorul nepropunându-și să evalueze statutul elementelor lexicale livrești în aria variațiilor diafazică, diastratică și diafrecvențială pe care acesta nu le are în vedere, așa cum îl utilizăm noi.

Observăm, deci, că utilizarea noțiunii *livresc* diferă între noi și alți autori, ceea ce impune dezambiguizarea termenului. Genul de dicționar propus de noi diferă fundamental de altele (liste, inventare, dicționare etc.), anterioare, prin aceea că noi evaluăm caracterul *livresc* prin prisma *sistemului de variabilitate* în cadrul limbii române, a *uzului*, și nu prin prisma etimologiei cuvintelor considerate livrești. Mai precis, nu ne vom ocupa de etimoanele și de istoria împrumuturilor din latină (sau prin alte filiere), ci de statutul cuvintelor selectate în cadrul *uzului actual*, așa cum este el reflectat în

dicționarele contemporane. Cu toate acestea,în cadrul dicționarului alcătuit de noi, ne-am exprimat implicit opinia cu privire la diacronia cuvintelor livrești excerptate, marcându-le pe acelea pe care nu le mai considerăm ca atare, ci ca făcând parte deja din limba comună.

Prin urmare, pe de o parte, *livresc* înseamnă *împrumut pe cale cultă din latină (direct sau prin intermediul filierelor romanice*). Pe de altă parte, în cadrul preocupărilor noastre, termenul *livresc* desemnează o arie de variație specială, în cadrul unei limbi romanice moderne, în cazul de față, româna, un nivel de limbă care are atingere deopotrivă cu variațiile *diastratică* (apartenența la o anumită categorie socio-culturală), *diafazică* (*diastilistică*) (utilizarea în circumstanțe determinate), și *diafrecvențială* (ocurența relativ rară a cuvintelor) și în acest sens este utilizat de noi. De altfel, există cercetători (Gadet, 2003: *ap.* Ledegen, Leglise: 2013: 15) care consideră că decuparea strictă în diferite tipuri de variere ar implica crearea unei discontinuități, lucru nedorit și inexact, deoarece diatopicul, diastraticul și diafazicul interacționează în mod permanent. Prin urmare, se poate spune că, deși în mod obișnuit sunt analizate separat, tipurile de variație nu pot fi izolate, deoarece ele funcționează simultan în cadrul tuturor nivelurilor lingvistice.

I.2.3. Cuvinte livrești *vs* neologisme

Odată stabilită accepțiunea în care noi utilizăm termenul *livresc,* în cadrul acestei lucrări, întrebarea firească ar fi aceea care este diferența dintre neologisme și cuvintele livrești. Departajarea celor două categorii de cuvinte reprezintă o necesitate. La o primă analiză, constatăm cu ușurință că există o diferențiere în ceea ce privește relația de apartenență a unei categorii lingvistice la alta, superioară numeric. Astfel, putem spune cu certitudine că elementele livrești sunt totodată și neologisme, în sensul larg, dat de Florica Dimitrescu (1994: 115), în schimb, neologismele nu sunt toate elemente livrești. Acest criteriu, valid, rămâne totuși insuficient.

Observând trăsăturile definitorii ale celor două compartimente ale vocabularului, constatăm că elementele din prima clasă, și anume neologismele, sunt definibile prin prisma coordonatei temporale, a momentului în care acestea au apărut în limba română. În schimb, cuvintele livrești, în sensul practicat de istoricii limbii, sunt definite atât pe baza istoriei și a etimologiei lor, cât și a limbilor de proveniență. Ambele tipuri

sunt împrumuturi (desigur, nu în mod exclusiv, deoarece neologismele pot fi și creații interne), dar cea de-a doua categorie include o restricție, referindu-se doar la cuvinte împrumutate din latina cultă, neogreacă sau prin filiere romanice moderne, spre deosebire de neologisme, care sunt împrumutate și din limbi precum engleza, germana, dar și din alte limbi, din care româna a împrumutat cuvinte de-a lungul istoriei sale. Astfel, potrivit lui Dimitrescu (1994: 115), categoria neologismelor poate fi lărgită, pe bună dreptate, dacă luăm în considerare statutul lor de cuvinte recent intrate în limbă, la vremea respectivă. Așadar, din perspectivă diacronică, împrumuturile mai vechi, de origine slavă, maghiară etc. au fost și ele neologisme la data intrării lor în limba română.

În cadrul demersului nostru, se impune însă găsirea unui criteriu care să delimiteze și mai precis cele două categorii de cuvinte. Acest lucru a fost posibil prin schimbarea sistemului de referință în cadrul căruia se realizează comparația, și anume prin trecerea de la perspectiva istorică la cea variațională, având în prim-plan cercetarea *uzului* în limba actuală. Astfel, dacă neologismele sunt utilizate de către vorbitori pe scară largă, cuvintele livrești se situează, în uz, pe un palier restrâns, elitist, al vorbitorilor cu un grad superior de cultură, erudiți. Altfel spus, între categoria largă a neologismelor și categoria elementelor lexicale livrești, există incontestabile diferențe de ordin diastratic și diafazic. Dacă neologismele, în general, sunt asimilate relativ rapid și utilizate masiv și de către vorbitorii cu un nivel mediu de pregătire, cuvintele livrești au o dinamică mult mai lentă, migrarea cuvintelor din această categorie către masa vocabularului fiind mai greoaie.

Dacă ne întrebăm însă despre direcția în care se înscrie dinamica elementelor livrești, vom observa că, în măsura în care ele devin mai cunoscute ca formă și înțeles, prin creșterea frecvenței în uz, acestea pot deveni cuvinte ale limbii comune. Prin urmare, înregistrarea unui cuvânt într-un dicționar sau într-un inventar reflectă doar situația sa într-un moment *x,* care reprezintă punctul de intersecție al evoluției sale sincronice și diacronice la un moment dat. Este o observație importantă, pe care o întâlnim la Coșeriu (1996: 30), și care ne conduce spre ideea că niciun studiu lingvistic sincronic nu poate face abstracție de faptul că, materialul pe care se bazează, reprezintă totuși un stadiu al diacroniei.

O problemă specială a fost tratarea unor cuvinte considerate *franțuzisme* de către unele dintre dicționarele care alcătuiesc corpusul din care am făcut selecția. În cazul acestora, am procedat la asimilarea lor în dicționarul nostru, deoarece ele se regăsesc în limbajul unei categorii elitiste de vorbitori și sunt, de asemenea, rare. În cadrul acestei categorii, am întâlnit unele cuvinte marcate ca fiind franțuzisme în respectivele dicționare, dar nu și ca livrești, deși ele pot fi identificate în limbajul cult. Este cazul unor cuvinte precum *bavardaj, cozeur,* care nu apar ca livresc în dicționarele respective, dar pe care le-am introdus în dicționarul de față. În plus, am observat, de pildă, faptul că celălalt membru al familiei de cuvinte a lui *cozeur*, și anume *cozerie,* este înregistrat ca livresc în patru surse lexicografice (DOOM, NDU, DCR, DEX). Există însă și situații în care, același cuvânt este marcat de către unele dicționare ca fiind livresc, iar de către altele ca fiind franțuzism (*bria, briant, şambrat* etc.).

I.3. Argumente pentru realizarea dicționarului

Un prim argument pentru realizarea acestui inventar îl constituie însăși absența unei cercetări asemănătoare sau a vreunui dicționar consacrat cuvintelor livrești, în sensul practicat de noi, adică din perspectiva uzului în limba română.

În al doilea rând, orientarea spre acest gen de dicționar a fost determinată de reprezentarea inconsecventă sau depășită a mărcilor de uzaj care ilustrează variabilitatea limbii române în dicționarele explicative și normative contemporane. Menționarea acestora este uneori omisă, uneori tratată superficial. Un inconvenient care a condus la menționarea inexactă a mărcilor respective l-ar putea reprezenta lipsa unor instrumente lexicometrice și statistice, aspect asupra căruia au atras atenția Sala (1988: 12, 13) și Bidu-Vrănceanu, (2005: 22).

Un al treilea argument este acela că mărcile de variabilitate prezente în dicționarul nostru subliniază raportul dintre lexemele selectate și restul vocabularului, și, în special, raportul dintre acestea și sinonimele lor, livrești și nelivrești. Altfel spus, după definiția unui lexem, am menționat, unde a fost cazul, sinonimele acestuia, făcând corelații marcate prin simbol specific, cu ocurența acestora în inventar, la locul alfabetic respectiv.

Un alt argument, la nivel de opţiune personală (pentru alegerea acestei teme de cercetare), l-au reprezentat ideile conținute în diferitele lucrări din bibliografie. Dintre acestea studiul de sinteză al lui Zafiu (2009: 2330) reprezintă un îndemn clar către orientarea cercetărilor viitoare spre acest domeniu, spre cercetarea sincronică și diacronică a varietăților sociale ale limbii.

II. CONSIDERATII TEORETICE

II.1. Cadrul teoretic și terminologic

Desfășurarea activității de cercetare pentru alcătuirea unui dicționar de cuvinte livrești impune înscrierea acesteia într-un cadru teoretic și terminologic precis. Observațiile care au prins contur în urma selectării materialului, a redării precise a modului în care acesta a fost tratat în dicționarele generale explicative, precum și faptul că acest material a fost glosat și poate fi utilizat în egală măsură ca dicționar au determinat alegerea perspectivei teoretice de abordare a problematicii legate de cuvintele livrești. Ca urmare, ne situăm în descendența abordărilor de tip coșerian, preocupându-ne de aspectul stilistico-variațional al materialului excerptat și prelucrat.

Cu toate acestea, am avut în vedere aspectul evoluției diacronice a cuvintelor selectate din dicționare. Astfel, atuci când am considerat că un cuvânt a migrat spre limba comună, deși dicționarele excerptate îl consideră încă livrești, am marcat acel cuvânt printr-un simbol special.

În cele ce urmează, aducem următoarele clarificări de ordin terminologic.

II.1.2. Variabilitate și variație lingvistică

Variabilitatea lingvistică este trăsătura unei limbi istorice care îi permite acesteia să se producă sub diferite forme și variații (fonetice, lexicale, gramaticale). Altfel spus, variabilitatea permite limbilor să se actualizeze în forme diverese, în funcție de distribuția lor *diatopică, diastratică, diacronică* (Saussure) *și diafazică.* În cercetarea noastră am utilizat criteriile și terminologia coșeriană despre variații și variabilitate**.**

Termenul *variație lingvistică* desemnează un concept larg, general, ce include toate aspectele diversității lingvistice, aspecte care ilustrează și ordonează diferitele sectoare ale vocabularului, aflate în permanentă dinamică. *Variaţia lingvistică* se manifestă deopotrivă *sincronic* și *diacronic*. Din punct de vedere diacronic, diferențierile se manifestă la nivelul istoriei și evoluției limbii. Din punct de vedere sincronic, diferențierile se manifestă la nivel diatopic (în funcție de dialecte), diastratic (în funcție de niveluri de limbă, domeniu de activitate, sociolecte) sau

diafazic[3] (în funcție de aspectele ce țin de expresivitate și de situația de comunicare).

În ceea ce ne privește, am considerat cuvintele livrești ca fiind componentele unei arii de variație hibride, deopotrivă *diastratică* (cuvintele sunt utilizate de către membrii unei anumite clase socio-culturale, elitiste), *diafazică* (*diastilistică*) (cuvintele sunt utilizate în circumstanțe determinate: diferite tipuri de discurs erudit, elitist), și *diafrecvențială* (ocurența cuvintelor este rară, în raport cu elementele altor partiții variaționale).

Dat fiind faptul că structura lucrării noastre are o componentă lexicografică, acesta putând fi consultată pur și simplu ca un dicționar, considerăm necesar să precizăm înțelesul termenilor și al conceptelor cu care am operat:

II.1.3. Microstructură / macrostructură

Materialul lexical cuprins în dicționare a fost denumit în funcție de categoria de informații pe care o furnizează, precum și de relațiile ce se stabilesc între unitățile lexicale cuprinse și componentele definiționale aferente. Astfel, au fost concepute de către cercetători două ansambluri, și anume: *microstructura* și *macrostructura* dicţionarelor.

Cu amendamentul că, în contextul lucrării, sale este vorba despre un dicționar explicativ combinatoriu, Melčuc (1969: 13, 32) utilizează termenul ***microstructură*** ca fiind *modul de organizare a unui articol de dicţionar, cu specificarea că fiecare articol este un lexem.* (« l'organisation de ses articles, chaque article traitant d'une lexie », p. 12). Altfel spus, orice articol de dicționar posedă o structură ale cărei elemente sunt date lexicografice, iar această structură reprezintă *microstructura* dicționarului (« un article de dictionnaire possède une structure dont les éléments sont les données lexicographiques; cette structure est appelée la *microstructure* du dictionnaire. », p. 32).

Același autor (1969: 32) înțelege prin ***macrostructura*** unui dicționar organizarea articolelor în funcție de reguli ce conduc la explorarea câmpurilor semantice și lexicale; prin urmare, întreaga structură a unui dicționar se numește macrostructură.

Ulterior, Rey-Debove (2005: 1) discută într-un mod clar și simplificat despre *microstructur*ă (respectiv *macrostructură),* afirmând că orice dicționar este structurat în funcție de macrostructură, respectiv lista de cuvinte-intrare și de microstructură, reprezentată de organizarea informațiilor la nivelul fiecărui cuvânt inclus în această listă:

La rândul său, Campos Martin (2009:321) arată că totalitatea intrărilor dintr-un dicționar poartă numele de *macrostructură*, în timp ce totalitatea articolelor este numită *microstructură*.

Termenii apar și în DȘL (2001), s.v., definiți în felul următor:

Microstructură = Termen care desemnează cu precădere reţeaua de relaţii stabilite între sensurile unui cuvânt polisemantic, în opoziţie cu macrostructura.

Macrostructură = Termen aplicat cu precădere lexicului (sau vocabularului) pentru a desemna relaţiile de sens dintre grupări mai mari de cuvinte.

În cadrul studiului nostru, termenii menționați vor avea următoarele accepțiuni, în acord cu semnificațiile cu care apar la Rey-Debove, respectiv Campos-Martin și DȘL:

Microstructură = lista de elemente-intrare dintr-un dicționar dat (împreună cu relațiile dintre ele).

Macrostructură = totalitatea datelor prelucrate lexicografic referitoare la cuvintele-intrare dintr-un dicționar dat (definiție lexicografică și informații paradefinițională (mărci de variabilitate, indicații ortografice, ortoepice, etimologie etc.), precum și relațiile dintre acestea.

II.1.4. Mărci de uzaj

Studiul mărcilor de uzaj aparține metalexicografiei și are aplicabilitate imediată, concretă, în practica lexicografică, respectiv la alcătuirea dicționarelor. În mod tradițional, mărcile de uzaj sunt notate între paranteze, înaintea definiţiei lexicografice, dar, uneori, pot fi înregistrate și fără paranteze (de exemplu în TLFi). Fără îndoială, a discuta teoretic despre

mărcile de uzaj sau a lucra cu acestea în mod aplicativ, așa cum presupune utilizarea acestora în alcătuirea unui dicționar reclamă o înțelegere preliminară a conceptului, bazată pe puncte de vedere științifice anterioare, aparținând specialiștilor.

Termenii *marcă stilistică* sau *de uzaj* desemnează oricare din totalitatea informațiilor sintagmatice furnizate în metalimbaj de către dicționarele monolingve sau bilingve. Aceste mărci au rezultat în urma studiului metalexicografic al unităților lingvistice (intrărilor) incluse în dicționare, în funcție de criterii multiple, ce raportează o unitate lingvistică dată la diferitele variabile (v. *supra*) ale limbajului (timpul, spațiul, domeniul, vârsta sau sexul utilizatorilor, stilul, situația de comunicare etc. Așadar, mărci precum *învechit* sau *arhaic* raportează un cuvânt sau un sens al unui cuvânt-intrare la variabila temporală; *regional, dialectal,* la variabila spațială și *rar, ieșit din uz*, la variabila frecvență; *popular, literar, livresc, argotic,* la variabila socio-culturală; *ironic, depreciativ* etc. la situația de comunicare ș.a.m.d. Așa cum se observă, aceeași marcă poate corespunde, în funcție de perspectiva evaluativă a lexicografului, unor variabile diferite. De exemplu, marca *figurat* poate desemna realități semantico-pragmatice atât din sfera *limbajului literar,* cât și din aceea a *limbajului nonliterar.*

Există cazuri în care definirea conceptului pare să presupună dificultăți la nivelul nomenclaturii, aceste mărci fiind cunoscute sub numelele de *mărci stilistice* sau *diastratice.* De asemenea, unele surse (DȘL: 173) promovează sinonimia între *mărcile stilistice* și *mărcile de uzaj.* Vom spune de la bun început că utilizarea termenului „mărci diastratice" în acest fel este improprie, deoarece acestea desemnează o realitate lingvistică numai parțial suprapusă aceleia desemnate de *mărcile de uzaj*, fiind, practic, inclusă în sfera desemnată de acestea, și, deci, sinonime parțiale cu cele din urmă. De asemenea, dată fiind polisemia termenilor *stil, stilistic,* considerăm că este mult mai adecvată, cuprinzătoare și că prezintă un risc mult mai mic de a genera ambiguități denumirea *mărci de uzaj*. Așadar, pretutindeni în demersurile științifice dedicate acestui subiect vom utiliza acest termen. Astfel, marca diastratică este numită deopotrivă *marcă de uzaj,* în timp ce reciproca nu este valabilă, între ele existând o relație de incluziune.

Dincolo de discuția terminologică, demnă de reținut este precizarea făcută în DȘL, în articolul „*Mărci de uzaj"*, care face referire directă la activitatea lexicografilor. În lucrarea amintită, se strage atenția aspupra

importanței consemnării corecte și consecvente a acestor mărci în redactarea cuvintelor în dicționare.

Așadar, mărcile de uzaj, așa cum sunt întâlnite în lexicoane, oferă și reprezintă totodată informaţii sintetice referitoare la o întreagă listă de criterii în funcție de care se organizează, pe de o parte, vocabularul unei limbi și, pe de altă parte, reflectă postura utilizatorului în raport cu vocabularul și cu situația de comunicare. Așa cum se observă, aceste mărci se subsumează unor axe diferite: static/dinamică, sincronică/diacronică, descriptivă/stilistic-discursivă, socială/teritorială etc. Mulțimea mărcilor de uzaj identificate diferă, în timp, de la un autor la altul, oportunitatea desemnării lor nefiind discutabilă (toate având relevanță în plan teoretic și aplicativ). Într-un articol de sinteză, Sterian (2013: 24) numește aceste mărci, atât de variate, „adjuvanți" ai definiţiei lexicografice, enumerând doar câteva dintre acestea, și anume mărcile: *diacronice*, *diatopice*, *diaintegrative*, *diamediale*, *diastratice*, *diafazice*, *diatextuale*, *diatehnice*, *diafrecvenţiale*, *diaevaluative*, *dianormative*. Deși autorul nu le definește pe fiecare în parte, el arată că aceste mărci au un „rol în înţelegerea cât mai exactă a sensului, în vederea utilizării corecte a definitului în vorbire ", reprezentând „judecăţi de valoare explicite ale lexicografului în raport cu normele şi condiţiile de utilizare a definitului respectiv."

Ni se pare importantă această idee, întrucât aduce în discuție o realitate de necontestat în practica evaluativă a vocabularului, din punctul de vedere al variabilității sale, și anume subiectivismul inerent al lexicografului, altfel spus „judecățile sale de valoare." În plus, mărcile de variabilitate sunt susceptibile de a dispărea în timp din schema reprezentării lexicografice a unora dintre cuvinte, dată fiind dinamica limbii, care determină migrația cuvintelor în sensul democratizării lexicale. Astfel, cuvinte sau sensuri considerate cândva livrești au trecut, prin uzul frecvent și prin lărgirea cunoașterii, în limbajul literar comun (*ilegitim, implementare, incitator*).

Cum lexemele *livrești*, prin însăși condiția lor în limbă, sunt întâlnite într-o arie mai restrânsă de utilizare (surse scrise culte și vorbitori cu un grad de instruire superior), ele sunt, implicit, și *rare,* aspect care se reliefează în special în raport cu sinonimele acestora (acolo unde este cazul existenței unei paradigmei sinonimice). Este cazul unor cuvinte precum *arcadic, baladin* etc., definite prin cumul de sinonime: *„pastoral, câmpenesc, idilic"*, respectiv: *„saltimbanc, comediant, bufon"*.

Dicționarele românești se remarcă însă printr-o relativă lipsă de coerență și de obiectivitate în privința stabilirii mărcilor de variabilitate *diafrecvențiale* și *diastilistice/diafazice,* și, implicit, a etichetării satisfăcătoare a elementelor lexicale incluse.

II.2. Atestări ale cuvântului „livresc". Surse cercetate

În demersul nostru am considerat necesar să verificăm cum este reprezentată, din punct de vedere semantic și terminologic categoria cuvintelor livrești, considerată din perspectiva propusă de noi, și anume cea a *uzului.* Pentru aceasta, am cercetat pe cât posibil (în limitele oferite de programele și bazele de texte disponibile) primele atestări ale cuvântului în limba română, în surse lexicografice și în surse textuale, și am redat reprezentarea sensurilor lingvistice (*împrumut din latină și greacă*, *cuvânt care aparține exprimării culte, erudite*) și metalexicografice (ca *marcă de uzaj* în diferitele tipuri de lexicoane) în dicționare românești și străine de referință.

II.2.1. Cuvântul „livresc" – primele atestări în texte

În urma cercetărilor efectuate cu ajutorul programului *Lucon*, precum și al *Bazei de texte în format electronic* pusă la dispoziție de Departamentul de lexicografie și etimologie al Institutului de lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan - Al. Rosetti", am determinat (în limitele actuale ale conținutului acestei *Baze*) care sunt primele atestări ale cuvântului *livresc* în sursele scrise românești. Observația importantă care rezultă în urma acestei operațiuni este aceea că prima ocurență a lui *livresc* se regăsește în surse textuale. Reproducem rezultatele, cu observația că primele citate datează din anii 1921 (la Ibrăileanu), respectiv 1928 (la Cezar Petrescu).

1921–1926 IBRĂILEANU, *Scriit.* III, 128: Acest poet ... nu face parte din nicio şcoală ... şi nu e deloc **livresc**.

1926 TEODOREANU, *Medeleni,* II, 58: [Limba franceză] e o limbă **livrescă** pentru tine, n-ai amintiri în ea.

1928 C. PETRESCU, *Întunecare,* II, 220: Generaţia dumneavoastră era **livrescă**. Nu-şi scotea nasul din cărţi şi din pricina cărţilor nu vedea şi nu

trăia viaţa.

1930 *Arh. Olt.* IX, 268: De cuprins şi de spirit **livresc**, pătrunsă de intelectualism, ultima carte a d-lui AI. Popescu-Telega nu are în ea nimic pentru a chema pe cititorul grăbit.

1934 *Rev. Fundaț.,* I, nr. 10, 163: Se poate spune că veacul al XlX-lea a fost veacul **livresc** prin excelenţă în toată adâncimea şi întinderea lui. Răspândirea proaspătă, la oraş, în mase, a tiparului, a dat veleităţi nesfârşite de publicitate.

1940 PUȘCARIU, *Lb. Rom.* I, 127: Construcţiile **«livreşti»** ale scriitorilor sau ale oamenilor de ştiinţă sunt totdeauna mai mult sau mai puţin artificiale.

II.2.2. Cuvântul „livresc” – primele atestări în calitate de cuvânt-intrare în dicționarele românești

Utilizând același program de căutare, am observat că, în calitate de cuvânt-intrare, *livresc* apare, pentru prima dată în 1956, în DL II, iar apoi, în 1958, în DM:

1956 DL II:

LIVRESC, -Ă, *livreşti,* adj. Care se bazează numai pe cele citite în cărţi, pe teorie (nu pe experienţa vieţii, nu pe practică). ♦ (Despre cuvinte) Care se întâlnesc numai în cărţi.

1958 DM:

LIVRESC, -Ă, *livrești,* adj. Întemeiat numai pe cele citite în cărți, pe teorie. ♦ (Despre cuvinte) Care se întâlneşte numai în cărţi.

II.2.3. Cuvântul „livresc” – primele atestări ca marcă de uzaj dicționarele românești

Ca marcă de uzaj, așadar cu valoare metalingvistică, termenul *livresc* apare, de asemenea, pentru prima dată în 1956, în DL II, și, apoi, în 1958, în DM:

1956 DL:

DIV, -Ă, *divi, -e,* adj. (Livresc, învechit; despre artişti, poeţi etc.) Care se află pe culmile cele mai înalte ale artei; divin.

1958 DM:

ABIS, *abisuri,* s. n. (Livresc) Adâncime mare; prăpastie.

În urma acestei cercetări remarcăm că DM și DL se evidențiază printr-o atitudine de pionierat față de cuvântul *livresc*, prin înregistrarea acestuia ca intrare, prin ilustrarea ocurențelor sale textuale (cu ajutorul citatelor, în DL) și, de asemenea, prin sesizarea și utilizarea valorii sale metalingvistice (ca marcă de uzaj).

II.2.4. Familia de cuvinte a lui „livresc”

Utilizând programul *Lucon,* am mai constatat însă că există, în limba română, cuvinte din familia lui *livresc*, respectiv *antilivresc, cvasilivresc, nelivresc* și *metalivresc,* prezente deocamdată în surse textuale. Reproducem în continuare contextele respective:

NELIVRESC

1981 LIVIU CĂLIN, în *Note și variante* la: 1933 CAMIL PETRESCU, *Opere,* III, 506: Deschiderea unei străzi nouă, tăietura unei haine, obiceiul la băi – toate sunt înregistrate şi comentate cu o inteligenţă vie, **nelivrescă**.

1981 MARIN SORESCU, *Jurn.,* 1326: O să scriu însă un jurnal necontemplativ şi **nelivresc**.

CVASILIVRESC

1999 [Scris în **1999**; publicat postum] MARINO, *Viața,* 469: „Cultura română” ... aproape nu există în parametrii săi clasici. Rămâne doar un proiect teoretic, o nostalgie ideologică, o reverie **cvasilivrescă**, radical deosebită de preocupările culturale imediate, curente.

ANTILIVRESC

2006 DGLR, V, 305:

Legătura dintre această poezie, formal livrescă, dar „intenţional **antilivrescă”** (Gheorghe Grigurcu) şi formula critică a lui P. echivalează cu o dublă relaţie de supunere şi dominaţie, în care subiectul şi obiectul se generează reciproc, şi este privită, în introducerea la Poezia unei generaţii.

METALIVRESC

2007 DGLR, VI, 217: Textele relevă imaginaţia epică a autorului, desăvârşita lui măiestrie stilistică, perspicacitatea în materie de „scheme” literare, rafinamentul cultural. Un *Cuvânt înainte* ironic legitimează cartea ca pe o lucrare de bibliologie, dar sugerează şi justificarea scrisului **metalivresc** al lui S[imionescu]: viaţa omului modern fiind în mare parte „livrescă”, se subînţelege că literatura care i se potriveşte va trebui să fie **metalivrescă.**

Cu prilejul acestei cercetări, am constatat că apariția cuvântului *livresc* în dicționare este relativ târzie, iar modul de tratare nu este consecvent. Când afirmăm acest lucru ne referim la următoarele două aspecte. Pe de o parte, există zone de variație care au beneficiat de lexicoane corespunzătoare (dicționare de cuvinte regionale, argotice etc.) și zone de variație ce nu s-au reflectat, în niciun dicționar special, de exemplu, cuvintele livreşti. Pe de altă parte, nici mărcile de uzaj, corespunzătoare zonelor de variație lingvistică, nu au beneficiat de un tratament unitar, consecvent. De asemenea, se poate întâmpla astfel ca un dicționar să nu înregistreze deloc, prin marca de uzaj specifică, o anumită zonă de variaţie, un anumit palier al stratificării și al evoluției vocabularului, fie că aceasta este o atitudine asumată, fie din omisiune. Dintre dicționarele românești explicative și normative contemporane, care nu urmăresc reflectarea apartenenței cuvintelor la stilul livresc se numără DEXI și DICR. În sfârșit, este posibil ca un dicționar să-și propună să reflecte toate formele de variație posibile, dar să nu le marcheze consecvent, din varii motive.

Am considerat util, de asemenea, să cercetăm felul în care dicționarele românești (DL, DM, MDA, NDU, DLR DEXI, DAN, DEX) și străine reflectă sensul metalingvistic al cuvântului *livresc.* Am observat, astfel, că

majoritatea (exceptând NDU) înregistrează acest sens (definiția corespunzătoare fiind precedată de mențiuni precum *despre cuvinte, expresii* etc.). Dintre dicționarele selectate, unul singur, și anume DLR, menționează și sensul referitor la modul de pătrundere a cuvintelor considerate livrești în limba română, prin subsensul „care este *preluat* [s. n.] pe cale cultă". O altă observație importantă ni se pare a fi aceea că dintr-un dicționar de specialitate, cum este DȘL, termenul *livresc* nu apare ca intrare separată, comentariile legate de acesta fiind diseminate în cadrul altor articole. Reproducem, în continuare, informaţiile furnizate de aceste dicţionare:

DL:

LIVRESC, -Ă, *livreşti,* adj. Care se bazează numai pe cele citite în cărţi, pe teorie (nu pe experienţa vieţii, nu pe practică). ♦ (Despre cuvinte) Care se întâlnesc numai în cărţi.

DM:

LIVRESC, -Ă, *livreşti,* adj. Întemeiat numai pe cele citite în cărţi, pe teorie. ♦ (Despre cuvinte) Care se întâlneşte numai în cărţi.

MDA:

LIVRESC, -Ă, *livreşti,* (D. opere, forme, atitudini etc. literare) întemeiat numai pe informaţia din cărţi. [...] **3.** (D. expresii, forme gramaticale, stil) Care se foloseşte numai în cărţi şi în limbajul oamenilor culţi.

DEXI:

LIVRESC, -Ă, *livreşti,* adj. **1.** Care provine din cărţi; care este întemeiat numai pe informaţia din cărţi. **2.** (Despre cuvinte, expresii etc.) Care se foloseşte numai în cărţi şi în limbajul oamenilor culţi.

DLR – Litera *L*:

LIVRESC, -Ă, *livreşti,* adj. (Despre opere, forme literare) Care provine din cărţi, care se întemeiază pe conţinutul cărţilor; (despre oameni de litere)

care îşi fundamentează activitatea pe experienţa pur literară, fără legătură cu viaţa concretă, cu observaţia directă [...] ♦ (Despre cuvinte, expresii, forme gramaticale) Care se foloseşte numai în cărţi şi în limbajul oamenilor culţi; care este preluat pe cale cultă. ♦ (Rar; despre limbi) Care este învăţat exclusiv din cărţi.

NDU:

LIVRESC, -Ă, *livreşti,* **1.** Întemeiat numai pe informaţia din cărţi; învăţat din cărţi; referitor la carte. **2.** Folosit numai în cărţi şi în limbajul oamenilor culţi.

DAN:

LIVRESC, -Ă, *livreşti,* adj. Întemeiat numai pe cele citite în cărţi. ♦ (Despre cuvinte, expresii) folosit numai în cărţi.

DEX:

LIVRESC, -Ă, *livreşti,* adj. Întemeiat numai pe informaţia din cărţi. ♦ (Despre cuvinte, expresii) Folosit numai în cărţi şi în limbajul oamenilor culţi.

II.2.5. Termenii „cultism", „latinism", „cuvânt savant", „livresc" în dicționare străine de anvergură

Am cercetat, de asemenea, și modul în care sunt înregistrate cuvintele cu sensul apropiat de sensul „livresc" în câteva dicționare de referință străine (spaniole, franţuzeşti, şi englezești), și anume: *Real Academia de la lengua española – Diccionario de la lengua española, Larousse, Le Nouveau Petit Robert de la Langue Française, Trésor de la Langue Française informatisé (TLFi), Macmillan Dictionary, Merriam-Webster Dictionary* și *Oxford English Dictionary (OED).*

Real Academia de la lengua española – Diccionario de la lengua española (https://dle.rae.es/):

Dintre sursele lexicografice amintite, dicționarul spaniol *Real Academia de la lengua española – Diccionario de la lengua española* reflectă cel mai bine sensurile lingvistice ale *echivalentelor* cuvântului *livresc,* și anume *cultismo* și parțial, *latinismo.* Dintre acestea, sensul (**1.**) al cuvântului *cultismo* se apropie cel mai mult de reflectarea situației variaționale (*usada en la lengua intelectual, literaria y científica*):

cultismo s. m.

https://dle.rae.es/cultismo?m=form

def.

1. s. m. Palabra culta, generalmente de origen grecolatino, usada en la lengua intelectual, literaria y científica.

2. m. Ling. Vocablo procedente de una lengua clásica que se tomaen préstamo en una lengua moderna y no pasa por lastransformaciones fonéticas propias de las voces populares opatrimoniales.

3. m. Ling. Construcción o acepción propias y privativas de una lengua clásica y recreadas en una lengua moderna, casi siempre con fines expresivos. *Cultismo semántico. Cultismo sintáctico.*

latinismo s. m.

https://dle.rae.es/latinismo?m=form

a. s. m. Giro o modo de hablar propio y privativo de la lengua latina.

b. s. m. Ling. Préstamo procedente del latín.

În ceea ce privește limba franceză, am observat, în dicționarele consultate, că *livresc* nu este utilizat ca marcă de uzaj, ci doar ca intrare, alături de *cultisme,* și de *savant.* De altfel, doar în cazul acestui ultim cuvânt și doar în *Larousse* se înregistrează un sens lingvistic (sensul 6.), cu amendamentul că, totuși, sintagma *mot savant* nu este înregistrată:

Larousse (https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/savant/71224?q= savant#70452):

savant

adj. (ancien participe présent de savoir)

déf.

1. Qui a des connaissances étendues dans divers domaines ou dans une discipline particulière : C'est un puits de science, il est très savant.

sin. calé (familier), cultivé, ferré (familier), fort, instruit, lettré.

2. Se dit d'un animal que l'on a dressé à exécuter certains tours ou exercices : Un montreur de chiens savants.

3. Qui porte la marque de connaissances approfondies : Il nous a fait un savant exposé sur cette question.

sin.: docte - érudit

4. Se dit d'une revue, d'une publication scientifique.

5. Qui dénote du savoir-faire, de l'habileté : Il a réussi grâce à une savante manœuvre.

sin.: astucieux - ingénieux

6. En linguistique historique, se dit, par opposition à populaire, d'une forme qui résulte d'un emprunt direct et non d'une évolution phonétique. [s. n.]

Cât privește cuvintele *livresque,* respectiv *cultisme,* acestea sunt tratate, în aceeași sursă lexicografică, în felul următor:

livresque

https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/livresque/47541?q=livresque #47469

adj. (de livre, d`après *pédantesque*)

déf. Qui vient des seuls livres et ne se fonde pas sur le vécu, la réalité.

sin. artificial, factice.

cultisme

https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/cultisme/21057?q=cultisme#20933

s. m. (espagnol *culto,* du latin *cultus,* cultivé)

déf. Préciosité du style chez certains écrivains espagnols du XVIIe s.

sin. gongorisme

Așadar, nu putem vorbi, în cele două cazuri, de vreo înregistrare a termenilor respectivi cu sensul clar de marcă de uzaj.

Sintagma *mot savant* apare însă în *Le Nouveau Petit Robert de la Langue Française,* cu sensul „împrumut târziu din greacă sau latină”. De asemenea, termenul *savant* se regăsește în lista generală a abrevierilor utilizate în dicționar:

Le Nouveau Petit Robert de la Langue Française:

savant adj.

[...] *Mots, termes savants* – mots empruntés tardivement au grec et au latin ou formes d`elements grecs, latins. [...] ♦ Qui, par sa difficulté n`est pas accessible a tous.

În același dicționar, termenii *livresque* și *cultisme* sunt definiți în felul următor:

livresque adj.

déf. Qui vient des livres, qui est purement littéraire, théorique (opposé à pratique, réél, vécu)

cultisme s.m. (espagnol *cultismo,* du latin *cultus*, «cultivé»)

def. ♦ Hist. littér. Affectation, préciosité du style, mise à la mode au début du XVIIe sieècle, par certains ecrivains espagnols → gongorisme.

Trésor de la Langue Française informatisé (TLF*i*):

În sfârșit, consultând TLF*i* observăm, mai întâi, avertismentul autorilor în care se precizează că lucrarea nu este adusă la zi[4], aspect care trebuie luat în seamă. Dincolo de acest avertisment, observăm că, în tabloul redactării cuvântului *livresque* nu regăsim un sens (meta)lingvistic. În redactarea cuvântului *cultisme* identificăm consemnarea unui sens literar (*« Littér.* Affectation du style, goût excessif des figures et des pointes *»*). În ceea ce privește termenul *savant*, pe acesta îl regăsim în sintagma *mot savant* (sv *mot*), cu sensul lingvistic-istoric « Mot formé directement sur un mot latin, grec ou étranger », precum și în sintagma *terme savant,* sintagmă enumerată printre multe altele (sv *terme*).

Pentru limba franceză, am aplicat și procedeul invers, și anume de căutare în *Larousse* (Larousse. Dictionnaire de Français-online) https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais-monolingue) și în *Trésor* a unor cuvinte susceptibile de a fi livrești, pentru a vedea dacă acestea poartă vreo marcă de uzaj sau vreo indicație de stil, în general. Pentru aceasta, am ales cuvintele: *alterité, caducité*, *coruscant, alt, concupiscence, dispendieux*:

alterité s. f.

Larousse : Etat, qualité de ce qui est autre, distinct. – *înregistrat fără marcă*

TLFi : Philos. Caractère, qualité de ce qui est autre, distinct. – *este considerat termen al limbajului filosofic.*

caducité subst. fém.

Larousse : État d'un acte juridique valable, mais privé d'effet par la survenance d'un fait postérieur à sa réalisation. – *înregistrat fără marcă*

TLFi : État de ce qui est caduc **:** *Usuel* et *style noble.*

coruscant, -ante, adj.

Larousse : *Littéraire.* Brillant, étincelant.

TLFi : Qui brille intensément, qui scintille.: *Vx. et littér.*

concupiscence s. f.

Larousse : *Littéraire.* Attrait naturel vers les biens matériels, terrestres, et en particulier penchant aux plaisirs sensuels.

TLFi: *Cour.* Désir très vif des plaisirs sensuels.

dispendieux, -euse adj.

Larousse : *Littéraire*. Qui nécessite une grande dépense, de grands frais; cher, onéreux.

TLFi : Qui exige beaucoup de dépense, entraîne de grands frais. - *înregistrat fără marcă.*

În sumar, situația se prezintă în felul următor: *coruscant, concupiscence, coruscant* și *dispendieux* sunt precedate, în *Larousse*, de marca *littéraire,* ceea ce ar corespunde, parțial, în plan variațional, termenului românesc *livresque.* În TLFi, viziunea asupra cuvintelor verificate este diferită. Astfel, *alterité* este tratat ca element al unei terminologii, purtând marca de domeniu *filosofic*. Cuvântul *caducité* este precedat de mențiunile *uzual* și *stil nobil*; *coruscant* este *învechit* și *literar, concupiscence* este considerat cuvânt de uz curent, iar *dispendieux* nu este marcat în niciun fel.

Cât privește căutarea întreprinsă de noi pentru a găsi un (cvasi)sinonim al termenului *livresc* în limba engleză, în *Macmillan Dictionary* (https://www.macmillandictionary.com/) nu am găsit un termen similar. În *Merriam Webster* (https://www.merriam-webster.com/), respectiv OED am întâlnit următoarele situații:

Merriam-Webster

(https://www.merriam-webster.com/dictionary/Latinism#h1):

latinism s. m.

def.:

a**:** a characteristic feature of Latin occurring in another language.

b**:** a word or phrase derived from Latin.

Oxford English Dictionary (OED):

learned (learned word)

3. c. Of a language, profession, or science: Pursued or studied chiefly by men of learning. Of the words in a language: Introduced by men of learning.

Observăm că Merriam-Webster înregistrează termenul *latinism,* cu sensurile sale lingvistice (trăsături ale limbii latine identificabile într-o altă limbă), respectiv sensul istorico-etimologic. Cât despre OED, acesta înregistrează, sub *learned* sintagma *learned word,* referitoare la cuvintele dintr-o limbă, sensul „introdus de către persoanele culte, învățate."

De asemenea, putem spune că, potrivit dicționarelor, cu excepția sintagmei de mai sus, în engleză nu putem identifica un termen sinonim mărcii de uzaj *livresc.* Ceea ce putem afirma este faptul că, pentru sensul metalingvistic al cuvântului *livresc* (= marcă de uzaj), termenii cei mai apropiați sunt, în spaniolă *cultismo*, iar în franceză, *littéraire.* Cât despre sintagma *mot savant*, aceasta se referă, pe de o parte, la sensul istorico-etimologic al cuvintelor (de origine latină sau greacă), dar și, în mod vag, la dificultatea utilizării acestor cuvinte de către masa vorbitorilor sau la opoziția cu termenii popular v. *supra Larousse, Le Nouveau Petit Robert de la Langue Française.* În engleză (sub rezerva utilizării rare), am identificat sintagma *learned word*, care nu are însă un statut de marcă de uzaj (cea mai potrivită afirmație la data efectuării acestei cercetări fiind aceea că pentru *livresc* nu găsim în engleză un echivalent convenabil)

Efectuând, așadar, această operație de căutare a cuvântului *livresc* în sursele disponibile, prezentate anterior, am făcut o serie de observații.

În spațiul lingvistic românesc:

primele ocurențe ale cuvântului livresc se regăsesc în surse textuale;

urmărind statutul cuvântului *livresc* în diferite tipuri de contexte*,* se poate se poate observa faptul că acesta poate fi identificat drept:

- cuvânt utilizat în surse textuale (și cuvânt-intrare în lucrări lexicografice),

- marcă de uzaj în context lexicografic;

se poate vorbi despre existența unei familii de cuvinte a cuvântului *livresc*, având ca membri lexemele: *antilivresc, cvasilivresc, metalivresc, nelivresc,* ocurente, deocamdată, doar în surse textuale.

În urma cercetării surselor menționate mai sus, se poate spune că, pentru marca de uzaj *livresc*, termenii cei mai apropiați sunt, în spaniolă *cultismo*, iar în franceză, *littéraire.* În engleză nu putem vorbi despre existența unui echivalent al lui *livresc*, cu valoare de marcă de uzaj.

III. STRUCTURA ȘI CONȚINUTUL DCLR

III.1. Structura generală a DCLR

Alcătuirea unui dicționar de cuvinte livrești presupune dificultăți și riscuri inerente oricărei lucrări care se confruntă cu dinamica limbii, dar și cu alte elemente, ce țin de factorii pe care îi vom explica în cele ce urmează. Practic, se pune problema unor evaluări aproximative, atât în sincronie, cât și în diacronie.

Dacă ne referim la marca *livresc*, există riscul ca, pe de o parte, în diacronia limbii, termeni care erau strict caracteristici mediilor intelectuale să migreze spre limba comună, într-un proces de *democratizare* lingvistică (nu ne referim la nivel terminologic, știut fiind că pentru această zonă a fost creat termenul, ci la nivelul evoluției socio-culturale a vorbitorilor unei limbi). În acest caz, cuvinte care, în anumite dicționare (sau în ediții mai vechi ale acestora), purtau marca *livresc,* să nu mai fie considerate ca atare în momentul alcătuirii lucrării de față.

De asemenea, în plan sincronic, există și riscul pe care îl comportă stratificarea culturală a destinatarilor. Astfel, este posibil ca, dacă unei persoane cu nivel mediu de pregătire (sau chiar universitar), un cuvânt i se pare a fi *livresc*, unui academician, obișnuit cu lecturi literare, savante și studii aprofundate (mai cu seamă umaniste), același cuvânt să nu i se mai pară astfel. Dar chiar și în interiorul unui grup socio-profesional dat, este posibil ca lecturile individuale să facă diferența între modul în care membrii săi selectează cuvintele. La acestea se adaugă ideolectul celui care selectează lista de intrări pentru acest tip de dicționar. Desigur, implicarea idiolectului trebuie să se restrângă la un minimum ce tinde asimptotic spre zero, includerea vocabulelor în listă trebuind să se facă pe criterii cât mai obiective. Și în acest compartiment dinamic poate interveni idiolectul receptorilor (utilizatorii unei limbi date) sau a autorului unei lucrări lexicografice de acest tip. Pentru a obiectiviza selecția, ar trebui eliminați factorii de subiectivitate, respectiv idiolectele instanțelor amintite.

Lista de cuvinte livrești propusă de noi este structurată, pe de o parte, în manieră *lexicografică* (asemenea unui dicționar), iar pe de altă parte, ca un inventar al ocurențelor elementelor livrești în *dicționarele excerptate*,

inventar ale cărui informații sunt subsumate indicației „Surse lexicografice”.

Elementele ce țin de tratamentul lexicografic sunt: cuvântul-titlu, categoria gramaticală, definiția, indicarea sinonimelor și a pronunției (acolo unde este cazul).

Indicațiile de ordin metalexicografic sunt prezentate ca listă, sub fiecare cuvânt selectat și definit în inventar. Absența cuvântului dintr-un dicționar este marcată cu simbolul „Ø”, prezența cuvântului într-un dicționar, neprecedat însă de marca *livresc*, este marcată cu simbolul „–”, iar prezența mărcii *livresc*, cu simbolul „+” (v. *Norme de redactare*)

Schematic, structura fiecărui cuvânt inclus în DCLR se prezintă astfel:

CUVÂNT-INTRARE, categoria gramaticală, Definiție; sinonim(e).

– Pronunție (unde este cazul)

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

III.2. Ce am inclus în *Dicționar*

DCLR conține 1595 de cuvinte-intrare. Această cifră a rezultat în urma scăderii numărului de *cuvintele de sprijin* (v. *infra,* **III.2.8.**) din totalul lexemelor incluse. Pentru alcătuirea sa am procedat empiric, selectând, așa cum am spus, cuvintele-intrare din alte dicționare explicative contemporane.

III.2.1. Dicționare excerptate (DE)

Cât privește dicționarele din care am extras materialul, le-am numit, generic, *dicționare excerptate* (abr. DE) acestea fiind: DOOM, NDU, DCR, DAN, DEX (pentru ediții v. **Bibliografie**), dicționare încadrabile în perioada contemporană între anii 2005-2016.

În lista DE nu se regăsesc DLR și MDA*,* deoarece elaborarea celui dintâi a avut loc într-un interval lung (care implică modificări majore, atât la nivelul microstructurii, cât și al macrostructurii *Dicționarului,* modificări ce

reflectă dinamica vocabularului pe o perioadă îndelungată). Cât privește MDA, acesta urmărește îndeaproape redactările din DLR.

Cât privește DEXI, acest dicționar nu acordă niciunui cuvânt din macrostructura sa indicația de registru *livresc* și, prin urmare, nu a fost selectat.

Dicționarul alcătuit de noi trebuie înțeles ca demers analitic și descriptiv, revendicându-se din *lexicografia variațională.*

Aşa cum am mai spus, faptul că unele intrări pot fi caracterizate, în acelaşi timp, ca fiind livrești, dar și ca aparținând altor variabile lingvistice (*diacronică,* de exemplu, prin marca – *învechit*), în funcție de DE, nu reprezintă un impediment pentru includerea lor în lucrarea de faţă, atat timp cât ele se înscriu și în aria de variabilitate vizată de noi. De altminteri, potrivit *DȘL,* marca *livresc* este inclusă atât în seria mărcilor *diafrecvențiale*, (*livresc, rar, ieşit din uz*), cât și în seria mărcilor *dialiterare,* statutul său fiind mai greu de delimitat. Opinia noastră este că eticheta *livresc* se revendică simultan din zona *diafrecvențială, diafazică* și *diastratică.* Pentru ilustrarea aceste situații am selectat câteva exemple:

ENCOMIÓN, *encomioane,* s. n. Cuvântare de laudă, elogiu în onoarea cuiva; elogiu, laudatio ↑, panegiric ↑.

– Pron.: *-mi-on.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR ; DAN –; **DEX** +.

MUR, *muri,* s. m. Zid.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX (înv.).

SERV, -Ă, *servi, -e,* s. m. şi f. Servitor, slujitor.

Surse lexicografice:

DOOM (înv.); NDU (astăzi rar); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +, (înv.).

Am utilizat termenul *livresc* cu precauție și cu precizarea că granițele ariilor lexicale pe care le acoperă sunt permeabile, din motive pe care le vom expune în continuare.

Clasificarea cuvintelor în funcție de variabilele *stilistică,* respectiv *frecvențială* este dificilă. Aceasta pentru că există o serie de factori care pot conduce, în orice moment, la modificări determinate de dinamica limbii atât pe axa orizontală – migrarea termenilor dintr-un domeniu socio-profesional, științific, tehnic etc., spre limba comună (ex. *alteritate, crateriform, declimatare* etc.) –, cât și pe axa verticală, temporală, fapt ce conduce la schimbări atât la nivelul stilistic amintit, cât și la cel al frecvenței. Astfel, cuvinte precum: *aură, aplomb, dezinhibare, grotă* etc., considerate cândva livrești, nu mai au acest statut în momentul de față.

Doza de relativitate pe care o presupune alcătuirea unui astfel de dicționar este justificată de factori multipli. A alege *exact* lemele potrivite și numai pe acelea este un obiectiv pe care nu îl putem atinge decât asumându-ne anumite distanțări în modul de tratare a cuvintelor incluse în raport cu alte dicționare, precum și o anumită subiectivitate generată de universul cultural general, lecturile, competența lingvistică și idiolectul autoarei. Afirmația se explică, mai întâi, prin handicapul general pe care îl are orice dicționar tipărit (mai mic însă în cazul celor redactate direct în format electronic) în raport cu limba vie, vorbită, în perpetuă schimbare.

În altă ordine de idei, este aproape imposibil să se inventarieze *toate* intrările *susceptibile* de a fi catalogate marca de uzaj „livresc”, întrucât acestea:

a) sunt relative pentru vorbitorii de limba română (criteriu subiectiv), care le-ar adăuga pe unele, dar le-ar elimina pe altele, în funcție de competențele lexicale individuale.

b) sunt relative ținând seamă de idiolectul autorului de dicționar (criteriu subiectiv);

c) sunt relative în funcție de modul (mai riguros sau mai „relaxat”) în care sunt înregistrate în diferite alte surse lexicografice utilizate sau consultate în vederea alcătuirii dicționarului (criteriu obiectiv).

Există, pe de altă parte, cuvinte polisemantice care, în fapt, pot aparține fie lexicului de bază al limbii române, fie masei acestuia, aparent cunoscute

vorbitorilor în ansamblul semnificațiilor lor, și care apar frecvent în practica limbii, dar care au dezvoltat și sensuri livrești, pe care majoritate acestora nu le cunosc. Atunci când am hotărât să selectăm o listă de cuvinte și sensuri livrești, să le revizuim statutul și formularea definițiilor, reunindu-le într-o lucrare specială, am avut ca scop asigurarea unei vizibilități mai mari a lor (ele fiind, de altminteri, prezente, conținute, în proporții diferite, în cadrul dicționarelor de diverse tipuri, în special în cele explicative, de neologisme, de sinonime, în dicționare cu caracter istoric sau în dicționare de tip universal). Implicit, am vizat sporirea cunoștințelor lexicale, prin înțelegere și învățare, a utilizatorilor dicționarului.

În DE, cuvintele-intrare selectate de noi sunt fie monosemantice și livrești, fie polisemantice, având doar unul sau mai multe sensuri marcate astfel (caz în care, le-am introdus numai pe acelea în macrostructura dicționarului). Prin urmare, ar fi o eroare ca utilizatorii inventarului de față să-și imagineze că, în mod absolut, un cuvânt-intrare inclus în dicționar are *doar* sensul sau sensurile semnalate de noi.

Inventarul alcătuit de noi nu este exhaustiv. În plus, la momentul apariției sale, dată fiind dinamica limbii înseși, este posibil ca unele cuvinte să fi căpătat sau să fi pierdut statutul care le încadra registrul stilistic *livresc* sau pe acela care le încadra într-o anumită arie de frecvență. Clivajul de la *livresc* la *uzual* (care, în mod evident, nu mai poartă în dicționare nicio marcă) sau la *învechit* sunt fenomene lingvistice incontestabile. Așadar, există situații care, la un anumit moment al carierei lor în limba română, îndepărtat de momentul de față, în care discutăm despre ele, au fost considerate exclusiv ca elemente ale limbajului elitist, puțin accesibile vocabularului mediu. Cu timpul, prin creșterea frecvenței ocurențelor lor în diferite tipuri de texte și în limba vorbită, acest statut al lor s-a schimbat, fenomen înregistrat de dicționare (nu însă consecvent și nici în mod uniform).

Vom lua ca exemplu următoarele cuvinte: *alert, altercație, apetență, aură, azur, bizar*:

alert

DEX 1975 – livresc

DEX 2009 – nicio marcă

DEX 2016 – nicio marcă

altercație

DEX 1975 – livresc

DEX 2009 – nicio marcă

DEX 2016 – nicio marcă

apetență

DEX 1975 – livresc

DEX 2009 – nicio marcă

DEX 2016 – livresc

aură

DEX 1975 – livresc

DEX 2009 – livresc

DEX 2016 – livresc

azur

DEX 1975 – livresc

DEX 2009 – nicio marcă

DEX 2016 – nicio marcă

bizar

DEX 1975 – livresc

DEX 2009 – nicio marcă

DEX 2016 – nicio marcă

III.2.2. Cuvinte (sau sensuri) considerate livrești în cel puțin unul dintre DE

A discuta despre microstructura și macrostructura DCLR înseamnă, în principal, să stabilim care este *felul în care am realizat selecția materialului inclu*s. Principiul de bază care a condus la alegerea unui cuvânt, pentru includerea sa în *Dicționar* a fost acela ca respectivul lexem să fi fost considerat livresc *în cel puțin unul dintre* DE. (v. **Anexe, VI.1.**).

O situație în care numai unul dintre sensurile unui cuvânt este considerat *livresc* o întâlnim în cazul unor cuvinte precum *abnorm, extracție, tușat* etc.

III.2.3. Membri ai unor familii de cuvinte nemarcaţi ca fiind livreşti în niciunul dintre DE

Am inclus în lista DCLR anumite cuvinte care, chiar dacă nu poartă în niciunul dintre dicționarele inventariate marca *livresc*, aparțin în mod evident acestei zone de variabilitate (fiind reperabile în limbajul cult, erudit).

Așadar, există situații, în DE, în care lexicografii par să uite de cuvintele din familiile lexemelor considerate livrești, nemaifiind preocupați de statutul stilistic și de uzaj al acestora. Apartenența la o familie de cuvinte ai cărei membri sunt majoritar livrești nu reprezintă însă o condiție în sine ca un anumit lexem să fie, la rândul său, marcat ca atare. Se poate imagina situația în care unul dintre membri unei familii de acest fel să fi fost mai mult uzitat și să fi migrat spre uzul general și să fi pierdut marca *livresc.* Dar există și cazuri în care un cuvânt este tratat drept livresc, iar membrii familiei sale nu, deși aceștia s-ar înscrie în această categorie. Și tot așa, dacă un cuvânt poartă marca livresc, nu este obligatoriu ca și ceilalți membri ai familiei sale de cuvinte să poarte această marcă, deoarece, în dinamica limbii, este posibil ca unii dintre aceștia să fi trecut în limba comună.

Un exemplu în acest sens îl constituie cuvântul *acribie.* Acesta este considerat, în DEX ca fiind livresc, în timp ce, în același dicționar, membrii familiei sale, *acribios* și *acribologie* fie lipsesc (*acribios*), fie nu sunt precedați de nicio marcă de uzaj. Într-un caz ca acesta, noi am atras atenția asupra faptului că și cei doi membri ai familiei sunt livrești, marcând acest lucru prin intermediul simbolului „**!**”(v. **Anexe, VI.2.1.**) Există însă și cazuri fericite, în care toți membrii unei familii de cuvinte să fie livrești și să fie tratați ca atare de către unul dintre DE. În DEX de pildă, toată familia de cuvinte a lui *damna* (*damnabil, damnare, damnat, damnațiune*) și *mania*

(*maniabil, maniabilitate*) sunt tratate în mod uniform, purtând marca de uzaj *livresc.* (v. **Anexe, VI.2.2.**)

III.2.4. Cuvinte pe care noi le considerăm livreşti, dar pe care niciunul dintre DE nu le consideră astfel

La cele de mai sus, am adăugat unele cuvinte *considerate de noi ca fiind livreşti*, chiar dacă dicţionarele respective nu îl marchează ca atare, din varii motive. Este vorba despre cuvinte precum *cerbicie, excerptare, inexpugnabil* etc. incluse în dicţionar pe baza criteriului apartenenţei lor la un limbaj erudit, elitist. (v. **Anexe, VI.3.**)

III.2.5. Cuvinte al căror tratament (din punctul de vedere al mărcilor de uzaj) diferă foarte mult de la un dicţionar la altul

Există situaţii frecvente în care marca de uzaj atribuită unui cuvânt sau sens diferă de la un dicţionar la altul. Este posibil, de pildă, ca un dicţionar să înregistreze un cuvânt ca fiind livresc, iar altul, ca fiind doar rar, învechit sau pur şi simplu să noteze greşit mărcile respective. Este cazul cuvintelor pe care unele dicţionare le consideră livreşti, iar altele, familiare sau chiar regionale. Neuniformitatea cu care este tratat aspectul mărcilor de uzaj în sursele lexicografice inventariate ajunge până acolo încât diferenţele de mărci de la un dicţionar la altul devin intolerabile (aberante chiar) din punct de vedere logic şi lingvistic. Dacă există mărci care se pot tolera parţial (precum *rar* şi *livresc*), există şi situaţii intolerabile, precum atribuirea de mărci de uzaj incompatibile aceluiaşi cuvânt, în dicţionare diferite. Astfel: cuvântul *dificultos* este considerat *livresc* în DOOM, DCR şi DEX, şi *familiar* în DAN; *a carota* este considerat livresc în DOOM şi DEX, *franţuzism* în NDU şi *familiar* în DAN; *frenaţie* este considerat *livresc* în DAN şi regional în NDU. Desigur, considerăm că unele dintre acestea sunt doar rezultatul unor greşeli lexicografice izolate, inerente muncii cu acest specific. (v. **Anexe**, **VI.4.**).

III.2.6. Cuvinte considerate de noi ca nemaifiind livreşti, dar marcate ca atare în unele dintre DE

Tot în baza criteriului **1.** de selecţie, am inclus în dicţionar cuvinte pe care unele dicţionare le mai consideră livreşti şi le atribuie marca de uzaj

corespunzătoare, dar pe care noi le considerăm deja intrate în limba comună. Printre acestea se numără, de pildă: *aură*, *aplomb, fratern* etc. (v. **Anexe, VI.5.**).

III.2.7. Cuvinte cu statut incert sau în curs de asimilare în limba comună, provenite din inventarul unor terminologii diferite

Am introdus în inventar anumite cuvinte care se încadrează în principiul **1.**, dar care, dincolo de acest aspect, acestea fie poartă marca de domeniu în unele DE (ex. *dilatoriu* – jur.) fie sunt considerate de noi ca aparținând încă unor arii sectoriale, ca termeni specifici, chiar dacă dicționarele respective nu le marchează ca atare. Este cazul unor cuvinte precum *eufuism* și *eufuistică*, care se revendică încă din terminologia stilistico-retorică. (v. **Anexe, VI.6.**). Există însă și cuvinte care sunt înregistrate simultan, de către același dicționar, ca fiind termeni ai unui domeniu, însă, totodată, și cuvânt livresc. Un exemplu ilustrativ îl constituie *benedicțiune,* pe care DEX îl consideră deopotrivă termen bisericesc, dar și cuvânt livresc:

BENEDICŢIÚNE, *benedicţiuni,* s. f. Binecuvântare.

– Pron.: *-ți-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM + NDU – DCR Ø DAN – DEX (bis.) +.

III.2.8. Cuvinte „de sprijin”

În mod aparent surprinzător, cititorul va găsi în macrostructura DCLR și cuvinte care nu poartă marca *livresc,* dar care au o mare importanță la nivelul macrostructurii dicționarului. Acest lucru se datorează faptului că, pentru buna înțelegere a sensului unui cuvânt, este necesară raportarea sa la un alt cuvânt din familia lexicală respectivă. (v. **Anexe, VI.7.**). Aceste cuvinte nu sunt marcate ca fiind livrești în niciunul dintre DE, și sunt precedate de simbolul „*”, ceea ce indică faptul că prezența lor este necesară în calitate de *cuvânt de sprijin,* adică de cuvânt care ajută la înțelegerea definiției altor cuvinte din inventar. Un astfel de lexem este, de pildă, *orfevrărie*, a cărui prezență în inventar ajută la înțelegerea definiției lui *orfevru*:

***ORFEVRĂRÍE,** *orfevrării,* s.f. Meşteşugul creării obiectelor de artă aplicată, din metale preţioase. ♦ Obiecte prelucrate prin acest meşteşug. ♦ Comerţ cu obiecte fine de aur şi de argint.

– Pron.: *-fe-vră-*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

ORFÉVRU, *orfevri,* s.m. Meşter care lucrează orfevrărie ↑; aurar.

– Pron.: *-fe-vru.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR (fig.); DAN –; **DEX** +.

III.3. Ce nu am inclus în *Dicționar*

În mod evident, nu am inclus în inventar cuvinte regionale, întrucât acestea au arii de circulaţie particulare şi specific etno-lingvistic propriu, reprezentând o altă formă de stratificare orizontală specială a limbii române.

De asemenea, în principiu, nu am introdus cuvinte care aparțin unor terminologii. În cazurile în care DE au inclus astfel de cuvinte, marcându-le sau nu ca atare, am intervenit noi înșine pentru semnalarea acestui aspect, atașându-le marca specifică [term.]. Un exemplu în acest sens este cuvântul *prozodem,* pe care două dintre DE, NDU și DEX îl consideră *livresc* (*simbolul* +), iar noi considerăm că face parte din terminologia poetică și retorică (v. **Anexe.**).

În sfârșit, așa cum era și firesc, nu am introdus cuvinte populare, familiare, argotice sau de jargon.

IV. NORME DE REDACTARE

IV.1. Macrostructura DCLR

Între diferitele lexeme selectate ca intrări în *Dicţionar* se stabilesc două tipuri de legături lexico-semantice și anume: apartenența la aceeași familie de cuvinte (relație observabilă prin prisma ordonării alfabetice a acestora) și sinonimia, indicată printr-un simbol convențional (↑) (v. *infra*) ce marchează trimiterea de la un cuvânt la sinonimul său și invers.

IV.2. Microstructura DCLR

Cuvintele-titlu sunt redate cu caractere bold. Forma cuvântului-intrare, accentuarea și pronunția sunt stabilite în conformitate cu recomandările DOOM. Acolo unde lucrarea de referință amintită indică simultaneitatea a două forme (cuvinte-titlu, forme de plural, pronunțări, indicații fonetice etc.), am procedat și noi în același mod. Ilustrăm acest lucru prin exemplele următoare:

EXORÁŢIE s. f. Rugă, implorare.

– Pron.: *e-xo-;-ți-e / ex-o-;-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN (rar); DEX Ø.

QUÍSLING, *quislingi,* s. m. **1.** Colaboraţionist (cu hitleriştii). **2.** Trădător de patrie.

– *Pron.: cvisling / chisling.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

Fiecare cuvânt-intrare este urmat de formele de plural, la adjective și la substantive și de prezentul indicativ, de categoriile *tranzitiv, intranzitiv, reflexiv* la verbe.

Fiind vorba despre cuvinte mai puțin uzitate, am considerat că indicarea grafiei și a pronunției cuvintelor livrești este uneori necesară. Așadar, acolo unde este cazul, articolele sunt urmate de secțiunea:

„– Pron.:” (Pronunțat).

De asemenea, pe lângă obișnuita marcare a hiatului, trăsătură comună majorității dicționarelor explicative, am considerat necesar să marcăm și lipsa acestuia (respectiv pronunțarea într-o singură tranșă fonetică a ultimei silabe a anumitor cuvinte), cu atât mai mult cu cât am reperat în pronunțarea orală hipercorectă (mai cu seamă în media), pronunții *greșite*, mai ales la formele articulate ale cuvintelor: **ju-ri-ul, **con-si-li-ul* etc.

Așadar, am preluat ideea DOOM, și anume aceea de a indica și pronunția cuvintelor terminate în **-rĭu, -lĭu, -nĭu, -vĭu, -țĭu**, indicând, implicit, faptul că, în aceste cazuri, finalul cuvântului respectiv nu se desparte în silabe, nefiind vorba de un hiat, ci de un „i” scurt, urmat de „u final” și rostit împreună cu acesta:

?!**COMPROMISÓRIU, -IE,** *compromisorii,* adj. Care este în legătură cu un compromis.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (jur.); DCR Ø ; DAN –; **DEX +**.

MATRIMÓNIU, *matrimonii,* s. n. Căsătorie.

– Pron.: *-nĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

SACERDÓȚIU s. n. **1.** Rang, demnitate de preot. **2.** (Fig.) Chemare, misiune. **3.** Cler, preoțime.

– Pron.: *-țĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM + [înregistrează doar sensul **1.**]; **NDU +**; DCR Ø; DAN −; **DEX +**

SOLILÓCVIU, *solilocvii,* s. n. (Operă scrisă sub formă de) monolog.

– Pron.: *-vĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU – [înregistrat ca var. literară a lui „soliloc”]; DCR Ø; DAN +; **DEX +**.

IV.2.1. Definiția

Definițiile cuvintelor incluse în dicționar sunt scurte și relevante. O bună parte dintre ele pot fi asemănătoare sau identice (atunci când am considerat că acele definiții reprezintă glosarea optimă pentru lexemul respectiv) cu acelea din dicționarele din care am selectat cuvântul sau sensul susceptibil de a intra în inventarul de față. O mare parte dintre definiții au fost însă modificate sau chiar înlocuite, urmărind corectitudinea, claritatea și scurtarea modului de glosare.

Cât privește numerotarea sensurilor în redactarea cuvintelor din ICR, aceasta poate fi diferită de aceea care se regăseşte în dicţionarele excerptate. Trimiterile din comentariile din parantezele drepte se referă la numerotarea din DCLR, nu la aceea dintr-un dicţionar sau din altul.

IV.2.2. Sinonimele

Chestiunea definirii prin sinonim(e) sau a completării definiției prin sinonime situate, formal, după semnul „;” este una complexă. Aceasta pentru că, în cadrul acestui dicționar, sinonimul nu are numai rolul semantic de completare a sensului definiției perifrastice, nici doar rolul structural de a include *definiendum*-ul într-o paradigmă lexico-semantică (un câmp semantic, de pildă). Sinonimele sunt importante pentru că, aparținând unor paliere de variație diferită în raport cu cuvântul-titlu, scot în evidență apartenența acestuia din urmă la stilul livresc. Altfel spus, criteriul comparației la nivel variațional între cuvântul-intrare și eventualul său sinonim sau eventuala sa serie sinonimică, este unul important în afirmarea sau confirmarea caracterului livresc al cuvântului selectat și definit.

Desigur, atunci când am întâlnit sinonime livrești la cuvinte-intrare livrești, le-am menționat atât în seria sinonimică ce succede definiția, dar le-am lucrat ca intrare de sine-stătătoare și la locul alfabetic corespunzător, reprezentând corelația dintre cele două intrări prin simbolul „↑”. Procedând astfel, am operat conexiuni necesare la nivelul micro- și al macrostructurii dicționarului. Ilustrăm acest tratament al sinonimelor prin următoarele exemple:

NARCISIÁC, -Ă, *narcisiaci, -ce*, adj. Narcisist ↑; narcisic ↑.

– Pron.: *-si-ac.*

Surse lexicografice:

DOOM + **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

NARCÍSIC, -Ă, *narcisici, -ce,* adj. Caracteristic unei persoane narcisiste ↑; narcisist ↑, narcisiac.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!?NARCISÍSM s. n. Atenţie excesivă faţă de propria persoană fizică; dragoste admiraţie, adesea patologică, faţă de propria persoană; dragoste de sine.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

***NARCISIST, -Ă,** *narcisişti, -e,* adj. Care aparţine narcisismului ↑, referitor la narcisism; narcisiac ↑, narcisic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

BRIÁNT, -Ă, *brianți, -te,* adj. Strălucit(or), eclatant ↑, coruscant ↑; impunător, măreț,

– Pron.: *bri-ant.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR (fran.); DAN –; DEX –.

BRIÁNȚĂ, s.f. Strălucire; efulgență ↑.

– Pron.: *bri-ant.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fran.) ; **DCR +,** (fran.); DAN –; DEX (fran.).

CORUSCÁNT, -Ă, *coruscanți, -te,* adj. Plin de măreţie, strălucitor; briant ↑, eclatant ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar) ; DCR Ø ; **DAN +**; DEX Ø.

ECLATÁNT, -Ă, *eclatanți, -te,* adj. Strălucitor, impresionant, răsunător; briant ↑; coruscant ↑.

– Pron.: *e-cla-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN +**; **DEX +**.

De altminteri, am operat această corelație ori de câte ori a fost necesar ca un cuvânt dintr-o definiție să fie redactat ca intrare. Este cazul nu numai al sinonimelor livrești, ci și al așa-numitelor *cuvinte de sprijin,* precum *bucolic,* în raport cu *bucolism:*

***BUCÓLIC, -Ă,** *bucolici, -ce,* adj., De păstor; păstoresc, pastoral; (p. ext.) de la țară; câmpenesc, rustic, idilic.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

BUCOLÍSM s. n. Caracter bucolic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

IV.2.3. Simbolurile

Referindu-ne la modul de selectare și de prelucrare a elementelor lexicale incluse în DCLR, am procedat la semnalizarea prin simboluri a situației mărcilor de uzaj ale componentelor macrostructurii (a lexemelor incluse) în dicționarele excerptate. Astfel, am reprodus felul în care este reflectat uzul acestor lexeme în lucrările lexicografice respective.

Pentru exemplificare, reproducem schema ideală unui articol din dicționar:

CUVÂNT-INTRARE (precedat, eventual, de simbolurile: * / ! / ?!), categoria gramaticală, Definiție; sinonim ↑, sinonim etc.

– Pronunție (unde este cazul)

Surse lexicografice:

DOOM 2005 +; NDU 2008 –; DCR 2013 Ø; DAN 2013 –; **DEX 2016** +.

Lectura acestei scheme se face în felul următor: cuvântul-intrare X apare ca livresc în DOOM și DEX. În DCR cuvântul nu apare deloc, iar în NDU și DAN cuvântul este înregistrat, dar fără nicio marcă de uzaj.

Așadar, absența unui cuvânt sau a unui sens din dicționarele excerptate este marcată cu simbolul „Ø”. Prezența unui cuvânt sau a unui sens, fără a fi însă marcat ca livresc în dicționarele excerptate este notată cu simbolul „–”. Prezența mărcii livresc în unul sau mai multe dicționare este notată cu simbolul „+”.

De asemenea, simbolul „**!**”, așezat înaintea unui cuvânt-intrare, semnifică faptul că acesta nu poartă marca *livresc* în DE, însă noi îl considerăm ca aparținând acestei arii.

În mod firesc, atunci când am considerat că un cuvânt aparține (încă) unei terminologii, (și am marcat acest lucru astfel [term.]), acel cuvânt-intrare

este precedat totodată de semnul **?!**, reprezentând modalitatea grafică specifică prin care ne manifestăm îndoiala că acesta ar fi livresc.

Pe lângă informațiile cuprinse în definiții, am recurs uneori la notarea în *paranteze drepte* a observațiilor legate de statutul lexicografic al unora dintre sensurile cuvintelor incluse în dicționar, și anume:

- atunci când numărul de sensuri prinse în structura cuvintelor-intrare din ICR nu corespunde cu numărul sensurilor din dicționarele excerptate, și, prin urmare, corelația semantică și de registru nu se poate face;

- atunci când ordinea sensurilor prinse în structura cuvintelor-intrare din *DCLR* nu corespunde ordinii sensurilor din dicționarele excerptate;

- atunci când, pe lângă apartenența la registrul livresc, unul sau mai multe sensuri ale cuvântului-intrare sunt înregistrate de către dicționarele excerptate, ca aparținând și altor registre (fig., înv., rar);

- atunci când un sens este deja marcat (fig.) în structura semantică a cuvântului-intrare, se reia această informație și în siglei unuia dintre dicționarele excerptate, care îl consideră ca atare; am recurs la această formulă (deși poate părea redundantă), deoarece, pe de o parte, am vrut să păstrăm consecvența în notarea mărcilor de variabilitate apărute în diferitele dicționare, la diferite sensuri, precum și pentru că unele dintre aceste lucrări lexicografice marchează indicația (fig.) iar altele nu. În plus, indicația *figurat,* marchează nu numai apartenența unui sens la o variabila expresivității, ci indică și *modul de generare* a acestuia. Altfel spus, *în anumite cazuri,* asocierea mărcii *livresc* cu marca *figurat,* nu numai că nu încalcă normele de constituire a dicționarului de față, ci este inevitabilă). La nivel de redactare, am notat această situație precum în exemplele următoare:

DEZALERGIZÁRE s. f. (Fig.) Descătuşare, eliberare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR +** (fig.); DAN –; DEX Ø.

DIVINÁŢIE, *divinaţii,* s. f. Prezicere a viitorului prin metode tradiționale (ghicit în cărți, oracole, chiromanție, astrologie).

– Pron.: *-ţi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU [(fig.) putere de pătrundere]; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

FANTÓŞĂ, *fantoşe,* s. f. Marionetă.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR Ø; DAN –; **DEX +** (adesea fig.).

În rezumat, semnificația simbolurilor este următoarea:

+	cuvântul sau sensul respectiv poartă marca *livresc* în dicționarul corespunzător
–	sensul respectiv este prezent, dar nu poartă *nicio marcă* în dicționarul corespunzător
Ø	sensul respectiv *nu este înregistrat* în dicționarul corespunzător (ocurență 0)
↑	cuvântul din definiție după care apare săgeata, fie el livresc sau nu, este lucrat la locul lui alfabetic, pentru a face posibilă sau pentru a ușura înțelegera sensului lexemului inițial
!	cuvântul respectiv nu poartă marca *livresc* în niciunul dintre DE, dar în lucrarea de față el este considerat ca atare
?!	cuvinte cu statut incert, pe care nu le (mai) considerăm livreşti din diferite motive (fie au intrat în limba comună, fie fac parte dintr-o terminologie etc.), în pofida felului în care sunt marcate în DE
*	lexem care nu este livresc, folosit în definiția altor lexeme din acest dicționar (cuvânt de sprijin).
[]	semnalarea unor neconcordanțe semantice între numărul şi ordinea sensurilor între diferitele dicționare din care am excerptat cuvântul, precum şi explicarea relației acestuia din urmă cu marca *fig.*

IV.3. Concluzii

Așa cum am precizat (v. *supra* **III.2.**) *Dicționarul* de față conține 1595 cuvinte livreşti. Alcătuirea acestuia își propune, realizarea unei *radiografii* a situației acestor elemente în principalele dicționare explicative și normative actuale, din perioada 2005–2016. Consecință a fișării respectivelor dicționare, DCLR evidențiază felurile în care au fost tratate aceste cuvinte

din punctul de vedere al *apartenenței la clasa cuvintelor livrești* în dicționarele respective, între care există, uneori, diferențe notabile.

Dicționarul aduce în atenția utilizatorilor *sensul* acestor lexeme și, ca urmare, face cunoscute unui public mai larg atât existența, cât și înțelesul acestora, precum și faptul că ele aparțin unui stil de exprimare erudit, elitist.

Un dicționar de acest tip este dificil de elaborat. Redactarea sa presupune un proces permanent de selecție și aducere la zi, proces în egală măsură complex și delicat, deoarece, pe lângă datele criteriile amintite mai sus, intervine, în mod inevitabil, idiolectul autoarei. De asemenea, trebuie luat în calcul faptul că, eventuala apariție a unor ediții noi ale dicționarelor excerptate, înainte de publicarea DCLR (cum ar fi, de pildă, viitoarea ediție a DOOM), ar putea conduce la mici neconcordanțe între lucrarea de față și acestea din urmă.

V. DICȚIONAR DE CUVINTE LIVREȘTI ÎN LIMBA ROMÂNĂ *(DCLR)*

ABREVIERI

adj. = adjectiv
invar. = adjectiv invariabil
adv. = adverb
angl. = anglicism
bis. = bisericesc
bot. = botanică
concr. = concretizat
cuv. = cuvânt
ec. = economie
engl. = englezesc
depr. = depreciativ
fact. = factitiv
fam. = familiar
fig. = figurat
fil. = filosofie
fran. = franțuzism
hisp.= hispanism
intranz. = intranzitiv
impers. = impersonal
impr. = impropriu
interj.= interjecție
invar. = invariabil
impr. = impropriu

iron.= ironic
ital. = italienism
jur. = juridic
lat. = latinism
lingv. = lingvistică
loc. adv. = locuțiune adverbială
log. = logică
med. = medical
meton. = metonimie
mit. = mitologie
pers. = persoană
pol.= politică
pos. = posesiv
p. ext. = prin extensie
p. gener. = prin generalizare
pl. = plural
peior. = peiorativ
poet. = poetic
pol. = politică
poligr.= poligrafie
pron. = pronunțat
refl. = reflexiv
refl. recipr. = reflexiv reciproc
s. f. = substantiv feminin
sg. = singular
sint. = sintagmă
s. n. = substantiv neutru
s. m. = substantiv masculin

s. m. și f. = substantiv masculin și feminin
sp. = sport
s.v. = sub voce
teol. = teologie
term. = terminologie
tranz. = tranzitiv
var. = variantă
vb. = verb

§ A

!ABERATÍV, -Ă, *aberativi, -e,* adj. Care ţine de domeniul aberaţiei.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

ABHORÁ, *abhorez*, vb. I. Tranz. A avea sentimente de ură, dezgust, aversiune faţă de cineva sau de ceva; a detesta, a urî.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!ABHORÁRE, s.f. Faptul de *a abhora* ↑; detestare, ură.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!ABHORÁT, -Ă, *abhoraţi, -te*, adj. Urât, detestat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

ABNÓRM, -Ă, *abnormi, -e,* adj. Anormal, neobişnuit, nefiresc.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

ABNORMITÁTE, *abnormităţi,* s.f.

Ceea ce este abnorm, anormal, neobișnuit; aberație, anomalie; absurditate.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

?!ABORIGÉN, -Ă, *aborigeni, -e*, s.m. și f., adj. Băştinaş, indigen.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +** .

ABSCÓNS, -Ă, *absconşi, -se*, adj. **1**. Greu de înţeles; ascuns, enigmatic, neclar, obscur, abstrus ↑. **2**. Care cultivă misterul; tainic.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!ABSCONSITÁTE*, absconsităţi,* s.f. Caracterul, însuşirea de a fi absolut.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR –; DAN – [înregistrat cu forma *absconzitate*]; DEX Ø.

ABSOLUITÁTE s.f. Caracterul, însuşirea de a fi absolut.

– Pron.: *-lu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ABSTRÚS, -Ă, *abstruşi, -se*, adj. Neclar, confuz, încurcat; abscons ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX +**.

ACCÉDE, *accéd*, vb. III. Intranz. A avea acces, a ajunge la ceva, undeva.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!ACCÉDERE, *accederi*, s.f. Faptul de *a accede*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

ACHIESÁ, *achiesez*, vb. I. Intranz. A accepta, a aproba o situație; a încuviința.

– Pron.: *-chi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!ACHIESÁRE*, achiesări,* s.f. **1**. Recunoaşterea de către un acuzat a pretenţiilor dintr-o acţiune de justiţie. **2**. Renunţare la atacarea unei hotărâri a justiţiei. [term.]

– Pron.: *-chi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (jur.); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

!ACMÉE s.f. Punct culminant al unui eveniment, al unei stări morbide etc.; apogeu.

– Pron.: *-me-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ACRIBÍE s.f. Exactitate, corectitudine (în cercetarea ştiinţifică); (p. ext.) seriozitate, conştiinciozitate.

– Pron.: *-bi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!ACRIBIÓS, -OÁSĂ, *acribioşi,-oase,* adj. Exact; metodic, precis.

– Pron.: *-bi-os.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR –; DAN –; DEX Ø.

!ACRIBOLOGÍE s.f. Respectare a proprietăţii termenilor, precizie. ♦ Studiere a preciziei maxime în cercetarea ştiinţifică.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

ACRIMONÍE s.f. Atitudine plină de ironie usturătoare; sarcasm.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø ; DAN –; **DEX** +.

ACRIMONIÓS, -OÁSĂ, *acrimonioşi, -oase,* adj. (Despre limbaj) Care denotă acrimonie; sarcastic.

– Pron.: *-ni-os.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!ACULÉU, *aculei,* s.m. Spin, ghimpe. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!ACULTURÁ, *aculturez,* vb. I. Tranz. A aculturaliza ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!ACULTURÁL, -Ă, *aculturali, -e,* adj. Lipsit de noțiunea de cultură; care este în afara culturii.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!ACULTURALIZÁ, *aculturalizez,* vb. I. Tranz. A face aculturaţia ↑ unui individ, a unui grup; a acultura ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!ACULTURÁRE s.f. Acțiunea de *a acultura* ↑ și rezultatul ei; aculturație ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!ACULTURÁŢIE s.f. Preluarea de către o comunitate a unor elemente de cultură materială şi spirituală (sau chiar a întregii culturi) ale altei comunităţi, aflată pe o treaptă de dezvoltare superioară; aculturare ↑.

– Pron.*: -ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!ADECVÁ, *adecvez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să devină sau a fi adecvat, potrivit; a adapta, a conforma, a potrivi.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!ADECVÁRE, *adecvări,* s.f. Acţiunea de *a (se) adecva* ↑; adaptare, conformare, potrivire.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

ADJURÁŢIE, *adjuraţii,* s.f. Rugăminte insistentă; implorare, conjurare.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ADMONESTÁȚIE, *admonestaţii,* s.f. Dojană severă; admonestare, mustrare.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (înv.); **NDU** +; DCR –; DAN Ø; DEX (înv.).

ADMONITÍV, -Ă, *admonitivi, -e,* adj. **1**. Care admonestează. **2**. Care cenzurează.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!ADMONIȚIÚNE, *admoniţiuni,* s.f. Admonestare; dojană, mustrare.

– Pron.: *-ți-u-.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!ADULTERÁ, *adulterez,* vb. I. Tranz. A falsifica, a denatura (un text).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ADULTERÁRE, *adulterări,* s.f. Falsificare, denaturare (a unui text).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

AERÁT, -Ă, *aeraţi, -te,* adj. (Despre texte) Care are o structură simplă; clar, limpede.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

AFABULÁȚIE s.f. Acţiunea dintr-o operă literară (bazată pe ficţiune); ficţiune, închipuire.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

AGERAZÍE s.f. Aparenţă, aspect tineresc al unei persoane în vârstă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

AGONÍST, - Ă, *agonști, -te,* s.m. și f. (La vechii greci) Luptător; (p. ext.) atlet.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

AGRÉST, -Ă, *agreşti, -ste,* adj. **1**. Câmpenesc, rustic. **2**. Grosolan, grob ↑, grobian ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX +

ALÁT, -Ă, *alați, -te,* adj. 1. Cu aripi; înaripat. **2**. (Fig.) Elevat, sublim.

Surse lexicografice:

DOOM Øl; NDU Ø; DCR Ø; **DAN +**; **DEX +**.

ALEATÓRIC, -Ă, *aleatorici, -ce,* adj. (Despre fenomene) Care se produce întâmplător, care este legat de hazard; aleatoriu.

– Pron.: *-le-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX +**.

!ALEATORÍSM s.n. Caracter aleatoriu.

– Pron.: *-le-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø ; DAN –; DEX –.

?!ALBÁDĂ, *albade,* s.f. Alboradă. ↑ [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!?ALBORÁDĂ, *alborade,* s.f. Compoziţie muzicală instrumentală, inspirată din poeziile populare din Peninsula Iberică şi care se execută în zori; albadă ↑. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (2016) –

ALÉGRU, -Ă, *alegri, -e,* adj. (Despre melodii) Vioi, sprinten.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; **DAN +**; **DEX +**.

ALGOMANÍE s.f. Căutare a unei plăceri~~i~~ în durere.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

ALIENÁ, *alienez,* vb. I. Refl. **1**. A se izola, a se înstrăina (de societate). **2**. A înnebuni.

– Pron.: *-li-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

ALIENÁŢIE s.f. Boală mintală; nebunie, demenţă.

– Pron.: *-li-e-;-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!ALTERITÁTE s.f. **1**. Starea, caracterul a ceea ce este distinct, diferit. **2**. Faptul de a fi o altă persoană. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN (fil.); DEX (fil.).

ALÚMN, -Ă, *alumni, -e,* s.m. și f. Elev; discipol.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (reg.); **DCR** +; DAN –; DEX Ø.

AMBIGUIZÁ vb. I. Tranz. A face să devină ambiguu.

– Pron.: *-gu-i-.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; **DCR** +; DAN –; DEX –.

AMBROZIÁC, -Ă, *ambroziaci, -ce,* adj. **1**. Cu parfum de ambrozie. **2**. (Fig.) Minunat, divin.

– Pron.: *-zi-ac.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

AMELIORATÍV, -Ă, *ameliorativi, -e,* adj. Ameliorant (Nu e și el livresc?).

– Pron.: *-li-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

AMENITÁTE s.f. Atitudine binevoitoare; amabilitate, politețe.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

AMFIBOLÍE s.f. Afirmație ambiguă, echivocă; ambiguitate.

– Pron.: *-li-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

AMFIBOLÓGIC, -Ă, *amfibologici, -ce,* adj. Echivoc, ambiguu, obscur.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

AMFIGÚRIC, -Ă, *amfigurici, -ce,* adj. (Despre vorbire, stil etc.) Neinteligibil, obscur.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!AMPLEXIÚNE, *amplexiuni,* s.f. Abordare sau înțelegere (sumară) a unui subiect.

– Pron.: *-xi-u-.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!ANAHORÉT, -Ă, *anahoreți, -te,* s.m. și f. **1**. Pustnic, sihastru. **2**. (Fig.) Persoană singuratică, retrasă.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!ANAHORÉTIC, -Ă, *anahoretici, -ce,* adj. **1**. De anahoret **2**. (Fig.) Modest, sărăcăcios.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

ANANCÁSTIC, -Ă, *anancastici,* -ce, adj. Obsesiv.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

ANASTÁZĂ ***s.f.*** Înviere.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

ANCILÁR, -Ă, *ancilari, -e,* adj. **1**. Referitor la slugi. **2**. Subordonat; umil.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ANEANTIZÁ, *aneantizez,* vb. I. Tranz. A distruge total, a reduce la zero.

– Pron.: *-ne-an-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR –; DAN –; **DEX** +.

ANEANTIZÁRE, *aneantizări,* s.f. Distrugere totală, dispariție.

– Pron.: *-ne-an-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR –; DAN Ø; **DEX** +.

ANEANTIZÁT, -Ă, *aneantizaţi, -te,* adj. Care a fost distrus în întregime; care a fost făcut să dispară; redus la zero.

– Pron.: *-ne-an-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX +**.

!ANECOÍD, -Ă, *anecoizi, -de,* adj. (Despre spații, încăperi) Lipsit de ecou.

– Pron.: *-co-id.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR –; DAN –; DEX –.

ANGULÁR, -Ă, *angulari, -e,* adj. Unghiular.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

ANOMÁL, -Ă, *anomali, -e,* adj. **1**. Care prezintă o anomalie, referitor la o anomalie; aberant.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!ANOMÍE s.f. Lipsă a regulilor, a organizării (într-o societate); lipsă a normelor morale; (p. ext.) haos.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!ANOPSÍE, *anopsii,* s.f. Lipsă a vederii, orbire. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ANTÁNTĂ, *antante,* s.f. Înţelegere, convenţie, acord.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

APETÉNŢĂ s.f. Tendinţă a cuiva către ceea ce îi poate satisface nevoile, înclinaţiile naturale etc.; dorință, poftă.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!APLÓMB s.n. Siguranţă absolută sau îndrăzneală (adesea nejustificată) manifestate în comportamentul cuiva; dezinvoltură; (p. ext.) aroganță.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR –; DAN –; **DEX +**.

APOFTEGMÁTIC, -Ă, *apoftegmatici, -ce,* adj. Care are caracter de apoftegmă ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

APOFTÉGMĂ, *apoftegme,* s.f. Maximă, sentinţă formulată de obicei de o personalitate celebră (din antichitate).

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!APOLÍNIC, -Ă, *apolinici, -ce,* adj. Orientat spre ordine, măsură şi armonie; caracterizat printr-o contemplare senină, detaşată a realității; lucid, raţional.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!APOLOGÉT, *apologeţi,* s.m. Persoană care laudă fervent (şi adesea exagerat sau în mod interesat) ceva sau pe cineva.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!APOLOGÉTIC, -Ă, *apologetici, -ce,* adj. Care conţine o apologie ↑; constituie o apologie ↑, care ţine de apologie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!APOLOGETÍSM s.n. Laudă exagerată; apologie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

***APOLOGÍE,** *apologii,* s.f. Elogiu, laudă fervent̆ă (și adesea exagerată sau interesată) adusă unei persoane, unei idei etc.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!APOLOGÍST, -Ă, *apologişti, -e,* s.m. Persoană care face apologia ↑ cuiva sau a ceva; apologet ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!APOLOGIZÁ, *apologizez,* vb. I. Tranz. A lăuda excesiv; a face apologia ↑ cuiva sau a ceva.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

APORÉTIC, -Ă, *aporetici, -ce,* adj. Care are aspectul unei aporii ↑; de aporie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

***APORÍE,** *aporii,* s.f. Dificultate de ordin raţional, problemă greu sau imposibil de rezolvat. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fil.); DCR Ø; DAN (fil.); DEX –.

APREHENSIÚNE, *aprehensiuni,* s.f. **1**. Comprehensiune ↑ comprehensivitate ↑, înţelegere, pricepere. **2**. Teamă vagă, determinată de eventualitatea apariţiei unui pericol.

– Pron.: *-si-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

APREHENSÍV, -Ă, *aprehensivi, -e,* adj. Care exprimă sau simte aprehensiune ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ARBITRARIETÁTE s.f. **1**. Atitudine, procedeu arbitrar; samavolnicie. **2**. Caracter întâmplător; lipsă a oricărei reguli.

– Pron.: *-ri-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ARCÁDIC, -Ă, *arcadici, -e,* adj. Pastoral, câmpenesc, idilic.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ARCÁNE s.f. pl. **1**. Taine, secrete. **2**. Locuri tainice, ascunse.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ARDÉNT, -Ă, *ardenţi, -te,* adj. Plin de ardoare; înflăcărat, aprins, pasionat.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ARDÉNŢĂ s.f. Ardoare, înflăcărare.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

AREOPÁG, *areopaguri,* s.n. Adunare de savanţi, de artişti de mare valoare, de mare competenţă.

– Pron.: *-re-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fig.); DCR Ø; DAN (fig.); **DEX** +.

ARGHIROFÍL, -Ă, *arghirofili, -e,* s.m. şi f., adj. (Persoană) lacom(ă) de bani.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ARGHIROFILÍE s.f. Lăcomie de bani.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ARGUŢÍE s.f. **1**. Argumentare sofisticată, bazată pe fapte nesemnificative, nesigure, false. **2**. Subtilitate exagerată în argumentare.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ARIERPLÁN, *arierplanuri,* s.n. Linie de perspectivă situată la cea mai mare depărtare de privitor; ultimul plan. ◊ Loc. adj. şi adv. *În arierplan* = a) într-o poziţie inferioară; b) (fig.) în umbră.

– Pron.: *-ri-er-.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ARMOARÍI s.f. pl. Emblemă, semn heraldic specific unui stat, unui oraş, unei familii nobile, etc.; blazon.

– Pron.: *-moa-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR Ø; DAN –; DEX (rar)

!ARTIFICIÓS, -OÁSĂ, *artificioşi, -oase,* adj. Artificial, nesincer.

– Pron.: *-ci-os.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

ASERTÍV, -Ă, *asertivi, -e,* adj. Care are caracter de aserţiune ↑; asertoric ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

ASERTIVITÁTE s.f. Însuşirea de a fi asertiv ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!ASERTÓRIC, -Ă, *asertorici, -ce,* adj. Care are caracterul unei aserţiuni ↑; asertiv ↑.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (fil.).

!ASERȚIÚNE *aserțiuni,* s.f. Enunţ adevărat; (p. ext.) afirmaţie (neînsoţită de probe).

– Pron.: *-ți-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN (log.); DEX (log.).

ASTÚȚIE, *astuții,* s.f. **1**. Viclenie, perfidie, șiretenie. ♦ (Concr.) Vicleşug, şiretlic. **2**. Subtilitate, finețe.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ASTUȚIÓS, -OASĂ, *astuțioși, -oase,* adj. Perfid, viclean, șiret.

– Pron.: *-ți-os.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ATRABILIÁR, -Ă, *atrabiliari, -e,* adj. Coleric, iritabil, irascibil.

– Pron.: *-li-ar.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

?!ÁURĂ, *aure,* s. f. Nimb, aureolă.

– Pron.: *a-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

AUTODIDAXÍE s.f. Autoinstruire.

– Pron.: *-a-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR +**; DAN –; DEX Ø.

AUXÍLIU, *auxilii,* s.n. Ajutor, leac.

– Pron.: *a-u-;-lĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; **DCR +**; **DAN +**; DEX +.

AVUÁBIL, -Ă, *avuabili, -e*, adj. Care poate fi mărturisit.

– Pron.: *-vu-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

§ B

!BALADIÉR, -Ă, *baladieri, -e,* adj. Baladesc.

– Pron.: *-di-er-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

BALADÍN, -Ă, *baladini, -e,* s.m. și f. (În vechiul teatru francez) Saltimbanc, comediant, bufon.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

BANDERÍLĂ, *banderile,* s.f. Suliţă mică, prevăzută cu un steguleţ, pe care toreadorii o înfig în grumazul taurului, pentru a-l incita la luptă.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

BASTONÁDĂ, *bastonade,* s.f. Bătaie cu bastonul; ciomăgeală.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!BAVARDÁJ, *bavardaje,* s.n. Activitate verbală intensa, lispsita de conținut interesant; vorbărie, flecăreală.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; DEX –.

BÉLE-ÁRTE s.f. pl. Arte frumoase (incluzând pictura, muzica etc.).

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!BENEDICŢIÚNE, *benedicţiuni,* s.f. Binecuvântare. [term.]

– Pron.: *-ți-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** (bis.) +.

BENEVOLÉNŢĂ s.f. Bunăvoinţă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

BENJAMÍN, *benjamini,* s.m. **1**. Cel mai mic copil al unei familii. **2**. Cel mai tânăr membru al unui grup.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

BESTIÁR1, *bestiare,* s.n. Antologie medievală, care cuprinde povestiri alegorice și fabule cu animale.

– Pron.: *-ti-ar.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

BESTIÁR, *bestiari,* s.m. Gladiator.

– Pron.: *-bli-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

BIBLIOCLÁST, -Ă, *biblioclaşti,* -ste, s.m. și f. Persoană care manifestă tendința patologică de a distruge cărți.

– Pron.: *-bli-o.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

BIGOTERÍE, *bigoterii,* s.f. Bigotism ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

BIGOTÍSM, *bigotisme,* s.n. Fanatism religios; atitudine, comportament de bigot; bigoterie ↑, habotnicie.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

BISANUÁL, -Ă adj. Bienal.

– Pron.: *bi-sa-nu-al / bis-a-nu-al.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!BLAFÁRD, -Ă, *blafarzi,-de*, adj. **1**. (Despre lumină, culori) Albicios, şters. **2**. (Despre ten) Palid, livid.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

BONÓM, -Ă, *bonomi,-e,* s.m. şi f., adj. (Persoană) blând(ă) şi credul(ă), cu gusturi şi comportament simple.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

BONOMÍE s.f. Însuşire, caracter de bonom.

– Pron.: *mi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!BRÉVĂ, *breve,* s.f. Scrisoare emisă de către papă, mai puțin solemnă decât bula. [term.].

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

BREVILOCVÉNT adj. (Despre limbaj, stil, exprimare etc.) Concentrat, concis, succint, scurt.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

BREVILOCVÉNŢĂ s.f. Însuşirea de a fi brevilocvent ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

BRIÁ vb. I. Intranz. A se manifesta în mod deosebit; a excela; a străluci.

– Pron.: *bri-a.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; DEX (fran.).

BRIÁNT, -Ă, *brianți, -te,* adj. Strălucitor, eclatant ↑, coruscant ↑; impunător, măreț.

– Pron.: *bri-ant.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR (fran.); DAN –; DEX –.

!BRIÁNŢĂ s.f. Strălucire, sclipire, efulgență ↑.

– Pron.: *bri-an-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; DEX (fran.).

BRIGÁND, *briganzi,* s.m. Hoț la drumul mare; tâlhar.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; DEX (fran.).

BRIGANDÁJ, *brigandaje,* s.n. Hoție la drumul mare; tâlhărie.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; DEX (fran.).

BRUIÓN, *bruioane,* s.n. Variantă inițială a unei lucrări, a unui text, care urmează să fie definitivată; ciornă, concept.

– Pron.: *bru-ion.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

BUCHINÍST, *buchinişti,* s.m. Vânzător de cărți vechi; anticar.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

***BUCÓLIC,-Ă,** *bucolici, -ce,* adj. De păstor; păstoresc, pastoral; (p ext.) de la țară; câmpenesc, rustic, idilic.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

BUCOLÍSM s.n. Caracter bucolic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

BUDÁ, *budez,* vb. I. Tranz. A ţine la distanţă pe cineva; a-şi exprima nemulţumirea faţă de cineva printr-o atitudine indiferentă, morocănoasă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

BUDOÁR, *budoare,* s.n. Cameră intimă a unei femei (din înalta societate).

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

BUND, *bunduri,* s.n. Asociaţie, confrerie; (în Germania si Elveţia) confederaţie.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!BUTÁDĂ, *butade,* s.f. Vorbă de spirit adesea ironică.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

§ C

!CABOTÍN, -Ă, *cabotini, -e,* s.m. și f., adj. (Persoană) care încearcă să se remarce printr-o comportare teatrală.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!CABOTINÁJ s.n. Cabotinism.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

CABOTINÉSC, -EÁSCĂ, *cabotinești,* adj. De cabotin ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!CABOTINÍSM s.n. Atitudine, gest, de cabotin; cabotinaj↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!CADÚC, -Ă, *caduci, -ce,* adj. Lipsit de trăinicie, de forță, de stabilitate; slab, trecător; (p. ext.) depășit, perimat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!CADUCITÁTE s.f. Faptul sau însușirea de a fi caduc ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

CALAMITÁ, pers. 3 *calamitează,* vb. I. Tranz. A devasta, a distruge (în urma unor fenomene naturale).

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX –.

CALENDARITÁTE s.f. Cronologie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN Ø; DEX Ø.

!CALINERÍE s.f. Dezmierdare, alintare, alint.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CALOFÍL, -Ă, *calofili, -e,* s.m. și f., adj. **1**. Adj. (Despre stil) Caracterizat prin calofilie ↑; calofilic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!CALOFÍLIC, -Ă, *calofilici, -ce,* adj. Calofil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

CALOFILÍE s.f. **1**. Tendinţă de a da expresiei literare o atenţie deosebită, excesivă. **2**. Expresie (excesiv de) cizelată într-o operă literară; calofilism ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

CALOFILÍSM s.n. Calofilie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

CALVIŢÍE s.f. Chelie, pleşuvie.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!CAMBRÚRĂ, *cambruri*, s.f.

Arcuire, curbare, îndoitură.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (fran.); DCR Ø;

DAN –; DEX (rar).

CAMELÓNIC, -Ă, *cameleonici, -ce,* adj. **1**. Care își schimbă culoarea. **2**. (Despre oameni) Versatil, schimbător.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

CAMELEONÍSM s.n. Schimbare a purtării şi a convingerilor cuiva în funcţie de împrejurări; atitudine cameleonică ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

CANÍȘĂ, *canişe,* s.f. Crescătorie de câini.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN [înregistrat cu forma *canisă*] –; DEX –.

CARACTERIÁL, -Ă, *caracteriali, -e,* adj. Referitor la caracter, al caracterului.

– Pron.: *-ri-al.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!CARÉNT, -Ă, *carenţi, -te,* adj. Cu lipsuri; deficient.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR –; DAN –; DEX (rar).

!CARENŢIÁL, -Ă, *carenţiali, -e,* adj. Care este produs de o carenţă.

– Pron.: *-ți-al.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

CARNÁJ, *carnaje,* s.n. Ucidere în masă; masacru.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

CAROTÁ, *carotez,* vb. I. Intranz. A înșela, a extorca.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR –; DAN (fam.); **DEX** +.

CATHÁRTIC, -Ă adj. Care purifică; purificator.

– Pron.: *catarctic.*

– Despărţit în silabe: *ca-thar-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; **DCR** + [înregistrat cu forma *catárctic*]; DAN –; DEX –.

CATHÁRSIS s.n. Purificare a spiritului cu ajutorul artei, prin participare intensă la fenomenul artistic.

– Pron.: *ca-tar-.*

– Despărţit în silabe: *ca-thar-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; **DCR** +; DAN –; DEX –.

CAVILÁŢIE, *cavilaţii,* s.f. Argument nedemn de luat în seamă, declaraţie nefondată; sofism.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

CELERITÁTE s.f. Rapiditate, repeziciune.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CELÉST, -Ă, *celeşti, -ste,* adj. **1**. Care se află pe cer; care ține de cer; ceresc. **2**. (Fig.) Foarte frumos, minunat, divin.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CENTÓN, *centoáne,* s.n. Creaţie literară lipsită de originalitate.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!CERBICÍE s.f. Îndârjire, tenacitate.

– Pron.: *-ci-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

CEREBRALÍSM s.n. Raţionalism exacerbat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN –; **DEX** +.

!CEREBRALITÁTE s.f. Faptul de a fi cerebral.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

?!CITÁBIL, -Ă adj. Vrednic de a fi citat, de a fi menționat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; **DCR** +; DAN –; DEX –.

CLAMÁ, *clamez,* vb. I. Intranz. A se manifesta, a se exprima în termeni violenți sau prin strigăte (de protest).

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CLAMÁRE, *clamări,* s.f. Faptul de *a clama* ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

CLAMOÁRE s.f. Strigăt de protest, de nemulţumire, de ajutor.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CLAMORÓS, -OÁSĂ, *clamoroşi, -oase,* adj. (Despre voce, sunete etc.) **1**. Plin de deznădejde, strigător, chemător. **2**. (Care se produce) cu mult zgomot; zgomotos, răsunător.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CLARÍSIM, -Ă, *clarisimi, -e,* adj. Care este foarte clar.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CLASICITÁTE s.f. Însușirea de a fi clasic; clasicism.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CLAUSTRÁ, *claustrez,* vb. I. Refl. **1**. A se retrage într-o mănăstire, ca monah. **2**. (P. ext.) A se închide, a se izola într-un loc retras.

– Pron.: *cla-us-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CLAUSTRÁL, -Ă, *claustrali, -e,* adj. Mănăstiresc, monahal.

– Pron.: *cla-us-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CLAUSTRÁRE, *claustrări,* s.f. Faptul de *a se claustra* ↑*;* claustrație ↑, izolare.

– Pron.: *cla-us-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

!CLAUSTRÁȚIE, *claustrări,* s.f. Claustrare ↑, izolare.

– Pron.: *cla-us-; -ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN (rar); DEX Ø.

!COERCITÍV, -Ă, *coercitivi, -e,* adj. Care are puterea sau dreptul de a constrânge; constrângător.

– Pron.: *co-er-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

COERCÍŢIE s.f. Măsură de constrângere aplicată cuiva pentru a-l face să-şi îndeplinească o obligaţie; constrângere.

– Pron.: *co-er-;-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

COEZÍV, -Ă, *coezivi, -e,* adj. **1**. Compus din elemente strâns legate între ele; coerent. **2**. Care realizează o legătură (internă) între elemente.

– Pron.: *co-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

COGITABÚND, -Ă, *cogitabunzi, -de,* adj. Predispus spre îngândurare; gânditor, meditativ, reflexiv, meditabund ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

COGITÁŢIE, *cogitáţii,* s.f. **1**. Gândire, cugetare. ♦ (Concr.) Gând.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

COLOCVIÁ vb. I. Intranz. A discuta (în cadrul unui colocviu, al unui simpozion etc.).

– Pron.: *-vi-a.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR +**; DAN – [înregistrat doar cu sensul: „A vorbi cu cineva.”]; DEX Ø.

***COLOCVIÁL, -Ă,** *colocviali, -e,* adj. (Despre vorbire, stil) De conversație (familiară).

– Pron.: *-vi-al.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!COLOCVIALÍSM s.n. Colocvialitate.

– Pron.: *-vi-a-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!COLOCVIALITÁTE s.f. Caracter colocvial ↑; colocvialism ↑.

– Pron.: *-vi-a-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

COLOFÓN, *colofoane,* s.n. Notă, însemnare finală a unei cărți, care reproduce sau completează**date editoriale.**

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!COMERÁJ s.n. Flecărelă; bârfă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; DEX (fran.).

!COMIZERATÍV, -Ă, *comiserativi,-e,* adj. Compătimitor.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

COMIZERÁŢIE s.f. Compătimire, compasiune; milă.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

COMPÁRS s.m. (În spectacolele de teatru) Personaj mut sau cu rol minor; figurant.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fran.); DCR –; DAN [are, în plus, sensurile (fig.): „Cel care joacă un rol neînsemnat într-o afacere; om de nimic”] –; **DEX +**.

COMPLETAMÉNTE adv. În mod complet, cu desăvârşire.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!COMPREHENSÍBIL, -Ă, *comprehensibili, -e,* adj. Care se poate înţelege uşor; clar, inteligibil, limpede; comprehensiv ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!COMPREHENSIBILITÁTE s.f. Însuşirea de a fi comprehensibil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

COMPREHENSIÚNE s.f. Capacitate de a pătrunde, de a înţelege ceva; înţelegere, pătrundere; comprehensivitate ↑.

– Pron.: *-si-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

COMPREHENSÍV, -Ă, *comprehensivi, -e,* adj. Care înţelege repede şi corect; inteligent, pătrunzător.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!COMPREHENSIVITÁTE s.f. Comprehensiune ↑, înţelegere.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

?!COMPROMISÓRIU, -IE, *compromisorii,* adj. Care este în legătură cu un compromis. [term.]

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (jur.); DCR Ø; DAN –; DEX +.

[Notă: Următoarele dicţionare înregistrează sensuri sau sintagma juridice: NDU: „(jur.) care este în legătură cu un compromis; *judecată compromisorie* = judecată pronunţată de arbitri.” // DEX: Care este în legătură cu un compromis *Judecată compromisorie* = judecată pronunţată de arbitri. *Clauză compromisorie* = clauză a unui contract prin care se menţionează că dificultăţile survenite în executarea lui vor fi rezolvate de arbitri // DAN: *clauză compromisorie* = clauză a unui contract prin care cele două părţi se angajează a supune arbitrilor eventualele contestaţii]

CONCÉDE, *concéd,* vb. III. Tranz. A permite, a încuviinţa.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!CONCEDIÁ, *concediez,* vb. I. Tranz. A permite cuiva să se retragă; a pofti pe cineva să iasă; a îndepărta.

– Pron.: *-di-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CONCEPTÍBIL, -Ă, *conceptibili, -e,* adj. Admisibil din punct de vedere logic; de conceput.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CONCÉRT, *concerte,* s.n. Înţelegere, acord între mai multe state sau persoane în vederea unui scop comun.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fig.); DCR –; DAN (fig.); DEX (rar).

CONCITÁT, -Ă adj. Nervos, furios; aprins.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

CONCITÁŢIE, *concitáţii,* s.f. **1**. Agitaţie sufletească; stare de excitație de neliniște. **2**. Tulburare, răscoală.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!CONCÓRDIE s.f. **1**. Acționare de comun acord; unitate, unire. **2**. Înţelegere; armonie.

– Pron.: *-di-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

CONCRETÉŢE s.f. Caracterul a ceea ce este concret.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR –; DAN –; **DEX +**.

!CONCRETITÚDINE s.f. Concreteţe ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

CONCUPISCÉNT, -Ă, *concupiscenţi, -te,* adj. Care are înclinare către plăceri senzuale vicioase; luxurios ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

CONCUPISCÉNŢĂ s.f. Înclinație către plăceri senzuale, trupeşti; fornicație ↑, luxură ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!CONDESCÍNDE, *condescínd,* vb. III. Intranz. A consimţi de complezenţă; a cădea de acord în mod formal.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CONDESCÍNDERE, *condescinderi,* s.f. Acțiunea de *a condescinde* ↑ și rezultatul ei; consimțământ sau acord formal.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

CONFESÍV, -Ă, *confesivi, -e,* adj. **1**. Cu caracter de confesiune. **2**. Care face confesiuni; care se confesează.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; **DCR +**; DAN –; DEX –.

CONFIÁ, *confiez,* vb. I. **1**. Tranz. A încredinţa cuiva ceva, a lăsa ceva în grija cuiva. **2**. Refl. A se încrede în cineva; a se confesa, a se destăinui.

– Pron.: *-fi-a.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR –; DAN –; **DEX +**.

!CONFIÉNT, -Ă, *confienţi, -te,* adj. Încrezător.

– Pron.: *-fi-ent.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CONFIÉNŢĂ, *confienţe,* s.f. Încredere în cineva.

– Pron.: *-fi-en-.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

CONFIGURAŢIONÁL, -Ă, *configuraţionali, -e,* adj. Referitor la configrație; de configuraţie; configurativ.

– Pron.: *-ți-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

CONFINÁ, pers. 3 *confinează,* vb. I. **1**. Intranz. A se învecina, a delimita. **2**. Refl. A se închide, a se izola. **3**. Refl. (Fig.) A se limita la o singură ocupaţie, activitate; a se specializa.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

CONFINÁT, -Ă, *confinaţi, -te,* adj. **1**. (Despre aer, atmosfera unei încăperi etc.) Închis; irespirabil, viciat. **2**. Închis, izolat.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CONFUZIONÁNT, -Ă,

confuzionanţi, -te, adj. Care provoacă confuzie, derutant.

– Pron.: *-zi-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

!CONFUZIONÍSM s.n. **1**. Tendinţă de a crea confuzie, dezorientare. **2**. Mod de gândire confuz, încurcat.

– Pron.: *-zi-o-*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

CONGRATULÁ, *congratulez,* vb. I. Tranz. şi refl. recipr. A (se) felicita (reciproc).

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!CONGRATULÁRE, *congratulări,* s.f. Acţiunea de *a (se) congratula* şi rezultatul ei; congratulaţie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

CONGRATULÁŢIE, *congratulaţii,* s.f. Felicitare; congratulare ↑.

– Pron.: *-ţi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CONSECUTIVITÁTE, s.f. Cursivitate, succesiune.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CONSEMNATÍV, -Ă,

consemnativi, -e, adj. Cu caracter de consemnare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR +; DAN –; DEX Ø.

CONSILIÁ, *consiliez,* vb. I. Tranz. A sfătui.

– Pron.: *-li-a*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!CONSÍMIL, -Ă, *consimili, -e,* adj. Asemănător (întru totul); identic.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CONSIMILITÚDINE, *consimilitudini,* s.f. **1**. Asemănare totală, identitate. **2**. Egalitate.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

CONSUETUDINÁR, -Ă, *consuetudinari, -e,* adj. Nescris, dar consacrat prin uz, prin tradiție; cutumiar ↑.

– Pron.: *-su-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN; **DEX** +.

CONSUETÚDINE, *consuetudini,* s.f. Obişnuinţă, obicei, deprindere.

– Pron.: *-su-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CONTÉNT, -Ă, *contenți, -e,* adj. Mulțumit, satisfăcut.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (lat.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CONTENTÁŢIE, *contentații,* s.f. Mulțumire, satisfacție.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (lat.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!CONTENŢIÚNE, *contenţiuni,* s.f. Dezbatere, discuţie (aprinsă); ceartă, dispută.

– Pron.: *-ți-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

CONTIGUITÁTE s.f. **1**. Starea a două elemente contigue. **2**. Vecinătate spațială și temporală.

– Pron.: *-gu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CONTÍGUU, -UĂ, *contigui, -ue,* adj. Care se leagă, se înrudeşte, se uneşte cu ceva; care are elemente apropiate, comune cu altceva.

– Pron.: *-gu-u.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!CONTINÉNT, -Ă, *continenţi, -te,* adj. Care trăieşte în continenţă; abstinent, cast.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CONTINÉNŢĂ, *continenţe,* s.f. Reţinere, abstinenţă, înfrânare; cumpătare.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

CONÚBIU, *conubii,* s.n. Căsătorie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

CONVÍV, -Ă, *convivi, -e,* s.m. și (rar) f. Comesean.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CONVIVIÁL, -Ă, *conviviali,-e,* adj. **1**. Referitor la conviv ↑. **2**. De conviv ↑; prietenesc, jovial.

– Pron.:-*vi-al.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!CONVIVIALITÁTE s.f. Caracterul, însuşirea de a fi prietenesc, agreabil, jovial, tolerant.

– Pron.: -*vi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

?!COREAUTÓR, *coreautori*, s.m. Coregraf autor de balete.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR +**; DAN Ø; DEX –.

CÓRPUS, *corpusuri,* s.n. Culegere sau colecţie de texte, documente, inscripţii, legi etc.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

CORUSCÁNT, -Ă, *coruscanți, -te,* adj. Plin de măreţie, strălucitor; briant ↑, eclatant ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; **DAN +**; DEX Ø.

?!COȘMARÉSC, -EASCĂ, *coșmarești*, adj. De coşmar.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; **DCR +**; DAN –; DEX –.

COZERÍE, *cozerii,* s.f. **1**. Convorbire familiară, intimă, uşoară şi plăcută; conversație. **2**. Expunere simplă, fără pretenții.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; **DCR** + [înregistrat doar cu sensul: „Prelegere lipsită de pretenții.”]; DAN –; **DEX** +.

!COZEUR, *cozeuri,* s.m. Persoană care vorbeşte cu uşurinţă, ştiind să întreţină o conversaţie plăcută.

– Pron.: *cozör.*

– Despărţit în silabe: *co-zeur.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR (fran.); DAN –; DEX –.

!CRAPULÓS, -OÁSĂ, *crapuloşi, -oase,* adj. **1**. Care este în decădere, în stare de mizerie morală; vicios, viciat. **2**. Hoţesc, tâlhăresc.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!CRAPULOZITÁTE s.f. Mizerie morală; depravare, decadență.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

?!CRATERIFÓRM, -Ă, *crateriformi, -e,* adj. Care are forma craterului unui vulcan. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CRIÁNT, -Ă, *crianţi, -te*, adj. (Despre culori) Strident, țipător.

– Pron.: *-cri-ant.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CRISTIANÍSM s.n. Creştinism.

– Pron.: *-ti-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

CRITICÁSTRU, *criticaştri,* s.m. Critic neînsemnat (şi lipsit de onestitate).

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN (peior.); **DEX** +.

CUPÍD, -Ă, *cupizi, -de,* adj. Avid de câştig; lacom, apucător, hrăpăreț.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!CUPIDITÁTE s.f. Lăcomie de bani, dorință mare de câştig; aviditate, rapacitate ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!CUTUMIÁR, -Ă, *cutumiari, -e,* adj. Care ține de cutumă, de tradiție; referitor la cutumă; consuetudinar ↑.

– Pron.: *-mi-ar.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

CUTURIÉRĂ, *cuturiere,* s.f. Croitoreasă.

– Pron.: *-ri-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

§ D

?!DADÁ s.n. Dadaism. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

DAMNÁ, *damnez,* vb. I. Tranz. **1**. (În mitologia greco-romană și în religia creştină) A condamna la chinurile iadului. **2**. A blestema a afurisi, a anatemiza.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DAMNÁBIL, -Ă, *damnabili, -e,* adj. **1**. Demn de condamnat. **2**. Demn de blestemat.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DAMNÁRE, *damnări,* s.f. Acţiunea de *a damna.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

DAMNÁT, -Ă, *damnaţi, -te,* s.m. și f., adj. **1**. (Persoană) condamnat(ă) la chinurile iadului. **2**. (Persoană) care şi-a atras oprobriul (și blestemele) opiniei publice; blestemat, afurisit, reprobate, anatemizat.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DAMNAŢIÚNE, *damnaţiuni,* s.f. (În mitologia greco-romană şi în religia creştină) Condamnare la chinurile iadului; damnare↑.

– Pron.: *-ţi-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

!DEAMBULATÓRIU, -IE, *deambulatorii,* adj. Referitor la plimbare, în legătură cu plimbarea, de plimbare.

– Pron.: *de-am-;-to-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

DEAMBULÁŢIE s.f. Mers; plimbare.

– Pron.: *de-am-;-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

!DEBONÁR, -Ă, *debonari, -e*, adj. **1**. Blajin, indulgent. **2**. Incapabil de fapte rele.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

DEBUSOLÁT, -Ă, *debusolați, -te,* adj. Dezorientat, descumpănit.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; **DCR** +; DAN –; DEX –.

!DECALVÁŢIE, *decalvaţii,* s.f. Calviţie.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!DECELÁ, *decelează*, vb. I. Tranz. A distinge, a pune în evidenţă existenţa unui obiect, a unei substanţe în cantitate mică sau a unui fenomen

slab etc. în raport cu contextul său.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!DECELÁBIL, -Ă, *decelabili, -e*, adj. Care poate fi decelat ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!DECELÁRE, *decelări*, s.f. Acțiunea de *a decela* ↑ și rezultatul ei; distingere, detectare.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

?!DECLIMATÁ, *declimatez,* vb. I. Tranz. A scoate o plantă, un animal din clima obişnuită, din condiţiile climatice normale. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!DECLIMATÁRE, *declimatări,* s.f. Acţiunea de *a declimata* ↑. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX +**.

DECONCERTÁ, *deconcertez,* vb. I. Tranz. A face pe cineva să-şi piardă cumpătul, siguranţa de sine; a dezorienta, a deruta, a tulbura.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

DECONCERTÁNT, -Ă, *deconcertanţi, -te,* adj. Care deconcertează; derutant tulburător.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!DECONCERTÁNȚĂ s.f. Caracter deconcertant ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!DECONCERTÁRE s.f. Pierdere a siguranței de sine; dezorientare, tulburare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

DECONCERTÁT, -Ă, *deconcertaţi, -te,* adj. Dezorientat, tulburat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!DECONSILIÁ, *deconsiliez,* vb. I. Tranz. A sfătui pe cineva să nu facă un anumit lucru; a disuada ↑.

– Pron.: *-li-a.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!DECONSILIÉRE, *deconsilieri,* s.f. Acțiunea de deconsilia ↑ și rezultatul ei.

– Pron.: *-li-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!DECREPÍT, -Ă, *decrepiți, -te*, adj. Atins de decrepitudine ↑; ramolit.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!DECREPITÚDINE, *decrepitudini*, s.f. Stare de bătrâneţe înaintată, caracterizată prin pierderea aproape totală a forţelor fizice și mentale; ramolire, ramolisment. ♦ Fig. Decădere extremă, ruină.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

DEDÁL, *dedaluri,* s.n. **1**. Labirint. **2**. (Fig.) Încurcătură, învălmășeală, complicație.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar) [înregistrat cu sensul: (p. ext.) „Loc din care este greu de ieşit, din cauza drumurilor întortocheate.”]; DCR Ø; DAN –; DEX –.

DEDICATÓRIU, -IE, *dedicatorii,* adj. Care conține o dedicație.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

DELABRÁ, *delabrez,* vb. I. Tranz. A deteriora, a strica, a ruina.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DELÉBIL, -Ă, *delebili, -e,* adj. Care poate fi şters.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!DELEGATÁR, -Ă, *delegatari, -e,* s.m. şi f., adj. (Persoană) care deleagă pe cineva, (persoană) care dă o delegaţie. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DELETÉR, -Ă, *deleteri, -e,* adj. Dăunător, negativ; nociv, vătămător.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DELUZÓRIU, -IE, *deluzorii,* adj. Înşelător, iluzoriu.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DEMANTELÁ, *demantelez,* vb. I. Tranz. **1**. A demola. **2**. (Fig.) A dezorganiza.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR –; DAN –; **DEX** +.

!DEMANTELÁRE s.f. **1**. Demolare. **2**. Distrugerere.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR –; DAN Ø; DEX Ø.

DEMOCRATÚRĂ, *democraturi,* s.f. (Iron.) Falsă democraţie.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR –; DAN –; **DEX** +.

DEPEIZÁ, pers. 3 *depeizează,* vb. I. Tranz. și refl. **1**. A (se) îndepărta din locul de origine; a (se) dezrădăcina, a se înstrăina. **2**. (Fig.) A (se) dezorienta.

– Pron.: *-pe-i-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!DEPEIZÁT, -Ă, *depeizați, -te,* adj. **1**. Dezrădăcinat, înstrăinat. **2**. Dezorientat, derutat.

– Pron.: *-pe-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR –; DAN Ø; DEX Ø.

DERIZIÚNE, *deriziuni,* s.f. Luare în râs; derâdere, batjocură.

– Pron.: *-zi-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DESCENSIÚNE, *descensiuni,* s.f. Coborâre, scădere, micșorare.

– Pron.: *-si-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DESCENSÍV, -Ă, *descensivi, -e,* adj. Descendent, coborâtor.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DESIGNÁ, *designez,* vb. I. Tranz. A desemna, a indica, a numi.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DESIGNÁRE, *designări,* s.f. Acţiunea de *a designa* ↑ și rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DESOFISTICÁRE s.f. Eliminare a aspectelor sau a elementelor sofisticate ale unui obiect, ale unei situații etc.; simplificare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN Ø; DEX –.

DESTINATÓRIU, -IE, *destinatorii,* adj. Care fixează o destinaţie.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DETRACÁ, *detrachez,* vb. I. Tranz. și refl. **1**. A (se) dezechilibra, a (se) tulbura din punct de vedere mental; a (se) dezaxa, a (se) sminti, a înnebuni. **2**. A decădea din punct de vedere moral.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DETRACÁRE, *detracări,* s.f. Faptul de *a se detraca* ↑. **1**. Dezechilibrare mentală. **2**. Decădere morală.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

DETRACÁT, -Ă, *detracaţi, -te,* s.m. și f., adj. **1**. (Persoană) dezechilibrat(ă) mental; dezaxat (ă) nebun(ă), smintit(ă). **2**. (Persoană) Decăzut(ă) din punct de vedere moral.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

DETRACTÁ, *detractez,* vb. I. Tranz. A defăima pe cineva; a ponegri.

Surse lexicografice:

DOOM +, NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DETRACTÁRE, *detractări,* s.f. Acţiunea de *a detracta* ↑ și rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

DETRACTÓR, -OÁRE, *detractori, -oare,* s.m. și f. Calomniator.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

DEVALIZÁ, *devalizez,* vb. I. Tranz. A jefui, a prăda.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!DEVALIZÁRE, *devalizări,* s.f. Acțiunea de *a devaliza* ↑ și rezultatul ei; jefuire, prădare.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

DEVORÁNT, -Ă, *devoranţi, -te*, adj. **1**. Care devorează. **2**. (Fig.) Care nu poate fi potolit, stăpânit; arzător, mistuitor.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DEVOŢIÚNE s.f. **1**. Evlavie, cucernicie. **2**. Devotament.

– Pron.: *-ți-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX + [sensul (**1**) este înregistrat ca fiind (livr.); sensul **2** este înregistrat ca fiind (rar)].

DEZABUZÁ, *dezabuzez,* vb. I. Tranz. şi refl. A face să devină sau a deveni dezamăgit, blazat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!DEZABUZÁRE, *dezabuzări,* s.f. Faptul de *a (se) dezabuza* ↑; dezamăgire, blazare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

DEZABUZÁT, -Ă, *dezabuzaţi, -te,* s.m. și f., adj. (Persoană) care şi-a pierdut speranţa, entuziasmul; dezamăgit, blazat.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DEZAGREMÉNT, *dezagremente,* s.n. Neplăcere, neajuns.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX +.**

DEZALERGIZÁRE s.f. (Fig.) Descătuşare, eliberare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** + (fig.); DAN –; DEX Ø.

DEZAVUÁ, *dezavuez,* vb. I. Tranz. **1**. A dezaproba, a condamna spusele sau faptele cuiva; a contesta **2**. A refuza să recunoască ceva.

– Pron.: *-a-vu-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DEZAVUÁBIL, -Ă, *dezavuabili, -e,* adj. Care poate sau trebuie să fie dezavuat ↑; contestabil.

– Pron.: *-vu-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DEZAVUÁRE, *dezavuări,* s.f. Faptul de *a dezavua* ↑; dezaprobare, contestare.

– Pron.: *-vu-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

DEZERŢIÚNE, *dezerţiuni,* s.f. Dezertare.

– Pron.: *-ți-uni.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

?!DEZINHIBÁRE, *dezinhibări*, s. f. Acțiunea de *a (se) dezinhiba* și rezultatul ei; ieșire din starea de inhibiție; dezinhibiție.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; **DCR** +; DAN Ø; DEX –.

DIFAMÁNT, -Ă, *difamanţi, -te,* adj. Care defăimează, care compromite reputația cuiva; defăimător; compromiţător, degradant, difamator ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

DIFAMATÓR, -OÁRE, *difamatori, -oare,* adj. Difamant ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

DIFAMÁŢIE *s.f.* Defăimare.

– Pron.: *-ţi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

DIFICULTÓS, -OÁSĂ, *dificultoşi, -oase,* adj. Plin de dificultăţi; laborios, anevoios.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; **DCR** +; DAN (fam.); **DEX** +.

?!DILATÓRIU, -IE, *dilatorii,* adj. Care cauzează o amânare; care tinde spre amânarea soluţionării unui litigiu. [term.]

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (jur.); DCR Ø; DAN (jur.); **DEX** +.

DILIGÉNT, -Ă, *diligenţi, -te,* adj. Harnic, sârguincios, zelos.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DILIGÉNŢĂ, *diligenţe,* s.f. **1**. Hărnicie, sârguinţă, zel. **2**. Promptitudine.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DINAMITÁRD, -Ă, *dinamitarzi, -de,* adj. Anarhic, distrugător.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar) [(fig.) „anarhist”]; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!DISERTÁ, *disertez,* vb. I. Intranz. A ţine o disertaţie.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!DISIMILITÚDINE s.f. Lipsă de asemănare; deosebire.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

DISOLÚT, -Ă, *disoluţi, -te,* adj. Corupt, decăzut.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

DISOLUTÍV, -Ă, *disolutivi, -e,* adj. Care descompune, dizolvă, dezagregă sau degradează.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

DISOLÚŢIE, *disoluţii,* s.f. **1**. Descompunere, dezagregare. **2**. (Fig.) Decădere, degradare.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

DISPARITÁTE s.f. Lipsă de legătură, de armonie, între elemente; nepotrivire.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

DISPENDIÓS, -OÁSĂ, *dispendioși, -oase*, adj. Costisitor, scump.

– Pron.: *-di-os.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

DISUADÁ, *disuadez,* vb. I. Tranz. A determina pe cineva să-și schimbe o intenție, o hotărâre; a deconsilia ↑.

– Pron.: *-su-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

!DISUASIÚNE s.f. Insistenţă (pe lângă cineva) pentru a-l face să-şi schimbe hotărarea.

– Pron.: *-su-a-si-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

DISUASÍV, -Ă, *disuasivie, -e,* adj. Care determină schimbarea unei hotărâri.

– Pron.: *-su-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

DIVINATÓRIU, -IE, *divinatorii,* adj. Care aparţine divinaţiei, referitor la divinaţie, bazat pe divinaţie.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DIVINÁŢIE, *divinaţii,* s.f. Prezicere a viitorului prin ghicit în cărți.

– Pron.: *-ţi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU [(fig.) la sensul: „Putere de pătrundere”]; DCR Ø; DAN –; DEX +.

***DONJUÁN**, *donjuani,* s.m. Bărbat care are multe aventuri amoroase; om seducător, crai.

− Pron.: *-ju-an.*

Surse lexicografice:

DOOM −; NDU (fam.); DCR Ø; DAN (fam.); DEX −.

DONJUANÉSC, -Ă, *donjuanești,* adj. De donjuan ↑.

– Pron.: *ju-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU −; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

!DONJUANÍSM s.n. Atitudine, caracter, faptă de donjuan ↑.

– Pron.: *-ju-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM −; NDU −; DCR Ø; DAN −; DEX –.

!DONQUIJOTÉSC, -Ă, *donquijotești,* adj. Caracterizat prin donquijotism ↑.

– Pron.: *donchihotesc.*

Surse lexicografice:

DOOM −; NDU − [înregistrat cu forma *donquișotesc*]; DCR Ø; DAN −; DEX −.

DONQUIJOTÍSM s.n. Atitudine sau purtare caracteristică omului lipsit de simţul realităţii, care urmăreşte scopuri fantastice şi irealizabile, manifestând eroism în lupta cu obstacole imaginare.

– Pron.: *donchihotism.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU − [înregistrat cu forma *donquișotism*]; DCR Ø; DAN +; DEX +.

§ E

EBULÍŢIE, *ebuliţii,* s.f. **1**. Fierbere. **2**. (Fig.) Agitație, efervescență.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fig.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!ECHIVOCITÁTE s.f. Caracter echivoc.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

ECLATÁ, *eclatez,* vb. I. Intranz. **1**. A străluci, a impresiona puternic prin strălucire. **2**. (Fig.) A izbucni, a se manifesta violent, brusc.

– Pron.: *e-cla-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ECLATÁNT, -Ă, *eclatanți, -te,* adj. Strălucitor, impresionant, răsunător; briant ↑; coruscant ↑.

– Pron.: *e-cla-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

ECLERÁJ, *ecleraje,* s.n. Iluminare artificială puternică (utilizată în timpul filmărilor, ședințelor foto etc.).

– Pron.: *e-cle-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

EDÉN s.n. **1**. Rai, paradis. **2**. (Fig.) Loc foarte frumos, plăcut, încântător.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

EDULCORÁ, *edulcorez,* vb. I. Tranz. A atenua; a îndulci.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

EDULCORÁNT, -Ă, *edulcoranţi, -te,* Adj. Care atenuează, care îndulceşte.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

EDULCORÁT, -Ă, *edulcoraţi, -te,* adj. Atenuat, îndulcit.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

EFEMERIZÁ, *efemerizez,* vb. I. Tranz. şi refl. A face să devină sau a deveni efemer.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR –; DAN –; **DEX** +.

EFEMERIZÁRE, *efemerizări,* s.f. Acţiunea de *a (se) efemeriza* ↑ și rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR –; DAN Ø; **DEX** +.

EFULGÉNŢĂ, *efulgenţe,* **s**.**f**. Strălucire, sclipire, brianță ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

EGÉRIE, *egerii,* **s.f. 1**. Femeie cu rol de consilier pe lângă un politician sau pe lângă un grup politic. **2**. Femeie care inspiră un artist.

– Pron.: *-ri-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX Ø.

!EGOLATRÍE s.f. Manie de a se preocupa exagerat de propria persoană; supraestimare a valorii personale; egotism ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EGOLÁTRU, - Ă, *egolatri, -e,* s.m. şi f., adj. (Persoană) caracterizată prin egolatrie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EGOTÍSM s.n. Atitudine individualistă generată de acordarea unei importanţe exagerate propriei persoane; egolatrie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EGOTÍST, -Ă, *egotişti, -ste,* s.m. și f., adj. **1**. S.m. și f., adj. (Persoană) caracterizat(ă) prin egotism ↑. **2**. Adj. (Despre fapte, atitudini etc.) Determinat de egotism ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

EIDÉTIC, -Ă, *eidetici, -ce,* adj. Care ţine de esenţa lucrurilor, de semnificaţia lor; referitor la esenţa lucrurilor.

– Pron.: *e-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ELANSÁ, *elansez,* vb. I. Refl. A se avânta, a se repezi.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ELANSÁRE, *elansări,* s.f. **1**. Acţiunea de *a se elansa* ↑; avântare, repezire. **2**. (Figurat) Avânt, năzuință spre ceva.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

ELANSÁT, -Ă, *elansaţi, -te,* adj. **1**. Suplu, zvelt. **2**. (Fig.) Avântat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ELEMENTARITÁTE s.f. Caracter elementar.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ELIPTICITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este eliptic.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN –; **DEX** +.

ELITÁR, -Ă, *elitari, -e,* adj. De elită; elitist ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN –; **DEX** +.

ELITÍSM s.n. Concepţie, doctrină care susţine rolul determinant al elitei în societate.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; **DCR +**; DAN –; DEX –.

ELITÍST, -Ă, *elitişti, -e,* adj. **1**. Care aparține elitei; de elităș elitar ↑. **2**. Care favorizează elitele.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; **DCR +**; DAN –; DEX –.

ELIZÉIC, -Ă, *elizeici, -ce,* **adj**. Paradisiac, ceresc.

– Pron.: *-ze-ic.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!ELOCUTÓRIU, -E, *elocutorii,* adj. Referitor la vorbire.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR –; DAN Ø; DEX Ø.

ELUCUBRÁNT, -Ă, *elucubranți, -te,* adj. Aberant, absurd.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EMACIÁ, *emaciez,* vb. I. Refl. A slăbi foarte mult; a se descărna.

– Pron.: *-ci-a.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!EMACIÁT, -Ă, *emaciați, -te,* adj. Slăbit, descărnat.

– Pron.: *-ci-at.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!EMASCULÁ, *emasculez,* vb. I. **1**. Tranz. A castra. **2**. Tranz. şi refl. (Fig.) A face să devină sau a deveni impotent.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

EMASCULÁŢIE, *emasculaţii,* s.f. **1**. Castrare. **2**. Impotenţă.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

EMPIRÍE, *empirii,* s.f. Existență, experienţă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

ENÁNTIC, -Ă, *enantici, -ce,* adj. Referitor la vin; propriu vinului.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

ENCOMIÁST, *encomiaşti,* **s**.**m**. Persoană care face elogii (exagerate) cuiva; panegirist ↑.

– Pron.: *-mi-ast.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!ENCOMIÁSTIC, -Ă, *encomiastici, -ce,* adj. Cu caracter laudativ, elogios.

– Pron.: *-mi-as-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

ENCOMIÓN, *encomioane,* s.n. Cuvântare de laudă, elogiu în onoarea cuiva; elogiu, laudatio ↑, panegiric ↑.

– Pron.: *-mi-on.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ENGASTRIMÍT, *engastrimiţi,* s.m. Ventriloc.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN (rar); DEX Ø.

ENUCLEÁ, *enucleéz,* vb. I. Tranz. A explica, a clarifica o chestiune.

– Pron.: *-cle-a.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

***ÉPIC, -Ă,** *epici, -ce,* adj. **1**. Care exprimă, în formă de naraţiune, idei, sentimente, acţiuni etc. ale eroilor unei întâmplări reale sau imaginare. **2**. (Fig.) Demn de o epopee; de proporţii vaste; grandios.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EPICITÁTE s.f. Caracter epic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

***EPILOG,** *epiloguri,* s.n. **1**. Parte finală a unor lucrări literare. **2**. (Fig.) Sfârşit al unei situaţii, al unei acţiuni, al unei întâmplări etc.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EPILOGÁ, *epiloghez,* vb. I. Tranz. **1**. A încheia, a termina. **2**. A comenta în plus cu prilejul oricărei discuții.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!EPILOGÁL, -Ă, *epilogali, -e,* adj. Cu caracter de epilog ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR –; DAN –; DEX (rar).

***EPOPÉE**, *epopei,* s.f. **1**. Poem epic de mari dimensiuni, în versuri, în care se povestesc fapte eroice, legendare sau istorice, dominate adesea de personaje extraordinare sau supranaturale; epos; (p. ext.) producţie epică de mare amploare. ♦ Şir de fapte eroice, glorioase.

EPOPÉIC, -Ă, *epopeici, -ce,* adj. Referitor la epopee ↑; care are caracter de epopee ↑.

– Pron.: *-pe-ic*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; **DCR** +; DAN –; DEX –.

EPUSTUFLÁNT, -Ă, *epustuflanți, -te***, *adj. U***imitor, nemaipomenit, grozav, uluitor.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX (rar).

?!ERÉCT, -Ă, *erecți, -te,* adj. adj. (Despre plante și organe ale acestora) Vertical, ridicat drept în sus. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!ERÉDE, *erezi,* s.m. Moştenitor. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (jur.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ERGOTÍSM s.n. Manie de a şicana, de a agasa.

Surse lexicografice:

DOOM – [înregistrat cu sensul: „Manie, boală.”]; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

ERMETIZÁ, *ermetizez,* vb. I. Tranz. A face ermetic, de neînţeles.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN –; **DEX** +.

ERUDITÍSIM, -Ă, *eruditisimi, -e,* adj. Foarte erudit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; **DAN** +; DEX Ø.

ESENŢIALITÁTE s.f. Caracter esenţial; parte esențială.

– Pron.: *-ți-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!ESENȚIALIZÁ, *esențializez,* vb. I. Tranz. A desprinde, a degaja esenţa (din obiecte şi fenomene; a reduce la esență; a rezuma.

– Pron.: *-ți-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ESENȚIALIZÁRE s.f. Acțiunea de *a esențializa* ↑ și rezultatul ei; reducere la esență.

– Pron.: *-ți-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; **DCR +**; DAN Ø; DEX Ø.

?!EUFUÍSM s.n. Manieră stilistică similară gongorismului spaniol sau manierismului italian folosită în proza elisabetană şi barocă. [term.]

– Pron.: *e-u-fu-ism.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!EUFUÍSTIC, -Ă, *eufuistici, -ce,* adj. (Despre stil) Preţios, pompos, bombastic. [term.]

– Pron.: *e-u-fu-is-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

EUGÉNIC, -Ă, *eugenici, -ce,* adj. Referitor la eugenie ↑. [term.]

– Pron.: *e-u-*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

***EUGENÍE** s.f. Disciplină (controversată) care studiază aplicarea practică a biologiei eredităţii în ameliorarea genetică a individului; ansamblul metodelor care stau la baza acestei discipline.

– Pron.: *e-u-;-ni-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

EUPATÍE s.f. Resemnare în fața suferinței.

– Pron.: *e-u-; -ti-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

EUTIMÍE, *eutimii,* **s.f**. Stare de liniste sufletească, afectivă.

– Pron.: *e-u-;-mi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

EV, *evuri,* s.n. Perioadă din istoria omenirii care are trăsături specifice.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN +**; **DEX +**.

!EVANESCÉNT, -Ă, *evanescenţi, -te,* adj. Care dispare treptat, care se pierde lent, care se estompează.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!EVANESCÉNŢĂ, *evanescenţe,* s.f. Dispariţie lentă; estompare treptată.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

EVENIMENŢIÁL, -Ă, *evenimențiali, -e,* adj. **1**. Care ţine de evenimente, referitor la evenimente. **2**. Care se limitează la descrierea evenimentelor.

– Pron.: *-ți-al.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; **DCR +**; DAN –; DEX –.

EVERSIÚNE, *eversiuni,* s.f. Răsturnare; ruinare.

– Pron.: *-si-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

ÉVIE s.f. Bacantă; menadă ↑.

– Pron.: *-vi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ÉVRICA interj. Exclamaţie de bucurie, folosită mai ales după rezolvarea unei probleme dificile.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!EXACERBÁ, *exacerbez,* vb. I. Tranz. A exagera, intensifica, a accentua, sentimente, dureri etc.

– Pron.: *e-xa-/ex-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EXACERBÁRE, *exacerbări,* s.f. Acţiunea de *a exacerba* ↑ şi rezultatul ei; exacerbaţie ↑.

– Pron.: *e-xa-/ex-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!EXACERBÁŢIE, *exacerbaţii,* s.f. Intensificare a unei dureri, a unei pasiuni etc.; exacerbare ↑.

– Pron.: *e-xa-/ex-a-; -ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

EXAURIÉNT, -Ă, *exaurienți, -te,* adj. (Despre texte, discursuri) Exhaustiv ↑.

– Pron.: *e-xa-u-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

EXCEDÁ, pers. 3 *excedează,* vb. I. Intranz. A depăși în dimensiune, durată, valoare, număr în raport cu o limită fixată; copleşi, a covârşi.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!EXCEDARE s.f. Acțiunea de *a exceda* ↑ și rezultatul ei; depășire, copleșire, covârșire.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!EXCEDAT, -Ă, *excedați, -te,* adj. (Despre oameni) Obosit (peste măsură), istovit, exasperat; depășit de o situație.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!EXCÉRPT, *excerpte* s.n. Pasaj sau termen extras dintr-o lucrare; (p. ext.) lucrare care conţine asemenea pasaje.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EXCERPTA, *exceptez,* vb. I Tranz. A extrage un anumit material dintr-un text, dintr-o lucrare etc. în vederea studierii lui, a întocmirii unei lucrări ştiinţifice etc.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EXCERPTARE, *excerptări,* s.f. Acțiunea de *a excerpta* ↑ și rezultatul ei; extragere dintr-o lucrare a unor termeni, pasaje etc. în vederea studierii.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!EXCERPTÁT, -Ă, *excerptați, -te,* adj. **1**. (Despre fragmente, elemente etc.) Care a fost extras (dintr-o lucrare). **2**. (Despre lucrări, opere ale unor autori) Din care s-au făcut excerpte ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

EXCOGITÁŢIE, *excogitaţii,* s.f. Efort de gândire.

– Pron.: *-ţi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

EXCÚRS, *excursuri,* s.n. Deviere de la subiect pentru a clarifica o problemă secundară; digresiune, divagare, divagație.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!EXECRÁ, *execrez,* vb. I. Tranz. A detesta, a urî, a dispreţui pe cineva sau ceva; a avea oroare, repulsie, scârbă de ceva sau de cineva.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (fran.).

!EXECRÁRE s.f. Acțiunea de *a execra* ↑ și rezultatul ei; detestare, disprețuire.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!EXECRÁŢIE, *execraţii,* s.f. **1**. Oroare, repulsie. **2**. Persoană sau lucru care provoacă această reacţie.

– Pron.: *-ţi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

EXEMPLARITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este exemplar.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; **DCR +**; DAN –; DEX –.

EXHAUSTIÚNE s.f. Epuizare, istovire, sleire.

– Pron.: *-ha-us-ti-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

EXHAUSTÍV, -Ă, *exhaustivi, -e*, adj., adv. **1**. Adj. (Despre o lucrare, o expunere etc.) Care epuizează un subiect; complet, integral, întreg, exaurient ↑. **2**. Adv. În mod complet. **3** Adv. În mod exclusiv.

– Pron.: *-ha-us-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

EXHAUSTIVITÁTE s.f. Caracter exhaustiv ↑.

– Pron.: *-ha-us-.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

EXHIBÁ, *exhib,* vb. I. Tranz. A arăta ceva în mod public (și ostentativ); a etala.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!EXHIBÁRE s.f. Acțiunea de a *exhiba* ↑ și rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

EXHIBITÓRIU, -IE, *exhibitorii,* adj. (Care ține) de exhibiţie ↑; caracteristic exhibiției ↑.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!EXHIBÍŢIE, *exhibiţii,* s.f. Faptul de a arăta ceva în public (în mod ostentativ), etalare, expunere publică.

– Pron.: *-ţi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

EXÍGE, *exíg,* vb. III. Tranz. A cere imperios; a necesita.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

EXIGUITÁTE, *exiguităţi,* s.f. Micime; îngustime.

– Pron.: *-gu-i.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** [nu înregistrează acest sens; înregistrează doar sensul „Exigenţă”, pe care îl consideră (livr.)].

EXÍGUU, -UĂ, *exigui, -ue,* adj. Foarte mic, nesemnificativ; îngust, strâmt; insuficient.

– Pron.: *-gu-u.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ÉXITUS s.n. Moarte, sfârşit.

Surse lexicografice:

DOOM (lat.); **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

EXONERÁ, *exonerez,* vb. I. Tranz. A scuti pe cineva, total sau parţial, de o datorie, de o obligaţie, de o sarcină.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

EXONERÁRE, *exonerări,* s.f. Scutire de răspundere a unei persoane care nu-şi execută obligaţia (prevăzută de lege sau de un contract) din cauze străine de voinţa sa.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

EXORÁŢIE s.f. Rugă, implorare.

– Pron.: *e-xo-;-ți-e / ex-o-;-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN (rar); DEX Ø.

EXORTÁ, *exortez,* vb. I. Tranz. A înflăcăra, a anima, a entuziasma o persoană sau o colectivitate (prin rostirea unor cuvinte mobilizatoare).

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

EXORTÁRE, *exortări,* s.f. Acțiunea de *a exorta* ↑ și rezultatul ei; exortație ↑, înflăcărare, încurajare, imbold.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

EXORTATÍV, -Ă, *exortativi, -e,* adj. Care înflăcărează, îndeamnă o persoană sau o colectivitate (prin intermediul cuvintelor, discursurilor mobilizatoare).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

EXORTÁȚIE, *exortaţii,* s.f. Discurs prin care se urmăreşte declanșarea unor sentimente sau a unor acţiuni etc.; încurajare, imbold, exortare ↑.

– Pron.: *-ţi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

EXPECTÁNȚĂ, *expectanțe,* s.f. Expectativă ↑; expectație ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN – [înregistrat doar cu sensul special: „Aşteptare în observarea evoluţiei unei boli.”]; **DEX** +.

***EXPECTATÍVĂ,** *expectative*, s.f. Aşteptare bazată pe anumite drepturi, promisiuni, probabilităţi sau calcule; neintervenţie în anumite chestiuni sau situaţii, în aşteptarea unui moment potrivit; expectație ↑, expectanță ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

EXPECTÁŢIE, *expectaţii,* s.f. Aşteptare; expectativă ↑, expectanță ↑.

– Pron.: *-ţi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!EXPECTATÍV, -Ă, *expectativi, -e,* adj. Care ține de expectativă ↑; referitor la expectativă ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

EXPIÁ, *expiez,* vb. I. Tranz. **1**. A ispăşi o greşeală, o vină etc. **2**. A înceta din viață; a muri.

– Pron.: *-pi-a.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

EXPIÁBIL, -Ă, *expiabili, -e,* adj. Care poate fi ispăşit.

– Pron.: *-pi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

EXPIATÓR, -OÁRE, *expiatori, -oare,* adj. Care poate ispăşi, răscumpăra o greşeală; ispăşitor.

– Pron.: *-pi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

EXPIÁŢIE, *expiaţii,* s.f. Faptul de *a expia*; expiere ↑; ispăşire.

– Pron.: *-pi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

EXPIÉRE, *expieri,* s.f. Acţiunea de *a expia* ↑ şi rezultatul ei; expiaţie ↑, ispăşire.

– Pron.: *-pi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

EXPURGÁ, *expúrg,* vb. I. Tranz. A elimina dintr-o carte pasajele care sunt (sau par a fi) incompatibile cu anumite principii morale.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EXPURGÁRE, *expurgări,* s.f. Acţiunea de *a expurga* ↑ şi rezultatul ei; expurgaţie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!EXPURGÁȚIE, *expurgații,* s.f. Expurgare ↑.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

EXSÁNGUU, -UĂ, *exsangui, -ue,* adj. (Despre obraji, faţă) Palid, cadaveric.

– Pron.: *-gu-u*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!EXTÁTIC, -Ă, *extatici, -ce,* adj. **1**. Caracteristic extazului. **2**. Care este în extaz; fermecat, încântat, extaziat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

EXTEMPORANÉU, -ÉE, *extemporanei, -ee,* adj. Care se produce imediat, pe loc.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

EXTRÁCŢIE, *extracţii,* s.f. Origine, provenienţă.

– Pron.: *-ți-e*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (înv.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

EXTRAMARITÁL, -Ă, *extramaritali, -e,* adj. Extraconjugal.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

EXTRANÉU, -ÉE, *extranei, -ee,* adj. Din afară; extern, străin.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

§ F

FABRICITÁTE s.f. Capacitate umană de a crea sau de a produce bunuri.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

!**FACÓNDĂ** s.f. Uşurinţă de a vorbi, de a se exprima; elocință, volubilitate.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fran.); DCR (fran.); DAN –; DEX (fran.).

FACTÍCE adj. invar. (Despre atitudini, gesturi, grimase) Artificial, nefiresc, prefăcut.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FACTICITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este factice ↑; artificialitate.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN Ø; DEX Ø.

FACTÓTUM, *factotum,* s.m. invar. Persoană care (în cadrul unei instituții) are inițiativă și rezolvă (aproape) toate problemele care se ivesc.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; **DCR** +; DAN Ø; **DEX** +.

FACŢIÓS, -OÁSĂ, *facţioşi,-oase*, adj. **1**. Care face parte dintr-o facţiune. **2**. Care urmăreşte să provoace tulburări şi manifestări împotriva puterii existente; sediții̯os ↑.

– Pron.: *-ți-os-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX +.

!FAILÍBIL, -Ă, *failibili, -e*, adj. Care poate greși, care se poate înșela.
– Pron.: *-fa-i-*.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!FAILIBILITÁTE, *failibiități,* s.f. Posibilitate de a se înșela, de a greși.
– Pron.: *-fa-i-*.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

FALACIÓS, -OASĂ, *falacioşi, -oase,* adj. Înşelător, amăgitor.
– Pron.: *-ci-os.*
Surse lexicografice:
DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FAMÉLIC, -Ă, *famelici, -ce,* adj. Flămând, înfometat.
Surse lexicografice:
DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FANTÁSC, -Ă, *fantaşti, -ste*, adj. Ciudat, bizar.
Surse lexicografice:
DOOM (înv.); **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FANTASMÁ, *fantasmez,* vb. I. Tranz. A fantaza ↑.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

FANTASMÁTIC,-Ă, *fantasmatici, -ce,* adj. Care ţine de fantasme, referitor la fantasme.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

FANTÁST, -Ă, *fantaşti, -ste*, adj., s.m. și f. (Persoană) dominată de idei fantastice, ireale sau nerealizabile.

Surse lexicografice:

DOOM + [înregistrat cu sensul: „Visător.”]; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FANTAZÁ, *fantazez*, vb. I. Intranz. A spune lucruri ireale, imaginate; a plăsmui fantasme; a fantasma ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FANTÓŞĂ, *fantoşe,* s.f. Marionetă.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR Ø; DAN –; **DEX** + (adesea fig.).

FARNIÉNTE s.n. Inactivitate, lenevie (totală).

– Pron.: *-nien-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; **DCR** +; DAN –; **DEX** +.

FASTIDIÓS, -OÁSĂ, *fastidioşi, -oase*, adj. Plicticos, plictisitor, anost.

– Pron.: *-di-os*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FATÍDIC, -Ă, *fatidici, -ce,* adj. **1**. Hotărât de soartă; predestinat. **2**. Aducător de nenorocire.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR –; DAN Ø; **DEX** +.

FATUITÁTE s.f. Îngâmfare (care ascunde prostia).

– Pron.: *-tu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FÁTUM s.n. Destin, fatalitate, soartă.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FAUSTIANÍSM s.n. Caracter faustic ↑.

– Pron.: *fa-us-; -ti-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!FAÚSTIC, -Ă, *faustici, -ce* adj. Referitor la personajul literar Faust; precum Faust.

– Pron.: *fa-us-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

FÉE, *fee*, s.f. Zână.

– Pron.: *fe-e*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!FELÓN, -Ă, *feloni, -e,* adj. s.m. și f. Neloial, trădător.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

FELONÍE s.f. Act de trădare, lipsă de loialitate de care se făcea vinovat vasalul faţă de seniorul său; trădare, infidelitate.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

FENEÁNT, -Ă, *feneanți, -te,* s.m. și f. Persoană care nu vrea să muncească; leneș.

Surse lexicografice:

– Pron.: *-ne-ant*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

FENEANTÍSM s.n. Lene, trândăvie.

– Pron.: *-ne-an-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

FERVÍD, -Ă, *fervizi, -de,* adj. Arzător; strălucitor.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (lat.); DCR Ø; **DAN +**; **DEX +**.

FESTÍN, *festinuri,* s.n. Banchet bogat, fastuos.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!FETÍD, - Ă, *fetizi, -e,* adj. Care exală un miros puternic şi respingător; mefitic ↑; pestilențial ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

FÉTOR s.n. Miros respingător; duhoare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

FILÍPICĂ, *filipice*, s.f. Discurs violent, acuzator, rostit împotriva unei persoane.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

FILISTÍN, *filistini*, s.m. **1**. Persoană mulţumit(ă) de sine, mărginită. **2**. Persoană lașă, duplicitară.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FILISTINÍSM s.n. Concepţie sau atitudine de filistin ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FILONEÍSM s.n. Pasiune pentru ceea ce este nou.

– Pron.: *-ne-ism*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

FÍLTRU, *filtre*, s.n. Băutură căreia i se atribuie puteri miraculoase, printre care şi aceea de a inspira iubire.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

FINITÚDINE s.f. Faptul de a avea limite, de a avea sfârşit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; **DCR +**; DAN –; DEX Ø.

!FLACÍD, -Ă, *flacizi, -e,* adj. Flasc, fleșcăit, moale, slăbit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!FLACIDITÁTE s.f. Slăbiciune, moleșeală, fleşcăială (a mușchilor)

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!FLAGORNERÍE, s.f. Adulație, lingușire.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

***FLAGRÁNT, -Ă,** *flagrant, -e,* adj. Care sare în ochi; izbitor, evident.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

FLAGRÁNŢĂ s.f. Caracterul a ceea ce este flagrant ↑; fapt incontestabil; evidenţă.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

FLANÁ, *flanez,* vb. I. Intranz. A hoinări.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

FOILETÁ, *foiletez*, vb. I. Tranz. A răsfoi, a frunzări.

– Pron.: *-fo-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!FOILETÁRE, *foiletări,* s.f. Acțiunea de *a foileta* ↑ și rezultatul ei; răsfoire, frunzărire.

– Pron.: *-fo-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

FOLÍE, *folii,* s.f. Nebunie, demenţă.

– Pron.: *-li-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (fam.) [înregistrat cu sensul: „Lucru admirat.”]

NDU +; DCR; DAN –; DEX (fam.) [înregistrat cu sensurile: „Veselie (zgomotoasă), grozăvie, nebunie (plină de satisfacţii); (concr.) lucru grozav, extrem de plăcut, care produce o impresie vie.”].

FORMIDOLÓS, -OÁSĂ, *formidoloşi,-oase,* adj. **1**. (Despre situații, evenimente etc.) Groaznic, Înfricoşător, înspăimântător. **2**. (Despre oameni) Fricos, sperios temător.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

FORNICÁ, *fornic,* vb. I. Refl. A se desfrâna, a se destrăbăla.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!FORNICATÓR, -OARE, *fornicatori, -oare,* s.m. și f. Desfrânat, destrăbălat, dezmăţat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!FORNICÁŢIE, *fornicaţii,* s.f. Plăcere trupească vicioasă; destrăbălare, concupiscență ↑, luxură ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

FORTUÍT, -Ă, *fortuiţi, -te*, adj. Venit pe neaşteptate; neprevăzut, inopinat; întâmplător.

– Pron.: *-tu-it.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!FRAGRÁNT, -Ă, *fragranţi, -te*, adj. Plăcut mirositor; parfumat.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!FRAGRÁNȚĂ, *fragranțe*, s.f. Miros plăcut.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

?!FRATÉRN, -Ă, *fraterni, -e,* adj. Frățesc.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX –.

FRENATÓR, -OARE, *frenatori, -oare,* adj. Care frânează.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

FRENÁŢIE s.f. Înfrânare.

– Pron.: *-ți-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **?!**NDU (reg.); DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

FRIPÓN, *friponi,* s.m. Şarlatan, hoţ, escroc.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!FRUST, -Ă, *fruşti, -ste*, adj. Brut, neprelucrat, natural, simplu, rudimentar.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!FRUSTÉŢE s.f. Însuşirea de a fi frust.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

FUDROIÁNT, -Ă, *fudroianți, -te,* adj. Fulgerător.

– Pron.: *-dro-iant.*

Surse lexicografice:

DOOM; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

FULGURÁ, pers. 3 *fulgurează,* vb. I. Intranz. impers. A fulgera.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

!FULGURÁNT, -Ă, *fulguranţi, -te*, adj. **1**. Care împrăştie o lumină vie şi de scurtă durată. **2**. Care impresionează puternic spiritul, imaginația; scânteietor, pătrunzător.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN [sensul **2** este înregistrat ca fiind (fig.)]; DEX –.

!FULGURANȚĂ s.f. Însușirea de a fi fulgurant ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!FULGURÁRE, *fulgurări,* s.f. Faptul de a *fulgura* ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!FULGURÁȚIE s.f. (Fig.) Emanație bruscă; (p. ext.) izbucnire violentă.

– Pron.: *-ţi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fig.); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

FUNAMBÚL, -Ă, *funambuli, -e,* s.m și f., adj. (Persoană) care merge sau care dansează pe sârmă.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

FUNAMBULÉSC, -Ă, *funambulești,* adj. **1**. Care aparţine funambulului, de funambul; acrobatic. **2**. Bizar, extravagant.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

FURTÍV, -Ă, *furtivi, -e*, adj. Care se face pe acuns, pe furiş.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!FUSTIGÁŢIE, *fustigaţii,* s.f. Bătaie cu vergi; flagelare; (p. ext.) corecţie, pedeapsă.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU Ø; DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

FUTÍL, -Ă, *futili, -e*, adj. **1**. Lipsit de valoare, de importanţă, de interes, inutil. **2**. Neserios, frivol.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FUTILITÁTE, *futilităţi*, s.f. **1**. Inutilitate. **2**. Lipsă de seriozitate, frivolitate.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

§ G

GALIMATIÁS s.n. Vorbire sau scriere confuză, neinteligibilă, greoaie; galimație ↑.

– Pron.: *-ti-as.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

GALOPÁDĂ, *galopade,* s.f. Alergare în galop.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

GAMOLOGÍE s.f. **1**. Discuție teoretică despre căsătorie. **2**. Tratat despre căsătorie.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

GASCONÁDĂ, *gasconade,* s.f. Lăudăroşenie, fanfaronadă, gasconerie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

GASCONERÍE, *gasconerii,* s.f. Gasconadă ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fran.); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

!GASCONÍSM, *gasconisme,* s.n. **1**. Înclinaţie (a francezilor și, în special, a gasconilor) spre fanfaronadă. **2**. Comportament, faptă de gascon.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

GEÓRGIC, -Ă, *georgici, -ce,* adj. Referitor la agricultură, la viața rurală.

– Pron.: *-ge-or-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!GHEÉNĂ s.f. Iad, infern.

– Pron.: *-ghe-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

?!GÍNTĂ, *ginţi,* s.f. Origine, neam.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

GLAÚC, -Ă*, glauci, -e,* adj. Albastru-verzui.

– Pron.: *glauc.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

GRECÁNIC, -Ă, *grecanici, -e,* adj. De tradiţie și uz grecesc.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

!GREGÁR, -Ă, *gregari, -e,* adj. (Despre oameni; în sint.) *Spirit* (*instinct* sau *psihologie*) *gregar(ă)* = atitudine de supunere oarbă; spirit de turmă.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fig.) [în sint. *spirit* sau *psihologie gregar(ă)*]; DCR Ø; DAN –, (fig.) [în sint. *spirit gregar*]; DEX –, (fig.) [în sint. *spirit* sau *instinct gregar*].

!GREGARÍSM s.n. Instinct, spirit gregar ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fig.); DCR Ø; DAN –; DEX (rar)(fig.).

GRIÁ, *griez,* vb. I. Tranz. A frige pe flăcără, pe jar etc.

– Pron.: *gri-a.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

GRIZÁ, *grizez,* vb. I. Tranz. şi refl. A (se) îmbăta (uşor); a (se) ameţi.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN (fam.); **DEX** +.

GRIZÁRE, *grizări,* s.f. Acţiunea de *a (se) griza* ↑ şi rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

GRIZÁT, -Ă, *grizaţi, -te,* adj. Care s-a îmbătat (uşor); ameţit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

GROB, -Ă, *grobi, -e,* adj. Lipsit de maniere; necivilizat, grobian ↑, agrest ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!GROBIÁN, -Ă, *grobieni, -e,* adj. (Despre oameni) Prost crescut; grosolan, mitocan; grob ↑.

– Pron.: *-bi-an.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!GROBIANÍSM, -Ă, *grobieni*, *-e,* adj. Faptă, atitudine de grobian ↑.

– Pron.: *-bi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

GROOM, *groomi*, s.m. Lacheu, valet (tânăr).

– Pron.: grum.

Surse lexicografice:

DOOM (angl.); NDU (rar) [înregistrat cu forma *grom*]*;* DCR –; DAN –; **DEX +**.

?!GRÓTĂ, *grote,* s.f. Peșteră, cavernă.

Surse lexicografice:

DOOM −; NDU −; DCR Ø; DAN −; **DEX +**.

§ H

HABITUÁL, -Ă, *habituali, -e*, adj. Obişnuit, frecvent.

– Pron.: *-tu-al.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!HABITUDINÁL, -Ă*, habitudinali, -e,* adj. Care ține de habitudine ↑; referitor la habitudine ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

HABITÚDINE, *habitudini*, s.f. Obişnuinţă, deprindere, obicei.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

HAGIONÍM, *hagionime*, s.n. Nume de sfânt.

– Pron.: *-gi-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

HAMLETIZÁ, *hamletizez*, vb. I. Tranz. A face o dilemă din orice problemă, din orice situație.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

HELIÁC, -Ă, *heliaci, -ce,* adj. (Despre aştri) Care răsare sau apune odată cu soarele.

–Pron.: *-li-ac.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!HIALÍN, -Ă, *hialini, -e,* adj. Care are aspectul, transparenţa sticlei; hialoid ↑.

– Pron.: *-hi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

HIALOÍD, -Ă, *hialoizi, -de*, adj. Care are aspect sticlos; hialin↑.

– Pron.: *hi-a-lo-id.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

HIDALGÍE s.f. Starea de nobil; noblețe, boierie.

– Pron.: *-gi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (hisp.); DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

HIMENÁIC, -Ă, *himenaici, -ce,* adj. Himenal ↑.

– Pron.: *-na-ic.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

HIMENÁL,-Ă, *himenali, -e,* adj. Care ţine de căsătorie, referitor la căsătorie; himenaic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!HIMENÉU, *himeneuri,* s.n. Căsătorie.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (poet.); DCR Ø; DAN (poet.); DEX Ø.

!HISTRIÓN, *histrioni,* s.m. (Fig.) Persoană ipocrită, perfidă; şarlatan.

– Pron.: *-tri-on.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!HISTRIÓNIC, -Ă, *histrionici, -ce,* adj. (Fig.) Ipocrit, fals, şmecher.

– Pron.: *-tri-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!HISTRIONÍSM s.n. Comportament histrionic ↑.

– Pron.: *-tri-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!HOMOCRÓN, -Ă, *homocroni, -e,* adj. Simultan, concomitent, sincronic.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!HTONIÁN, -Ă, *htonieni, -e*, adj. Referitor la divinităţile subpământene; htonic ↑.

– Pron.: *-ni-an.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

HTÓNIC, -Ă, *htonici, -ce,* adj. Htonian ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

§ I

IACÍNT, *iacinţi,* s.m. Zambilă.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IACTÁNT, -Ă, *iactanţi, -te,* adj. Înfumurat, îngâmfat.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IACTÁNŢĂ s.f. Înfumurare, îngâmfare; lăudăroşenie.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

ICONOLATRÍE s.f. Adoraţie a icoanelor.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ICONOLÁTRU, -Ă, *iconolatri, -e,* s.m. și f. Persoană care se închină la icoane, care manifestă adoraţie pentru icoane.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IDEÁ, *ideez,* vb. I. Tranz. A concepe scheme, planuri etc. care urmează să fie aplicate; a proiecta, a imagina.

– Pron.: *-de-a.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

!IDEÁRE s.f. Acţiunea de *a idea* ↑ și rezultatul ei.

– Pron.: *-de-a.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

IDEÁT, -Ă, *ideaţi, -te,* adj. Imaginat.

– Pron.: *-de-at.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

!IDEÁTIC, -Ă, *ideatici, -ce,* adj. Referitor la idei; ideativ **(1)** ↑.

– Pron.: *-de-a-.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!IDEATÍV, -Ă, *ideativi, -e,* adj. **1**. Referitor la idei; ideatic ↑. **2**. Care generează idei.

– Pron.: *-de-a-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!IDEÁȚIE s.f. Proces psihic de formare şi de înlănţuire a ideilor.

– Pron.: *-de-a-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!IDEOGENÍE s.f. Formare a ideilor.

– Pron.: *-de-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX –.

IDONEITÁTE s.f. Calitatea a ceea ce este idoneu ↑; adecvare, convenabilitate.

– Pron.: *-ne-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

IDONÉU, -ÉE, *idonei, -ee,* adj. Care are calităţile necesare pentru ceva; potrivit, adecvat, convenabil.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

IEREMIÁDĂ, *ieremiade,* s.f. Plângere, tânguire (nesfârşită).

– Pron.: *-mi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IGNÁR, -Ă, *ignari, -e,* adj. Incult, ignorant.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (ital.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IGNÓBIL, -Ă, *ignobili, -e,* adj. Josnic, infam, mârşav, abject.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IGNOMINÍE, *ignominii,* s.f. Josnicie, infamie, mârşăvie.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!ILEGÍTIM, -Ă, *ilegitimi, -e,* adj. Care nu este legitim; care nu este îndreptăţit, întemeiat; nelegitim.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR; DAN –; **DEX** +.

ILEGITIMITÁTE s.f. Lipsă de legitimitate; caracter nelegitim.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU −; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

***ILÓT,** *iloţi,* s.m. **1**. Persoană exploatată, asuprită. **2**. Om degradat, decăzut.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU [Sensul **1** este înregistrat ca fiind (rar)]; DCR Ø; DAN [Sensul **2** este înregistrat ca fiind (fig.)]; DEX –.

ILOTÍSM s.n. Condiţie, stare a unui ilot ↑. ♦ (Fig.) Stare de asuprire, de ignoranţă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU – [sensul de bază este înregistrat ca fiind (rar); sensul derivat este ca fiind (fig.)]; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMBÉRB, *imberbi,* adj. m. **1**. Căruia nu i-a apărut încă barba. **2**. (Peior.) Tânăr (lipsit de experienţă).

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMBIBÍŢIE, *imbibiţii,* s.f. Îmbibare cu un lichid.

– Pron.: *-ți-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMBRÓGLIO, *imbrógliouri* s.n. Situaţie complicată; încurcătură.

– Pron.: *imbrolio.*

– Despărţit în silabe: *-bro-gli-o.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX −.

IMISCÍBIL, -Ă, *imiscibili, -e,* adj. Care nu poate fi amestecat.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMISCIBILITÁTE s.f. Calitatea de a fi imiscibil.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMOLÁ, *imolez,* vb. I. Tranz. şi refl. **1**. Tranz. (Despre anmale) A jertfi, a tăia pentru sacrificiu. **2**. (Despre oameni) Tranz. și refl. A (se) sacrifica, dându-și viața. **3**. Tranz. A ucide.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!IMOLÁRE, *imolări,* **s**.**f**. Faptul de *a (se) imola* ↑; imolație ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU −; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

IMOLÁŢIE, *imolaţii,* s.f. Imolare ↑; jertfire, sacrificare.

– Pron.: *-ți-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

IMPACIÉNT, -Ă, *impacienţi, -te,* adj. **1**. Nerăbdător. ♦ Neliniştit, îngrijorat, impacientat.

– Pron.: *-ci-ent.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!IMPACIENTÁT, -Ă, *impacientaţi, -te,* adj. Nerăbdător; neliniştit, îngrijorat, impacient ↑.

– Pron.: *-ci-en-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

IMPACIÉNŢĂ s.f. Impacientare.

– Pron.: *-ci-en-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR; DAN –; **DEX** +.

IMPASÍBIL, -Ă, *impasibili, -e* adj. Care nu poate fi influenţat; insensibil, indiferent, nepăsător.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMPASIBILITÁTE s.f. Însuşirea de a fi impasibil ↑; nepăsare, indiferenţă.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMPASIONÁT, -Ă, *impasionaţi,-te,* adj. Care trăieşte sau manifestă o emoţie puternică.

– Pron.: *-si-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

IMPENETRÁNT, -Ă, *impenetranţi, -te,* adj. Care nu este penetrant.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMPENITÉNT, -Ă, *impenitenţi, -te,* adj. Care nu se căieşte, care nu are remuşcări.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMPENITÉNŢĂ s.f. Lipsă de căinţă, de remuşcări.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMPERIOZITÁTE s.f. Caracter imperios; urgenţă.

– Pron.: *-ri-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMPESTÁ, *impestez,* vb. I. Tranz. **1**. A răspândi un miros urât. **2**. (Fig.) A corupe.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

IMPETRÁŢIE s.f. Acţiune, intervenţie prin care cineva obţine o favoare, un beneficiu.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMPÍU, -ÍE, *impii,* adj. Care este lipsit de evlavie (religioasă) sau de afecţiune, de respect.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN (rar); **DEX** +.

!IMPLACABILITÁTE s.f. Însuşirea de a fi implacabil.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!IMPLEMENTÁ, *implementez*, vb. I. Tranz. **1**. A pune în aplicare, în funcţiune. **2**. A duce la bun sfârşit; a îndeplini, a realiza.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX –.

?!IMPLEMENTÁRE, *implementări,* s.f. Punere în aplicare, în funcţiune; introducere.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; **DCR** +; DAN Ø; DEX –.

IMPORTÚN, -Ă, *importuni, -e,* s.m. şi f., adj. (Persoană) care importunează.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMPORTUNÁ, *importunez,* vb. I. Tranz. A plictisi sau a stingheri pe cineva cu insistențele sau cu prezenţa sa.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMPORTUNITÁTE s.f. Atitudine (insistentă) sau prezenţă care plictiseşte sau stinghereşte pe cineva.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!IMPRÓB, -Ă, *improbi, -e,* adj. Lipsit de probitate; necinstit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!IMPROBÁNT, -Ă, *improbanţi, -te,* adj. Care nu probează ceva, care nu are valoare de probă; incert, nesigur.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX –.

IMPROBITÁTE, *improbităţi,* s.f. Lipsă de probitate.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMPÚBER, -Ă, *impuberi, -e,* adj. Care nu a atins vârsta pubertăţii.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMÚND, -Ă, *imunzi, -de,* adj. (Adesea figurat) Foarte murdar; cu o înfăţişare dezgustătoare.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IMUNDICITÁTE s.f. Murdărie foarte mare; impuritate, imundiţie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; **DCR** +; DAN –; **DEX** +.

IMUNDÍŢIE s.f. (Adesea figurat) Imundicitate ↑.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

INAMISÍBIL, -Ă, *inamisibili, -e,* adj. **1**. Care nu se poate pierde; care rămâne. **2**. Care nu ţi se poate lua.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN (teol.); **DEX** +.

!INANITÁTE s.f. Deşertăciune, vanitate, zădărnicie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

INAVUÁBIL, -Ă, *inavuabili, -e,* adj. **1**. Care nu poate fi mărturisit. **2**. Imoral, impudic, incongruent, indecent.

– Pron.: *-vu-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

INCANTATÓRIU, -IE, *incantatorii,* adj. Cu caracter de incantaţie.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INCARCERÁŢIE s.f. Încarcerare.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

INCARTÁDĂ, *incartade,* s.f. Abatere (de conduită, de limbaj); nebunie, poznă, trăsnaie; extravaganţă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

INCHIETÚDINE s.f. Nelinişte.

– Pron.: *-chi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!INCITATÓR, -OÁRE, *incitatori, -oare,* s.m. și f., adj. (Persoană) care incită; instigator.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

INCIVILITÁTE, *incivilităţi,* s.f. Impoliteţe, obrăznicie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

INCLEMÉNT, -Ă, *inclemenţi, -te,* adj. Neiertător.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

INCLEMÉNŢĂ s.f. Neîndurare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

INCOERCÍBIL, -Ă, *incoercibili, -e,* adj. Care nu poate fi constrâns.

– Pron.: *-co-er-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INCOERCIBILITÁTE s.f. Imposibilitatea de a constrânge, de a stăpâni.

– Pron.: *-co-er-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!INCOMPREHENSÍBIL, -Ă, *incomprehensibili, -e,* adj. Care nu este comprehensibil ↑, care nu poate fi înţeles, cuprins cu mintea; de neînţeles.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!INCOMPREHENSIBILITÁTE s.f. **1**. Caracterul a ceea ce este incomprehensibil ↑. **2**. Lipsă de înţelegere.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

INCOMPREHENSIÚNE s.f. Incapacitate de a înţelege sau de a se face înţeles.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INCOMPREHENSÍV, -Ă, *incomprehensivi, -e,* adj. Care nu poate înţelege; neînţelegător.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +, DCR; DAN –; **DEX** +.

INCONCEPTÍBIL, -Ă, *inconceptibili, -e,* adj. Care este de neconceput; imposibil.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!INCONTINÉNT, -Ă, *incontinenţi, -te,* adj. **1**. Care este lipsit de moderaţie, care este nereţinut; violent. **2**. Desfrânat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!INCONTINÉNŢĂ s.f. Lipsă de moderaţie; imposibilitate de a se stăpâni. **2**. (Fig.; de obcei în sint. *incontinenţă verbală*) Logoree.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN [înregistrează sensul **2** ca fiind (fig.) și (fam.)]; DEX [înregistrează sensul **2** ca fiind (fam.)].

INCREÁT s.n. **1**. Ceea ce preexistă formei în care urmează să se constituie la un moment dat. **2**. Ceea ce este etern.

– Pron.: *-cre-at.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INCULCÁ, *inculc,* vb. I. Tranz. A întipări în minte prin repetare.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

INCULCÁRE, *inculcări,* s.f. Acţiunea de *a inculca* ↑ şi rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

INCÚRIE, *incurii,* s.f. Neglijenţă, neîngrijire.

– Pron.: *-ri-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!INDEFECTÍBIL, -Ă, *indefectibili, -e*, adj. (Despre sentimente) Care durează pentru totdeauna, nedezmințit, neclintit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!INDEFECTIBILITÁTE, s.f. Calitatea de a fi indefectibil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!INDELÉBIL, -Ă, *indelebili, -e,* adj. Care nu poate fi şters din amintire; de neuitat.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

INDELEBILITÁTE s.f. Însuşirea de a fi indelebil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INDICÍBIL, -Ă, *indicibili, -e,* adj. Care nu se poate spune; inexprimabil, inefabil.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INDIGÉNT,-Ă, *indigenți, -te,* adj. Sărac, nevoiaș.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

INDIGÉNŢĂ s.f. Lipsă, sărăcie.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INDÍGN,-Ă, *indigni, -e,* adj. Care este lipsit de merite; nevrednic, nedemn.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

INDIGNITÁTE, (2) *indignități,* s.f. **1**. Caracterul a ceea ce este indign ↑. **2**. Acţiune, faptă nedemnă; nemernicie, ticăloşie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

INDIMENTICÁBIL, -Ă, *indimenticabili, -e,* adj. De neuitat; memorabil.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; **DCR** +; **DAN** +; **DEX** +.

INDISCERNÁBIL, -Ă, *indiscerbnabili,-e,* adj. Care nu poate fi stabilit cu precizie; imprecis, nedeterminat.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); **DCR** +; DAN –; DEX (rar).

!INDOLÓR, -Ă, *indolori, -e,* adj. Care nu doare; nedureros.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

INDOMPTÁBIL, -Ă, *indomptabili, -e,* adj. Care nu poate fi stăpânit, care nu poate fi îmblânzit; neîmblânzit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fran.); DCR Ø; **DAN +**; DEX Ø.

INEBRANLÁBIL, -Ă, *inebranlabili, -e,* adj. Care nu poate fi sau nu se lasă doborât; (de) neclintit; ferm, infexibil.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; **DAN +**; DEX Ø.

!INEFÁBIL, -Ă, *inefabili, -e,* adj. Care nu poate fi exprimat în cuvinte; inexprimabil.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

INEFABILITÁTE s.f. Caracter inefabil ↑.

Surse lexicografic

NDU (rar); DOOM Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

INELUCTÁBIL, -Ă, *ineluctabili, -e,* adj. Care este de neînlăturat, care nu poate fi împiedicat; inevitabil.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

INELUCTABILITÁTE s.f. Faptul de a fi ineluctabil.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

***INERÉNT, -Ă,** *inerenţi, -te,* adj. (Adesea adverbial) Care face parte integrantă din ceva; care aparţine în mod firesc la ceva; intrinsec; esențial.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!INERÉNŢĂ s.f. Calitatea a ceea ce este inerent ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

INEVALUÁBIL, -Ă, *inevaluabili, -e,* adj. De nepreţuit; inestimabil.

– Pron.: *-lu-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

INEXIGÍBIL, -Ă, *inexigibili, -e,* adj. Care nu poate fi pretins.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN +**; **DEX +**.

INEXIGIBILITÁTE s.f. Însuşirea a ceea ce este inexigibil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; **DAN +**; **DEX +**.

!INEXORÁBIL, -Ă, *inexorabili, -e,* adj. Care nu poate fi înduplecat; neînduplecat, implacabil.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!INEXORABILITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este inexorabil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

INEXPIÁBIL, -Ă, *inexpiabili, -e,* adj. Care nu poate fi ispăşit; de neispăşit.

– Pron.: *-pi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!INEXPUGNÁBIL, -Ă, *inexpugnabili, -e,* adj. Care nu poate fi cucerit; de neînvins. ♦ (Fig.) Care rezistă la orice atac.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!INEXPUGNABILITÁTE s.f. Însuşirea sau starea a ceea ce este inexpugnabil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar) [înregistrat cu precizarea: „despre locuri fortificate”].

!INEXTRICÁBIL, -Ă, *inextricabili, -e,* adj. (Despre situaţii, întâmplări etc.) Foarte încurcat, complicat; de neînţeles, de nelămurit.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!INEXTRICABILITÁTE -Ă adj. Calitatea, starea a ceea ce este inextricabil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

INFAMÁ, *infamez,* vb. I. Tranz. A acuza pe nedrept; a defăima.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!INFAMÁNT, -Ă, *infamanţi, -te,* adj. Care atrage oprobriul public, care aruncă asupra cuiva dezonoarea; ruşinos, degradant, dezonorant.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX −.

!INFAMÁRE, *infamări,* s.f. Acţiunea de *a infama* ↑ și rezultatul ei; defăimare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

INFATIGÁBIL, -Ă, *infatigabili, -e,* adj. Neobosit, zelos.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!INFATIGABILITÁTE s.f. **1**. Rezistență la oboseală. **2**. Neoboseală, zel.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!INFLICŢIÚNE, *inflicţiuni,* s.f. Pedeapsă.

– Pron.: *-ți-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN (jur.); DEX –.

!INFLÍGE, *inflig,* vb. III. Tranz. A pedepsi.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

INÍC, -Ă, *inici, -ce,* adj. Care nu este echitabil; inechitabil, nedrept.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INICVITÁTE, *inicvităţi,* s.f. Inechitate.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INIMICÍŢIE, *inimiciţii,* s.f. Duşmănie, vrăjmăşie, ură.

– Pron.: *-ţi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

?!INIȚIÁTIC, -Ă, *iniţiatici, -ce,* adj. **1**. Care ţine de iniţiere. **2**. Care poate fi înţeles numai de cei iniţiaţi; ezoteric.

– Pron.: *-ţi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX –.

?!INTANGÍBIL, -Ă, *intangibili, -e,* adj. Care nu poate fi atins, de neatins; care trebuie să rămână intact.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!INJONCTÍV, -Ă, *injonctivi, -e,* adj. Cu caracter de injoncțiune ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN; DEX Ø.

!INJONCŢIÚNE, *injoncţiuni,* s.f. Intervenţie puternică făcută asupra cuiva; presiune, ordin.

– Pron.: *-ţi-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

INSANITÁTE, *insanităţi,* s.f. **1**. Nebunie. **2**. Faptă sau vorbă de om nebun.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INSENESCÉNŢĂ s.f. Faptul de a nu îmbătrâni.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

?!INSIGNIFIÁNT, -Ă, *insignifianţi, -te,* adj. Care nu înseamnă nimic, fără însemnătate; neînsemnat, neimportant.

– Pron.: *-fi-ant.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INSIGNIFIÁNŢĂ, *insignifianţe,* s.f. Lipsă de însemnătate.

– Pron.: *-fi-an-*.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INTELÉCŢIE s.f. Act prin care spiritul uman concepe, creează.

– Pron.: *-ţi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

INTEMPERÁNT, -Ă, *intemperanţi, -te,* adj. Excesiv, necumpătat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INTEMPERÁNŢĂ, *intemperanţe,* s.f. Necumpătare, netemperanţă.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INTEMPERÁT, -Ă, *intemperaţi, -te,* adj. Nestăpânit, dezlănţuit, netemperat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INTEMPESTÍV, -Ă, *intempestivi, -e,* adj., adv. Care se produce (în mod) neașteptat, într-un moment nepotrivit; neaşteptat, nedorit, neprevăzut, inoportun.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

INTEMPESTIVITÁTE s.f. Caracter intempestiv ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INTERCÉDE, *intercéd,* vb. III. Intranz. A interveni, a insista pe lângă cineva în favoarea cuiva.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!INTERCÉDERE, *intercederi,* s.f. Acţiunea de *a intercede* ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

INTERCESIÚNE, *intercesiuni,* s.f. Intervenţie în favoarea cuiva; mijlocire.

– Pron.: *-si-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

INTESTÍN, -Ă, *intestini, -e,* adj. Care se produce în interior; lăuntric, intern.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

INTRAMUNDÁN, -Ă, *intramundani, -e,* adj. Care se află sau se petrece în interiorul lumii materiale.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

INTREPÍD, -Ă, *intrepizi, -de,* adj. Care înfruntă greutăţile, pericolul; brav, curajos, îndrăzneţ, cutezător. ♦ Tenace.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

INTREPIDITÁTE, *intrepidităţi,* s.f. Calitatea de a fi intrepid ↑; curaj, cutezanţă, îndrăzneală.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!INTRICÁ, *intric,* vb. I. Tranz. și refl. **1**. A (se) încurca, a (se) intersecta la întâmplare. **2**. A (se) confunda. **3**. A face intrigi.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

INTRICÁT, -Ă, *intricați, -te,* adj. **1**. Care se amestecă, se încurcă sau se intersectează la întâmplare. **2**. (Fig.) Care generează intrigi.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

INTRICÁŢIE, *intricații,* s.f. Amestec, întretăiere; încrucişare întâmplătoare.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

INTRUVÁBIL, -Ă, *intruvabili, -e,* adj. Care nu se poate găsi; de negăsit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN (rar); DEX Ø.

INVADÉNT, -Ă, *invadenți, -te,* adj. Invadator.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

INVERNÁL, -Ă, *invernali, -e,* adj. De iarnă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

?!INVETERÁT, -Ă, *inveteraţi, -te*, adj. (Despre oameni) În care s-a înrădăcinat un anumit defect; (despre defecte, vicii etc.) înrădăcinat.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!INVOLUTÍV, -Ă, *involutivi, -e,* adj. Cu caracter de involuţie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IRAMPLASÁBIL, -Ă, *iramplasabili, -e,* adj. Care nu poate fi substituit; de neînlocuit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +, (fran.); DAN –; DEX Ø.

IRECUZÁBIL, -Ă, *irecuzabili, -e,* adj. Care trebuie admis, primit; care nu poate fi respins, recuzat.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IREFUTÁBIL, -Ă, *irefutabili, -e,* adj. Care nu poate fi combătut sau respins, de necombătut; absolut convingător.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IREFUTABILITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este irefutabil.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

IREMISÍBIL, -Ă, *iremisibili, -e,* adj. De neiertat**.**

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (fran.).

IREMISIBILITÁTE s.f. Însuşirea a ceea ce este iremisibil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (fran.).

IRÉNIC, -Ă, *irenici, -e,* adj. Care inspiră pace; pacific.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!IRENÍSM s.n. Orientare spre pace (mai ales între diferite confesiuni creştine).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

IRIZIÚNE s.f. Acţiunea de a râde de cineva; bătaie de joc.

– Pron.: *-zi-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; DEX –.

ISAGÓGIC, -Ă, *isagogici, -e,* adj, s.f. **1**. Adj. Introductiv. **2**. S.f. Introducere.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** + [înregistrează doar sensul **2**]; DCR Ø; DAN – [înregistrează sensul **1** fără nicio marcă; înregistrează, în plus, sensul „Introducere în studiul Bibliei”, pe care îl considerăm terminologic]; DEX Ø.

§ J

JAR, *jaruri,* s.n. Vas mare de gresie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

JUISÁ, *juisez,* vb. I. Intranz. **1**. A se bucura de plăcerile vieţii. **2**. A simţi plăcerea sexuală maximă, a avea orgasm.

– Pron.: *ju-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

JUISÁRE, *juisări,* s.f. Acţiunea de *a juisa* ↑ şi rezultatul ei.

– Pron.: *ju-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

JUISÓR, -OÁRE, *juisori, -oare*, s.m. și f. Persoană petrecăreaţă.

– Pron.: *ju-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

JUNCTÚRĂ, *juncturi*, s.f. Joncţiune.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN – [înregistrat cu sensul: „Joncţiune; locul de unire a două formaţiuni anatomice.”]; DEX (rar).

?!JUSTIŢIÁL, -Ă, *justiţiali*, *-e*, adj. Referitor la justiţie, care aparține justiţiei.

– Pron.: *-ți-al.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

§ L

LABRADÓR, *labradori,* s.m. Plugar (spaniol).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

LACERÁ, *lacerez,* vb. I. Tranz. A sfâşia, a rupe în bucăţi.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LACERÁNT, -Ă, *laceranţi, -te,* adj. (Fig.) Sfâșietor.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

LACERÁRE, *lacerări,* s.f. Acţiunea de *a lacera* ↑ și rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

LACERÁT, -Ă, *laceraţi, -te,* adj. Rupt în bucăţi.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LACERÁŢIE, *laceraţii,* **s**.**f**. Sfâşiere, rupere în bucăţi; lacerare ↑.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

LANCINÁNT, -Ă, *lancinanţi, -te,* adj. (Despre dureri) Care se manifestă prin junghiuri şi spasme, zvâcniri.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LAPALISÁDĂ, *lapalisade,* s.f. Afirmaţie a cărei evidenţă naivă provoacă râsul.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!LAPICÍD, *lapicizi,* s.m. Lucrător specializat în gravarea în piatră a unor inscripţii, ornamentaţii etc. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

LAPIDÁ, *lapidez,* vb. I. Tranz. **1**. A ucide pe cineva prin lovituri cu pietre; a arunca în cineva cu pietre (pentru a-l alunga). **2** (Fig.) A alunga, a persecuta.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU – [sensul „A alunga, a persecuta”, existent numai în NDU, este marcat ca fiind (fig.)]; DCR Ø; DAN –; **DEX** + [înregistrează numai sensul **1**].

!LAPIDÁR, -Ă, *lapidari, -e,* adj. (Despre stil, vorbire etc.) Laconic, scurt, concis.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

LAPIDÁRE, *lapidări,* s.f. Acţiunea de *a lapida* ↑ şi rezultatul ei. **2**. (Fig.) Oprobriu.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

LAPIDARITÁTE s.f. Caracter lapidar; concizie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; **DCR +**; DAN –; DEX (rar).

LASITÚDINE s.f. Stare sau senzaţie de oboseală psihică; plictiseală, dezgust etc.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

LAUDÁTIO s.f. Discurs în care se elogiază cineva sau ceva; elogiu, encomion ↑, panegiric ↑.

– Pron.: *laudaţio.*

– Despărţit în silabe: *lau-da-ti-o.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

LÉCTOR, *lectori,* s.m. și f. Cititor.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!LEGALÍSM s.n. Preocuparea de a respecta minuțios litera legii. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

LEZÁ, *lezez,* vb. I. Tranz. **1**. A provoca o leziune, o rană; a răni. **2**. (Fig.) A ofensa. **3**. A aduce (cuiva) un prejudiciu, o pagubă; a păgubi.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** + [numai sensul **1** este înregistrat ca fiind (livr.)]; DCR Ø; DAN –; DEX –.

LEZÁRE, *lezări*, s.f. Producere a unei leziuni; rănire.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

LEZÁT -Ă, *lezaţi, -te,* adj. Care a suferit o leziune; rănit, vătămat.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

?!LIBELÁ, *libelez,* vb. I. Tranz. A redacta (corect) un act juridic sau administrativ. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LIBERALITÁTE, *liberalităţi,* s.f. Mărinimie, generozitate.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LICÓRN, *licorni,* s.m. Inorog.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LIGNÓS, -OASĂ, *lignoşi, -oase* adj. De consistenţa lemnului, cu caracteristicile lemnului.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!?LILÁ adj. invar., s.n. **1**. Adj. invar. Violet, liliachiu. **2**. S.n. Culoare lila **(1)**.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!LILIÁL, -Ă, *liliali, -e,* adj. Care aminteşte de crin prin formă, culoare albă, puritate etc.

– Pron.: *-li-al.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

LIMINÁR, -Ă, *liminari, -e,* adj. Iniţial, introductiv.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LIMPÍD, -Ă, *limpizi, -de,* adj. Limpede, clar.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

LIMPIDITÁTE, *limpidităţi,* s.f. Limpezime, claritate.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LINCŢIUNE, *lincţiuni,* s.f. Lingere, sugere.

– Pron.: *linc-ţi-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

?!LÍNIE, *linii,* s.f. Rând de cuvinte într-o pagină scrisă. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN (poligr.); **DEX** +.

LINŢÓLIU, *linţolii,* s.n. Giulgiu.

– Pron.: *-lĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

LIRICIZÁ, *liricizez,* vb. I. Tranz. A reflecta în mod excesiv liric un obiect, un fapt, un sentiment.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LIRICIZÁRE, *liricizări,* s.f. Faptul de *a liriciza* ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

LIRICIZÁT, -Ă, *liricizaţi, -te,* adj. Care este plin de lirism.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

LITERATURITÁTE s.f. Starea unui text literar; starea de literatură; faptul de a fi literatură.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN Ø; DEX Ø.

LOCVÁCE adj. invar. Care vorbeşte mult; vorbăreţ, guraliv.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LOCVACITÁTE s.f. Însuşirea de a fi locvace ↑;
limbuţie.
Surse lexicografice:
DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LOGOMAHÍE, *logomahii,* s.f. Discuţie, polemică în jurul unor termeni.
Surse lexicografice:
DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

LÚBRIC, -Ă, *lubrici,-ce,* adj. Excesiv de senzual; lasciv; obscen.
Surse lexicografice:
DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

LUBRICITÁTE s.f. Senzualitate excesivă; lascivitate; desfrâu, obscenitate.
Surse lexicografice:
DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LUCIFERIÁN, -Ă, *luciferieni, -e,* adj. Luciferic ↑, demonic.
– Pron.: *-ri-an.*
Surse lexicografice:
DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

LUCIFÉRIC, -Ă, *luciferici, -e*, adj. **Demonic**.
Surse lexicografice:
DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LUCIÓLĂ, *luciole,* s.f. Licurici.
– Pron.: *-ci-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

LUCTUÓS, -OÁSĂ, *luctuoşi, -oase,* adj. Lugubru, trist.

– Pron.: *-tu-os.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!?LÚDIC, -Ă, *ludici, -ce,* adj. Referitor la joc; de joc.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!?LUNAÚT, *lunauţi,* s.m. Astronaut care călătorește și explorează Luna; selenaut.

– Pron.: *-na-ut.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX –.

LUXÚRĂ, *luxuri,* s.f. Înclinaţie vicioasă spre plăceri sexuale; desfrânare, concupiscenţă ↑, fornicație ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!LUXURIÁNŢĂ s.f. Abundenţă, bogăţie.

– Pron.: *-ri-an-.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

LUXURIÓS, -OÁSĂ, *luxurioşi, -oase,* adj. Desfrânat, lasciv, concupiscent ↑.

– Pron.: *-ri-os*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

§ M

?!MACARÓNIC, -Ă, *macaronici, -ce,* adj. (Despre versuri, stil etc.) În care cuvintele limbii naţionale sunt amestecate cu cuvinte latineşti sau capătă o terminaţie latinească. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MACULÁ, *maculez,* vb. I. Tranz. **1**. A păta, a murdări. **2**. (Fig.) A întina.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MACULÁT, -Ă, *maculaţi, -te,* adj. Pătat, murdar.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

MAGÍSTRU, *magiştri,* s.m. Profesor, considerat în raport cu elevii săi; dascăl.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

MAGNANÍM, -Ă, *magnanimi, -e,* adj. Mărinimos, generos.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

MAGNANIMITÁTE s.f. Mărinimie, generozitate.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

?!MAGNÍFIC, -Ă, *magnifici, -e,* adj. Măreţ, grandios, superb, minunat; de un fast ieşit din comun. ♦ (Cu valoare de superlativ) Foarte frumos, strălucit, desăvârşit; mirobolant ↑, extraordinar, minunat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MAGNIFICÉNŢĂ, *magnificenţe,* s.f. Grandoare, măreţie, fast; lux ieşit din comun.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MALEDÍCŢIE, *maledicţii,* s.f. Blestem; nenorocire, fatalitate.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

***MALÉFIC, -Ă**, *malefic, -e,* adj. Care are influenţă nefastă, fatal.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

MALEFICITÁTE s.f. Caracter malefic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

MALEFÍCIU, *maleficii,* s.n. **1**. Faptă rea. **2**. Magie practicată cu scopul de face rău cuiva.

– Pron.: *-fi-ciu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

MALÍŢIE, *maliţii,* s.f. **1**. Tendința de a fi maliţios; răutate, maliţiozitate ↑. **2**. Vorbă sau atitudine răutăcioasă. **3**. Glumă răutăcioasă.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

MALIŢIÓS, -OÁSĂ*, maliţioşi, -oase,* adj. (Adesea adverbial) Răutăcios, caustic.

– Pron.: *-ți-os.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!MALIŢIOZITÁTE, *maliţiozităţi,* s.f. Răutate, maliţie ↑.

– Pron.: *-ți-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN; **DEX** +.

?!MALNUTRÍŢIE, *malnutriţii,* s.f. Subnutriţie.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX –.

MALONÉST, -Ă, *maloneşti, -ste,* adj. Necinstit, incorect.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

MALONESTITÁTE s.f. Necinste, incorectitudine.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

MALVERSÁŢIE, *malversaţii,* s.f. Delapidare; fraudă.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

MANEVRIÉR, *manevrieri,* s.m., adj. (Fig.) (Persoană) care știe să manevreze cu abilitate (în politică).

– Pron.: *-vri-er.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; **DCR** +; DAN Ø; DEX –.

MANIÁ, *maniez,* vb. I. Tranz. A mânui, a manipula.

– Pron.: *-ni-a.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

MANIÁBIL, -Ă, *maniabili, -e,* adj. Care este uşor de mânuit.

– Pron.: *-ni-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MANIABILITÁTE s.f. Calitatea de a putea fi uşor de mânuit.

– Pron.: *-ni-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MANIERIZÁRE, *manierizări,* s.f. Folosirea abuzivă a aceluiaşi procedeu, tipar etc. în literatură, artă etc.

– Pron.: *-ni-e-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN Ø; DEX (rar).

MANSUÉT, -Ă, *mansueți, -te,* adj. Blând, indulgent, bun.

– Pron.: *-su-et.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

MANSUETÚDINE s.f. **1**. Blândeţe, bunătate; îngăduinţă, răbdare. **2**. Milă, omenie.

– Pron.: *-su-e-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!MARÁSM s.n. **1**. Decădere morală şi spirituală. **2**. Stare de stagnare a unei activităţi generale (economice, sociale etc.).

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!MARGINÁLIA s.n. pl. Comentariu cu note şi însemnări privitoare la o operă.

– Var.: **marginálii** s.f. pl.

– Pron.: *-li-a.*

Surse lexicografice:

DOOM (lat.) [nu înregistrează var. **marginalii**]; NDU s.v. **marginalii** + [înregistrează și var. **marginalia**, sugerând că este livr.; și, spre deosebire de celelalte dicționare, în NDU cuvântul este considerat s.f. pl., și nu s.n. pl.,

precum în DOOM]; DCR Ø; DAN – [nu înregistrează var. **marginalii**]; DEX – [nu înregistrează var. **marginalii**].

?!MARINÍSM, *marinisme,* s.n. Stil bombastic în barocul italian din sec. XVII; preţiozitate a stilului; afectare. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM + [înregistrat cu sensul: „Prețiozități.”]; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

MARIVODÁJ, *marivodaje,* s.n. **1**. Limbaj galant, subtil; afectare, preţiozitate a stilului. **2**. Amabilitate artificială.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

MARÓTĂ, *marote,* s.f. Preocupare excesivă, obsesivă, pentru un anumit lucru; idee fixă; (p. ext.) obiect al unei astfel de preocupări.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN (fam.); **DEX +**.

MARŢIÁL, -Ă, *marţiali, -e,* adj. Solemn, grav, impunător.

– Pron.: *-ți-al.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

MASIFICÁ, *masific***,** vb. I. Tranz. **1**. A transforma un grup de indivizi într-o masă (amorfă, anonimă). **2**. A transforma ceva în fenomen de masă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

MASIFICÁRE, *masificări,* s.f. Acţiunea de *a masifica* ↑ şi rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

MASTICÁ, *mastichez*, vb. I. Tranz. A mesteca (alimente, substanţe).

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!MATERNÁL, -Ă, *maternali, -e,* adj. Cu rol sau cu comportament de mamă; matern.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

MATRIMÓNIU, *matrimonii,* s.n. Căsătorie.

– Pron.: *-nĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

MATUTÍN, -Ă, *matutini, -e,* adj. Matinal, matutinal ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!MATUTINÁL, -Ă, *matutinali, -e,* adj. Matinal; matutin ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

MECÉNA s.m. invar. Protector al literaturii, al artelor, al ştiinţelor; mecenat[1] **(1)** ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!MECENÁT, (1) *mecenaţi,* **(2)** *mecenate,* s.m., s.n. **1**. S.m. Protector al culturii; mecena ↑. **2**. S.n. Protecţie şi sprijin acordate artelor, literaturii şi ştiinţelor din partea unui mecena ↑.

Surse lexicografice:

DOOM s.m. (rar) / s.n. – [sensul **1** este înregistrat ca fiind (rar); sensul **2** (care, în DOOM este lucrat ca omonim al sensului **1**) nu este înregistrat cu nicio marcă]; NDU –; DCR Ø; DAN – [înregistrează doar sensul **1**, care nu poartă nicio marcă]; DEX –.

?!MEDALIÁBIL, -Ă, *medaliabili, -e,* adj. Care poate primi o medalie.

– Pron.: *-li-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN Ø; DEX Ø.

MEDITABÚND, -Ă, *meditabunzi, -e,* adj. Meditativ; visător; cogitabund ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

MEFIÁ, *mefiez,* vb. I. Refl. A nu avea încredere; a suspecta.

– Pron.: *-fi-a.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

MEFIÉNT, -Ă, *mefienţi, -te,* adj. Neîncrezător; bănuitor.

– Pron.: *-fi-ent.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MEFIÉNŢĂ, *mefienţe,* s.f. Neîncredere, bănuială, suspiciune.

– Pron.: *-fi-en-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MEFÍTIC, -Ă, *mefitici, -ce,* adj. Cu miros urât; fetid, pestilent ↑, pestilenţial ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MEFITÍSM s.n. Poluare a aerului cu mirosuri mefitice ↑ sau toxice.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!MEGACÓSMOS s.n. Universul exterior în raport analogic cu omul (microcosmos); macrocosmos, univers, cosmos.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MEGÉRĂ, *megere,* s.f. Femeie rea, și cicălitoare, arțăgoasă; xantipă ↑, scorpie.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR (fran.); DAN –; **DEX** +.

MELANCOLIZÁ, *melancolizez,* vb. I. Intranz. A se lăsa cuprins de melancolie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); **DCR** +; DAN –; DEX (rar).

MEMORIÁL, -E s.n. Clădire sau monument ridicate în amintirea unui eveniment sau a unei personalităţi.

– Pron.: *-ri-al.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR –; DAN –; **DEX** +.

MENÁDĂ, *menade,* s.f. **1**. Bacantă; evie ↑. **2**. (Fig.) Femeie exaltată, surescitată, nestăpânită.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU – [sensul **1** este înregistrat ca aparţinând domeniului mitologiei; sensul **2** este înregistrat ca fiind (fig.)]; DCR Ø; DAN – [sensul **1** este înregistrat ca aparţinând domeniului mitologiei; sensul **2** este înregistrat ca fiind (fig.)]; **DEX** +.

MENDICITÁTE, *mendicităţi,* s.f. Cerşetorie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

MENÉHM, *menehmi,* s.m. Persoană care se aseamănă foarte mult cu alta.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

MENSUÁL, -Ă, *mensuali, -e,* adj., s.n. **1**. Adj. Care apare sau care are loc la interval de o lună; lunar. **2**. S.n. Publicaţie de presă care apare o dată pe lună.

– Pron.: *-su-al.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR –; DAN –; **DEX** +.

MEPRIZÁ, *meprizez,* vb. I. Tranz. A dispreţui.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

MEPRIZÁBIL, -Ă, *meprizabili, -e,* adj. Demn de dispreţ.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

MESALÍNĂ, *mesaline,* s.f. Femeie de moravuri ușoare, desfrânată.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN (fam.); **DEX** +.

?!METÉC, *meteci,* s.m. (În Grecia antică; la pl.) Categorie socială lipsită de drepturi politice şi de posibilitatea de a dobândi proprietăţi imobiliare, alcătuită din străinii stabiliţi într-o cetate; (şi la sg.) persoană care făcea parte din această categorie socială.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MILÉSIM, *milesime,* s.n. Cifra 1 care indică mia în exprimarea miilor în cifre.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MIMÉSIS s.n. Mimare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø [înregistrează doar sensul estetic și filosofic: „Principiu estetic, cultivat mai ales în antichitate, potrivit căruia arta este imitarea realităţii.”]; DEX Ø.

?!MIOZÓTIS s.m. Plantă erbacee cu flori mici, albastre, roşii şi albe, care crește în pădurile de munte; nu-mă-uita. [term.]

– Pron.: *-mi-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU +, (bot.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +, (bot.).

MIRÁBIL, -Ă, *mirabili, -e,* adj. Care provoacă mirare; demn de mirare; minunat, uimitor.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MIRIÁDĂ, *miriade,* s.f. (Mai ales la pl.) Număr, cantitate foarte mare.

– Pron.: *-ri-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

MIRÍFIC, -Ă, *mirifici, -ce,* adj., adv. Minunat, măreţ, admirabil, uluitor.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MIRMIDÓN, *mirmidoni,* s.m. Om lipsit de importanță, de calități, de valoare, care se face ridicol prin pretențiile sale.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fig.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MIROBOLÁNT, -Ă, *mirobolanţi, -te,* adj. Extraordinar, incredibil; minunat, magnific ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MISCELANÉU, -ÉE, *miscelanee,* s.n. şi f., adj. (Rubrică în unele periodice sau volume, etc.) care are un conţinut variat şi care aparţine, de

obicei, mai multor autori.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

!MISCELLÁNEA s.n. pl. Culegere de articole, studii, extrase etc. variate.

– Pron.: *-ne-a.*

Surse lexicografice:

DOOM (lat.); NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX –.

MISOLÓG, -Ă, *misologi, -ge,* s.m. și f. Persoană care urăşte raţiunea sau raţionamentele.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MISOLOGÍE s.f. Ură faţă de raţiune, față de logică.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MISONEÍSM s.n. Sentiment de neîncredere sau aversiune faţă de orice noutate, schimbare.

– Pron.: *-ne-ism.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!MITIGÁŢIE, *mitigaţii,* s.f. Moderare, îndulcire, îmblânzire.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU Ø; DCR Ø; DAN (rar); DEX Ø.

?!MIXTÚRĂ, *mixturi,* s.f. Amestec de elemente eterogene; amestec.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +, (depr.); DCR[3] Ø; DAN –; **DEX** +, (depr.).

MIZÉR, -Ă, *mizeri, -e,* s.m. și f., adj. **1**. S.m. și f., adj. (Persoană) care se află într-o situaţie (materială) foarte proastă; sărac, sărman, nenorocit. **2**. Adj. (Despre obiecte) Care de află într-o stare de deteriorare, sărăcăcioasă etc.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MIZERICÓRDIE s.f. Milă, îndurare, milostivire.

– Pron.: *-di-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MIZERICORDIÓS, -OÁSĂ, *mizericordioşi, -oase,* adj. Milostiv, îndurător, milostiv; (p. ext.) generos.

– Pron.: *-di-os.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MNÉZIC, -Ă, *mnezici, -ce,* adj. De memorie, al memoriei.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!?MÓDIC, -Ă, *modici, -ce*, adj. De mică valoare; neînsemnat. ♦ (Despre preţuri) Moderat, convenabil.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MODICITÁTE s.f. Însuşirea de a fi modic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!?MOLESTÁ, *molestez,* vb. I. Tranz. **1**. A maltrata, a brutaliza **2**. A provoca neplăceri; a şicana, a necăji, a sâcâi.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU + [sensul **2** este înregistrat ca fiind (înv.)]; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!?MOLESTÁRE, *molestări,* vb. I. Tranz. Acțiunea de *a molesta* și rezultatul ei. **1**. Maltratare, brutalizare. **2**. Șicanare, necăjire.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

MOLÓH, *molohi,* s.m. **1**. Simbol al cruzimii, al lăcomiei, al rapacităţii. **2**. Persoană (sau colectivitate) cu astfel de însuşiri.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MONÍL s.n. Colier.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

MONIŢIÚNE, *moniţiuni,* s.f. **1**. Avertisment dat de un reprezentant al Bisericii catolice. **2**. Observaţie, mustrare.

– Pron.: *-ți-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MONOMAHÍE, *monomahii,* s.f. Luptă între două persoane; duel prevăzut de legile medievale ca probă judiciară.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

?!MONOTONIZÁ, *monotonizez,* vb. I. Tranz. şi refl. A (se) face monoton.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN –; **DEX** +.

MORB, *morburi,* s.n. Boală.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MORBIDÉŢE s.f. **1**. Lipsă de vitalitate, de energie. **2**. Rafinament bolnăvicios. **3**. Delicateţe şi moliciune (maladive) reflectate în creaţii artistice.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MORDÁCE adj. invar. Muşcător, ironic, incisiv, caustic.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MORDACITÁTE s.f. Caracter ironic, caustic (al unui cuvânt, al unui comentariu etc.).

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MORDÁNT, -Ă, *mordanți,-te,* adj. Muşcător, caustic, sarcastic.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN (fig.); **DEX** +.

MÓRGĂ, s.f. Atitudine afectată, dispreţuitoare; aroganţă, trufie.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MORTIFIÁNT, -Ă, *mortifianţi, -te,* adj. **1**. Care mortifică; mortificant, chinuitor. **2**. (Fig.) Umilitor, jignitor.

– Pron.: *-fi-ant.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU – [sensul **2** înregistrat ca fiind (fig.)]; DCR Ø; DAN –; **DEX** + [înregistrează doar sensul **1**].

MUÁBIL, -Ă, *muabili, -e,* adj. Variabil, schimbător; inconsecvent.

– Pron.: *mu-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MUABILITÁTE s.f. **1**. Capacitate, posibilitate de schimbare. **2**. Instabilitate, inconstanță; labilitate.

– Pron.: *mu-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MUNDÁN, -Ă, *mundani, -e,* adj. Lumesc.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MUNIFICÉNT, -Ă, *munificenţi, -te,* adj. Foarte darnic; generos.
Surse lexicografice:
DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MUNIFICÉNŢĂ, *munificenţe,* s.f. Dărnicie, generozitate.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

MUR, *muri,* s.m. Zid.
Surse lexicografice:
DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX (înv.).

MÚZĂ, *muze,* s.f. (Meton.) Poezie, literatură.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!MUZICALIZÁ, *muzicalizez*, vb. I. Tranz. A face să fie muzical.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!MUZICALIZÁRE, *muzicalizări,* s.f. Acţiunea *de a muzicaliza*.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

?!MUZICALIZÁT, -Ă, *muzicalizaţi, -te,* adj. Care a devenit muzical.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

MUZICÁSTRU, *muzicaștri,* adj. Muzician lipsit de talent, de competență.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN (depr.); DEX Ø.

§ N

NÁCRU s.n. Sidef.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

NARCISIÁC, -Ă, *narcisiaci, -ce*, adj. Narcisist ↑; narcisic ↑.

– Pron.: *-si-ac.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

NARCÍSIC, -Ă, *narcisici, -ce,* adj. Caracteristic unei persoane narcisiste ↑; narcisist ↑, narcisiac ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!?NARCISÍSM s.n. Atenţie excesivă faţă de propria persoană fizică; dragoste admiraţie, adesea patologică, faţă de propria persoană; dragoste de sine.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

***NARCISIST, -Ă,** *narcisişti, e,* adj. Care aparţine narcisismului ↑, referitor la narcisism ↑; narcisiac ↑, narcisic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

NEFALÍSM s.n. Abstinenţă de la orice băutură alcoolică.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

NEFALÍST, -Ă, *nefalişti, -ste,* s.m. și f., adj. (Care este) adept al nefalismului ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

NEFELOMANŢÍE s.f. Prezicerea viitorului prin observarea norilor.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!NEFIÍNŢĂ s.f. Faptul de a nu exista, de a nu fi; stare a ceea ce nu există; inexistenţă; (p. ext.) neant.

– Pron.: *-fi-in-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR[3] Ø; DAN Ø; **DEX +**.

!?NEGATIVITÁTE s.f. Însuşirea de a fi negativ.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!?NEGATÓR, -OÁRE, *negatori, -oare,* s.m. și f., adj. (Persoană) care neagă, combate sau contestă (ceva sau pe cineva).

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

NENUFÁR, *nenufari*, s.m. Nufăr.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU [indicațiile din NDU 2008 sunt (bot.; livr.)]; DCR Ø; **DAN +**; **DEX +** [indicațiile din (DEX 2016) sunt (bot.; livr.)].

?!NERECONCILIÁBIL, -Ă, *nereconciliabili, -e,* adj. Care nu se poate pune de acord, concilia, împăca; ireconciliabil.

– Pron.: *-li-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

NEX, *nexuri*, s.n. Legătură între lucruri, fenomene etc.; relaţie, raport.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

NIVÁL, -Ă, *nivali, -e,* adj. Referitor la zăpadă; datorat zăpezii.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

NIVÓZĂ s.f. A patra lună a calendarului republican francez (21 decembrie - 19 ianuarie).

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

NOÉTIC, -Ă, *noetici, -e* adj. Care ține de epoca lui Noe; care se referă la epoca lui Noe.

– Pron.: *no-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

NOMBRILÍSM s.n. Atitudine a unei persoane preocupate numai de sine, de propriile probleme.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX Ø.

NOMBRILÍST, -Ă, *nombrilişti, -ste,* adj., sm și f. **1**. S.m. și f. adj. (Persoană) care dă dovadă de nombrilism ↑. **2**. Adj. Care ţine de nombrilism ↑ ; referitor la nombrilism ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN Ø; DEX Ø.

?!NOMENCLATÓRIC, -Ă, *nomenclatorici, -ce,* adj. Care ține de nomenclatură; referitor la nomenclatură.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN (rar); **DEX** +.

NUBÍL, -Ă, *nubili, -e*, adj. **1**. Care a atins vârsta la care se poate căsători. **2**. (Despre organele sexuale) Care a ajuns la stadiul de maturizare.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU + [numai sensul **1** este înregistrat ca fiind (livr.); sensul **2** nu are nicio marcă]; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

NUBILITÁTE s.f. **1**. Perioadă finală a pubertăţii. **2**. Starea unei persoane nubile.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

NUIZÍBIL, -Ă, *nuizibili, -e,* adj. Care provoacă un rău; dăunător, vătămător.

– Pron.: *nu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!NUIZIBILITÁTE s.f. Caracter nuizibil ↑.

– Pron.: *nu-i-*.

Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

§ O

?!OBIECTUÁL, -Ă, *obiectuali, -e,* adj. Care are natura unui obiect, care există independent de subiect; obiectiv, material, real. [term.]

– Pron.: *-biec-tu-al.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR –; DAN (fil.); **DEX** +.

?!OBIECTUALITÁTE s.f. Însușirea a ceea ce este obiectual ↑. [term.]

– Pron.: *-biec-tu-a-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

OBNUBILÁ, *obnubilez,* vb. I. Tranz. și refl. (Despre vedere, memorie etc.) A (se) începețoșa, a (se) întuneca.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!OBNUBILÁRE, *obnubilări,* s.f. Acțiunea de *a se obnubila* ↑ și rezultatul ei; începețoșare, întunecare, obnubilație ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!OBNUBILÁT, -Ă, *obnubilaţi, -te,* adj. (Despre vedere, memorie etc.) Slăbit, începețoșat, întunecat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!OBNUBILÁȚIE, *obnubilaţii,* s.f. Obnubilare ↑.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

OBSECVIÓS, -OÁSĂ, *obsecvioşi, -oase,* adj. Care este excesiv de politicos, de respectuos; servil ↑, slugarnic, umil.

– Pron.: *-vi-os.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

OBSECVIOZITÁTE s.f. Însuşirea de a fi obsecvios; servilism ↑, slugărnicie, umilință.

– Pron.: *-vi-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!OBSOLESCÉNȚĂ s.f. Faptul de a fi perimat, învechit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN – [înregistrat cu sensurile: „Declasare tehnologică a unui material industrial prin apariţia altuia, mai modem; uzură morală. ♦ (În sint.) Obsolescență profesională = proces de învechire a componentelor unei profesiuni ca urmare a asimilării progresului tehnico ştiinţific.”] [term.]; DEX Ø

!OBSOLÉT, - Ă, *obsoleți, -te,* adj. Vechi, învechit, desuet.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

OBSTINÁ, *obstinez,* vb. I. Refl. A se încăpăţâna, a se îndârji.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

OBSTINÁT, -Ă, *obstinaţi, -te,* adj. Încăpăţânat, îndărătnic.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!OBSTINÁȚIE, *obstinaţii,* s.f. Încăpăţânare, îndărătnicie.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!OBTÚZ, -Ă adj. (Despre oameni) prost, redus, îngust (la minte).

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN (fig.); DEX (fig.).

!OBTUZITÁTE, *obtuzităţi,* s.f. Lipsă de înţelegere sau de pătrundere; îngustime de vederi, mărginire spirituală; prostie, tâmpenie, obtuziune ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!OBTUZIÚNE, *obtuziuni,* s.f. Obtuzitate ↑.

– Pron.: *-zi-u-.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

OCAZIONALITÁTE s.f. Caracter ocazional.

– Pron.: *-zi-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

OCULTÁ, *ocultez,* vb. I. Tranz. **1**. A ascunde vederii, a face să dispară. **2**. A trece sub tăcere; (p. ext.) a disimula.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø [sensul **1** nu este înregistrat; sensul **2** este marcat ca fiind doar (fig.)]; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

OLIGANTROPÍE, *ologantropii,* s.f. Scădere a populaţiei unei ţări, a unui oraş etc.

– Pron.: *-li-gan- / -lig-an-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

OLIGOPÓT, -Ă, *oligopoţi, -te,* s.m. și f. Persoană care bea foarte puţin.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

OLIMPIANÍSM s.n. Caracter olimpian, atitudine olimpiană.

– Pron.: *-pi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!?OMEÓZĂ, *omeoze,* s.f. Folosire improprie, figurată a unui verb, însoţit de determinanţii săi. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

OMNILATERÁL, -Ă, *omnilateral, -e,* adj. Care cuprinde toate aspectele, care adună, include toate punctele de vedere.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

OMNILATERALITÁTE s.f. Însuşirea de a fi omnilateral ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

OMNIPOTÉNT, -Ă, *omnipotenţi, -te,* adj. Cu putere nelimitată; atotputernic.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

OMNIPOTÉNŢĂ s.f. Putere nelimitată, autoritate absolută; atotputernicie.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!OMNIPREZÉNT, -Ă, *omniprezenţi, -te,* adj. Care este prezent sau activ pretutindeni.

– Pron.:-*ni-pre-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!OMNIPREZÉNŢĂ, *omniprezenţe,* s.f. Facultatea de a fi prezent pretutindeni; prezenţă a cuiva peste tot.

– Pron.:-*ni-pre-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!OMNISCIÉNT, -Ă, *omniscienţi, -te,* adj. Atotştiutor.

– Pron.: *-nis-ci- / -ni-sci-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!OMNISCIÉNŢĂ s.f. Însuşirea de a şti totul.

– Pron.: *-nis-ci- / -ni-sci-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

ONCTUÓS, -OÁSĂ, *onctuoşi, -oase,* adj. **1**. Unsuros, uleios; **2**. (Fig.) Care manifestă o amabilitate afectată și artificială; insinuant, prefăcut, mieros.

– Pron.: *onc-tu-os.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU + [sensul **2** este înregistrat ca fiind și (fig.)]; DCR Ø; DAN (fig.); **DEX +**.

ONCTUOZITÁTE s.f. **1**. Faptul de a fi onctuos ↑; caracterul a ceea ce este onctuos ↑. **2**. Atitudine, comportare mieroasă, insinuantă.

– Pron.: *-tu-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU [sensul **2** este înregistrat ca fiind și (fig.)]; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

ONDÍNĂ, *ondine,* s.f. Personaj din legendele germane și scandinave, închipuit ca o fată frumoasă, seducătoare, care trăieşte în apă.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (mit.); DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!ONICOFAGÍE s.f. Obicei de a-şi

roade unghiile. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

OP, *opuri,* s.n. Operă (literară sau ştiinţifică); carte, lucrare, scriere.

Surse lexicografice:

DOOM (înv.; fam.); **NDU** +; DCR Ø; DAN (fam.); DEX (înv.; fam.).

OPISTOGRÁF, -Ă, *opistografi, -e,* adj. (Despre manuscrise, documente etc.) Care este scris sau tipărit pe ambele feţe ale unei foi.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

OPRÓBRIU, *oprobrii,* s.n. Dispreţ, dezaprobare prin care societatea condamnă fapte socotite nedemne sau oameni care săvârşesc astfel de fapte.

– Pron.: *-brĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!ORÁŢIE, *oraţii,* s.f. Felicitare, urare; (p. ext.) cuvântare, discurs (rostit la anumite ceremonii sau ocazii).

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +, (înv.).

ORDALÍE, *ordalii,* s.f. (În Evul Mediu) Mod de stabilire a dreptății sau a vinovăției uneia dintre părțile în litigiu prin supunerea la diferite probe (a focului, a apei clocotite și a fierului încins) sau prin duelul judiciar.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; **DCR** +; **DAN** +; DEX –.

ORDÚRĂ, *orduri,* s.f. **1**. Murdărie, gunoi. **2**. (Fig.) Obsecenitate.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU – [sensul **2**, ilustrat doar printr-un citat, este marcat ca fiind (fig.)]; DCR (fig.) [înregistrează doar sensul **1**]; DAN + [sensul **2** este înregistrat ca fiind doar (fig.)]; DEX **+** [înregistrează doar sensul **1**].

ORDURIÉR, -Ă, *ordurieri, -e,* adj. **1**. Murdar. **2**. Obscen.

– Pron.: *-ri-er.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN +**; **DEX +**.

***ORFEVRĂRÍE,** *orfevrării,* s.f. Meşteşugul creării obiectelor de artă aplicată, din metale preţioase. ♦ Obiecte prelucrate prin acest meşteşug. ♦ Comerţ cu obiecte fine de aur şi de argint.

– Pron.: *-fe-vră-*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

ORFÉVRU, *orfevri,* s.m. Meşter care lucrează orfevrărie ↑; aurar.

– Pron.: *-fe-vru.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR (fig.); DAN –; **DEX +**.

ÓRGANON s.n. Instrument, mijloc de muncă şi de cercetare ştiinţifică.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

ORIPILÁ, pers. 3 *oripilează,* vb. I. Tranz. A înfiora, a îngrozi. ♦ A supăra foarte tare.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ORIPILÁNT, -Ă, *oripilanți, -te,* adj. Înfiorător, îngrozitor.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ORIPILÁRE, *oripilări,* s.f. Faptul de *a oripila* ↑ **1**. Înfiorare cauzată de dezgust. **2**. Supărare.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

?!ORNÁNT, -Ă, *ornanți, -te,* adj. Care serveşte drept podoabă, care împodobeşte.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

!OSTENSÍBIL, -Ă, *ostensibili, -e,* adj. **1**. Care se poate arăta, indica sau vedea; vizibil. **2**. Evident, învederat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX –.

OŢIÓS, -OÁSĂ, *oţioşi, -oase,* adj. Care prisosește; inutil, nefolositor.

– Pron.: *-ţi-os*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

OŢIOZITÁTE s.f. Caracter oțios ↑; inutilitate.

– Pron.: *-ţi-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

§ P

PACIÉNT, -Ă, *pacienţi, -te,* adj. Care are răbdare, care este calm; răbdător; (p. ext.) făcut cu răbdare.

– Pron.: *-ci-ent.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PACIÉNŢĂ, *pacienţe,* s.f. **1**. Răbdare, calm. **2**. Îngăduinţă.

– Pron.: *-ci-en-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PALÁDIU, *paladii,* s.n. Ocrotire, apărare.

– Pron.: *-dĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fig.); DCR Ø; DAN (fig.); DEX –.

!PALINÓDIC, -Ă, *palinodici, -e*, adj. Care retractează cele spuse; care își schimbă părerea.

Surse lexicografice:

DOOM; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PALINODÍE, *palinodii*, s.f. Shimbare de părere; retractare.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PALUDEÁN, -Ă, *paludeeni, -e,* adj. De baltă, din regiunea bălţilor; palustru ↑.

– Pron.: *-de-an.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

PALUDÓS, -OÁSĂ, *paludoşi, -oase,* adj. Mlăştinos.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!PALÚSTRU, -Ă, *paluştri, -stre,* adj. De baltă, din regiunea sau de pe malurile bălţilor; paludean ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PANDEMÓNIU s.n. **1**. (Loc de) Adunare a demonilor; sfat al demonilor. **2**. (Fig.) Loc sau adunare în care domneşte discordia, dezordinea, corupţia.

– Pron.: *-nĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!PANEGÍRIC, *panegirice,* s.n. Cuvântare (exagerat) laudativă adresată cuiva; elogiu, encomion ↑, laudatio ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PANEGIRÍST, -Ă, *panegirişti,-e,* s.m. și f. Persoană care aduce elogii (exagerate) cuiva; encomiast ↑.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN (rar); DEX –.

?!PANICÁT, -Ă, *panicați, -te,* adj. Care este cuprins de panică.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

PANTAGRUÉLIC, -Ă, *pantagruelici, -ce,* adj. **1**. (Despre pofta de mâncare) Extraordinar, devorant. **2**. (Despre ospeţe, mese) Foarte bogat.

– Pron.: *-ta-gru-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PANTALONÁDĂ, *pantalonade,* s.f. Comedie burlescă; (p. ext.) bufonerie.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

?!PARABOLÍST, -Ă, *paraboliști, -e,* s.m. și f. Autor de parabole.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN Ø; DEX Ø.

PARACIVILIZÁŢIE,

paracivilizaţii, s.f. **1**. Stare inferioară civilizaţiei. **2**. Manifestare ce mimează civilizaţia autentică.

– Pron.: *-ți-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; **DCR** +; DAN –; **DEX** +.

!PARACRONÍSM, *paracronisme,* s.n. Eroare care constă în a situa un eveniment mai târziu decât a avut loc în realitate.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

PARADÁ, pers. 3 *paradează,* vb. I. Intranz. A se pune în evidenţă (în mod ostentativ), a face caz, paradă de propriile spuse sau acțiuni.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +, (iron.); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

?!PARADIZIÁC,-Ă, *paradiziaci, -ce,* adj. Ca în paradis; splendid, minunat, încântător.

– Pron.: *-zi-ac.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!?PARALIPOMÉNĂ, *paralipomene,* s.f. Text lăsat în afara operei principale a unui autor şi inclus în apendice; completare, adaos la o operă științifică. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

PARCIMONÍE, *parcimonii,* s.f. Zgârcenie, avariție **2**. (Fig.) Moderație, reţinere (în manifestări).

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PARCIMONIÓS, -OÁSĂ, *parcimonioşi, -oase,* adj. **1**. Care denotă sau manifestă parcimonie; econom, zgârcit. **2**. (Fig.) Ponderat, reţinut (în manifestări).

– Pron.: *-ni-os.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PARENÉTIC, -Ă, *parenetici, -ce,* adj. Moralizator.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU fran.; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PARLOÁR, *parloare*, s.n. Sală de primire a vizitatorilor într-un cămin, într-o cazarmă etc.; vorbitor.

– Pron.: *-loar.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PARTICULARÍSM s.n. Caracter intim, specific, individual.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; **DCR** +; DAN –; DEX Ø.

?!PASCÁL, -Ă, *pascali, -e,* adj. Privitor la sărbătoarea Paştelui, de Paşte.

Surse lexicografice:

DOOM −; NDU Ø; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

PATIBULÁR, -Ă, *patibulari, -e,* adj. Demn de a fi spânzurat.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PAUPÉR, -Ă, *pauperi, -e,* adj. Lipsit de mijloace de existenţă; ajuns în mizerie; foarte sărac.

– Pron.: *pau-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PAUPERÍSM s.n. Stare de extremă sărăcie în care se află cineva; paupertate ↑.

– Pron.: *pau-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PAUPERIZÁ, *pauperizez,* vb. I. Tranz. A aduce în stare de sărăcie extremă, la mizerie.

– Pron.: *pau-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PAUPERIZÁRE, *pauperizări*, s.f. Acțiunea de *a pauperiza* ↑ și rezultatul ei; sărăcire.

– Pron.: *pau-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

PAUPERTÁTE s.f. Stare de sărăcie extremă; pauperism ↑.

– Pron.: *pau-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PEDANTÉSC, -Ă, *pedanteşti,* adj. Pedant.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

PÉGRĂ s.f. Lume interlopă, periferie a societăţii.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; **DCR** +; DAN –; **DEX** +.

PENÁŢI s.m. pl. Cămin, casă (părintească).

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fig.); DCR Ø; DAN (fig.); **DEX +**.

!PENITÉNT, -Ă, *penitenţi, -e,* s.m. şi f., adj. **1**. S.m. şi f., adj. (Persoană) care face penitenţă. **2**. Adj. Care aparţine penitentului **(1)**, de penitent **(1)**.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PENITÉNŢĂ, *penitenţe,* s.f. Privaţiune (de ordin fizic, material); viaţă austeră pe care şi-o impune cineva.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PEREMPTÓRIU, -IE, *peremptorii*, adj. Care nu poate fi tăgăduit, combătut cu nimic; evident, vădit.

– Pron.: *-remp-*; *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!PERICLITÁTE s.f. Pericol, primejdie.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; **DCR +**; DAN –; DEX –.

PERIEGÉZĂ, *periegeze,* s.f. Călătorie (lungă).

– Pron.: *-ri-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

PERIFERIÁL, Ă, *periferiali, -e*, adj. Periferic; secundar.

– Pron.: *-ri-al*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

PERIMETRÁL, -Ă, *perimetrali, -e,* adj. Perimetric.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR (rar); DAN –; **DEX** +.

PERÍȚIE s.f. Experiență, cunoaștere, competență; (p. ext.) dibăcie, talent,

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

PERLIÉR, -Ă, *perlieri, -e,* adj. Referitor la perle; de perle. ♦ (Despre scoici) În care se formează perle.

– Pron.: *-li-er.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PERMISIONÁR, *permisionari,* s.m. Soldat aflat în permisie.

– Pron.: *-si-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PERNICIÓS, -OÁSĂ, *pernicioşi, -oase,* adj. Care cauzează un rău; care este periculos (în special pentru sănătate); dăunător, vătămător.

– Pron.: *-ci-os.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PERNICIOZITÁTE s.f. Însuşirea de a fi pernicios ↑.

– Pron.: *-ci-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PERPETRÁ, *perpetrez,* vb. I. Tranz. A comite o crimă cu premeditare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!PERPETRÁȚIE s.f. Comitere a unei crime cu premeditare.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN (rar); DEX Ø.

PERSUADÁ, *persuadez,* vb. I. Tranz. A convinge.

– Pron.: *-su-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PERSUASIÚNE s.f. Acțiunea sau capacitatea de a convinge.

– Pron.: *-su-a-si-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PERSUASÍV, -Ă, *persuasivi, -e,* adj. Care are capacitatea de a convinge pe cineva să creadă ceva, să facă un anumit lucru etc; convingător.

– Pron.: *-su-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PERTRACTÁ, *pertractez,* vb. I. Tranz. A dezbate o problemă, o chestiune în litigiu etc.; a discuta, a trata (îndelung, amănunţit).

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PERTRACTÁRE, *pertractări,* s.f. Faptul de *a pertracta* ↑; (mai ales la pl.) discuţie, dezbatere (îndelungată, amănunţită) a unei probleme, a unui litigiu etc.; tratativă.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

PESTIFÉR, -Ă, *pestiferi, -e,* adj. Pestilenţial ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PESTIFERÁ, *pestiferez,* vb. I. Tranz. **1**. A contamina cu pestă; a infecta. **2**. A face să miroasă urât.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

PESTIFERÁT, -Ă, *pestiferaţi -te,* adj. Contaminat de pestă; ciumat.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

PESTILÉNT, -Ă, *pestilenţi, -te,* adj. Care ţine de pestă, privitor la pestă; provocat de pestă; pestilențial **(1)** ↑.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PESTILÉNŢĂ, *pestilenţe,* s.f. **1**. Boală contagioasă; molimă ♦ (P. ext.) Ciumă, pestă. **2**. Miros urât, infect.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PESTILENŢIAL, -Ă, *pestilienţiali, -e,* adj. **1**. Care are caracterul pestei; care răspândeşte un miros urât.; **2**. (Despre mirosuri) Urât, dezgustător, fetid ↑, mefitic ↑.

– Pron.: *-ţi-al.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PETULÁNT, -Ă, *petulanţi, -te,* adj. **1**. Care manifestă ardoare, exuberanță (bruscă și necontrolată). **2**. Îndrăzneţ, temerar.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PETULÁNŢĂ s.f. **1**. Ardoare, exuberanță, manifestate bruscă şi necontrolată **2**. Îndrăzneală, temeritate.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

?!PISCIVÓR, -Ă, *piscivori, piscivore,* adj. Care se hrăneşte cu peşte. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

PITIÁDĂ, *pitiade,* s.f. Interval de patru ani între jocurile pítice ↑.

– Pron.: *-ti-a-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

***PÍTICE** adj. pl. (În sint.) *Jocuri pitice* = jocuri care aveau loc din patru în patru ani în Grecia antică, în cinstea zeului Apolo.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

PLACÁ, pers. 3 *plachează*, vb. I. Tranz. A părăsi, a abandona.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

PLÉBE s.f. **1**. Pătură socială fără drepturi, asuprită şi exploatată; (p. ext.) mulțime, gloată **2**. (Fig.) Categorie socială declasată; drojdia societăţii.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN [înregistrează sensul **2** ca fiind (peior.)]; **DEX** +.

PLEBEIÁN, -Ă, *plebeieni, -e,* s.m. şi f., adj. Plebeu ↑.

– Pron.: *-be-ian.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PLEBEIANÍSM s.n. **1**. Comportament de plebeu ↑. **2**. Aspect de plebeu ↑. **3**. Atitudine de plebeu ↑.

– Pron.: *-be-ia-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!PLEBEIÁT s.n. Starea, calitatea de plebeu ↑.

– Pron.: *-be-iat.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

!PLEBÉIC, -Ă, *plebeici, -ce,* adj. Al plebei ↑, de plebe ↑; plebeian ↑.

– Pron.: *-be-ic.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

***PLEBÉU**, **-ÉE,** *plebei, -ee,* s.m. şi f., adj. **1**. (Persoană) asuprită, exploatată; plebeian ↑; (persoană) sărac(ă), umil(ă); **2**. (Fig.) (Om) de rând, lipsit de distincţie, vulgar, grosolan.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PLENITUDINÁR, -Ă, *plenitudinari, -e,* adj. Total, plenar.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN –; **DEX** +.

PLEZANTERÍE, *plezanterii,* s.f. **1**. Discuție ușoară, plăcută, amuzantă. **2**. Glumă.

Surse lexicografice:

DOOM (înv.); **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX (înv.).

PLUMIÉRĂ, *plumiere* s.f. Penar.

– Pron.: *-mi-e-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

POETÁRD, *poetarzi,* s.m. (Peior.) Poet slab, fără valoare; poetaș; poetastru ↑.

– Pron.: *po-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (depr.); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

POETÁSTRU, *poetaştri,* s.m. (Peior.) Poet slab, fără valoare; poetard ↑, poetaș.

– Pron.: *po-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

POETÉSĂ, *poetese,* s.f. Poetă. ♦ (Depr.) Poetă mediocră, lipsită de talent.

– Pron.: *po-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

POLIHÍSTOR, *polihistori,* s.m. Cunoscător al mai multor domenii, al mai multor specialități.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

POLITICÁSTRU, *politicaștri,* s.m. Om politic lipsit de orizont, preocupat de interese meschine.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

POLTRÓN, -Ă, *poltroni, -e*, s.m. și f., adj. (Persoană) lipsit(ă) de curaj şi de sentimentul onoarei; laş, fricos.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

POLTRONERÍE, *poltronerii*, s.f. Atitudine, comportare, faptă de poltron ↑; laşitate, poltronism ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

POLTRONÍSM s.n. Atitudine de poltron; poltronerie ↑, laşitate.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); **DCR** +; DAN (rar); DEX (rar).

POMIÉRĂ, *pomiere*, s.f. Fructieră.

– Pron.: *-mi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN (rar); **DEX** +.

?!POMPIERÍSM s.n. Stil pompieristic ↑; stil afectat, pompos.

– Pron.: *-pi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

***POMPIERÍSTIC, -Ă,** *pompieristici,* - ce, adj. (Despre stil, vorbire etc.) Afectat, pompos, bombastic, emfatic.

– Pron.: *-pi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PONCÍF, *poncifuri / poncife*, s.n. Idee, afirmaţie banală, loc comun.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PÓNTIC, -Ă, *pontici, -ce,* adj. Din regiunea Mării Negre (Pontul Euxin); care aparţine Mării Negre; privitor la Marea Neagră.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

POSTÍŞ, -Ă, *postiși,-e,* adj., s.f. **1**. Adj. (Despre păr, gene, dinţi etc.) Fals, artificial. **2**. S.f. Șuviță de păr, meşă adăugată la părul natural.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

POSTUMITÁTE s.f. **1**. Caracterul a ceea ce este postum. **2**. Perioadă care urmează după moartea cuiva.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR –; DAN –; **DEX** +.

POŞÁDĂ, *poşade,* s.f. **1**. Pictură executată la repezeală. **2**. Operă literară fără valoare (scrisă la repezeală).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

POTATÓRIC, -Ă, *potatorici, -e,* adj. Referitor la beție; de beţie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

POTERÍE s.f. Olărie.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

POZEUR, *pozeuri,* s.m., adj. (Persoană arogantă) care pozează, studiindu-și atitudinile, gesturile etc. pentru a face impresie, a epata.

– Pron.: *pozör.*

- Despărţit în silabe: *po-zeur.*

Surse lexicografice:

DOOM fran.; +; NDU fran.; DCR fran.; **DAN +**; **DEX +**.

?!POZITIVITÁTE s.f. Caracter pozitiv.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

PRAIRIÁL s.m. A noua lună în calendarul republican francez (20 mai - 18 iunie).

– Pron.: *prerial*.

– Despărţit în silabe: *prai-ri-*.

Surse lexicografice:

DOOM fran.; +; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!PREBIÓTIC, -Ă, *prebiotici, -ce*, adj. Anterior apariţiei vieţii.

– Pron.: *-bi-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!PRECONCÉPȚIE, *preconcepţii,* s.f. Prejudecată.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); **DCR +**; DAN –; DEX (rar).

?!PREDÍCŢIE, *predicţii,* s.f. Prevestire.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PREEMINÉNT, -Ă, *preeminenţi, -te,* adj. Superior (ca valoare, rang etc.)

– Pron.: *pre-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PREEMINÉNŢĂ, *preeminenţe,* s.f. Superioritate a cuiva sau a ceva.

– Pron.: *pre-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PREFIGURATÍV, -Ă, *prefigurativi, -e,* s.n., adj. (Element) care prefigurează.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PRELUDÁ, *preludez,* vb. I. Intranz. **1**. A-şi încerca vocea sau instrumentul înainte de a executa o piesă muzicală. **2**. A efectua o acţiune preliminară.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PRELUDÁRE, *preludări,* s.f. Acţiunea de *a preluda* ↑ şi rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

PREOPINÁ, *preopinez,* vb. I. Intranz. A lua atitudine, a opina (înaintea altora).

– Pron.: *-pre-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

PREOPINÉNT, -Ă, *preopinenţi, -te,* s.m. şi f. Persoană care emite o părere, care afirmă ceva înaintea alteia; antevorbitor. (P. ext.) Persoană cu păreri, opinii, opuse.

– Pron.: *-pre-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PREPONDERÁ, pers. 3 *preponderează,* vb. I. Intranz. A fi preponderent; a precumpăni, a predomina.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PRESCIÉNT, -Ă, *prescienţi, -te,* adj. Dotat cu capacitatea de a şti dinainte ce urmează.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN –; DEX Ø.

PREVALÉNT, -Ă, *prevalenţi, -te,* adj. De importanţă majoră. ♦ Predominant.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PREVALÉNŢĂ s.f. Prevalare.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PREVARICÁ, *prevarichez,* vb. I. Intranz. A contraveni obligațiilor de serviciu (prin abuz, fraudă etc.).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PREVARICATÓR, -OÁRE, *prevaricatori, -oare,* s.m. și f., adj. (Persoană) care comite o prevaricaţiune ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PREVARICAŢIÚNE, *prevaricaţiuni,* s.f. **1**. Abatere de la obligațiile de serviciu a unui funcționar public. **2**. Trădare a unei cauzei, a intereselor cuiva.

– Pron.: *-ți-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PREVÉNŢIE, *prevenţii,* s.f. Prejudecată.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PREZERVÁ, *prezérv,* vb. I. Tranz. A apăra, a feri de un rău, de un pericol; a proteja.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PREZERVÁRE, *prezervări,* s.f. Acţiunea de *a prezerva* ↑; prezervație ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

PREZERVÁŢIE, *prezervaţii,* s.f. Prezervare ↑.

– Pron.: *-ți-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (înv.), (rar); DCR Ø; DAN (rar); **DEX** +.

PREZUMÁ, *prezúm,* vb. I. Tranz. A presupune; a estima.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PREZUMÁBIL, -Ă, *prezumabili, -e,* adj. Care poate fi prezumat, estimat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

PREZUMÁRE s.f. Presupunere; estimare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

PREZUMÁT, -Ă, *prezumaţi, -te,* adj. Presupus; estimat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

PREZUMŢIÓS, -OÁSĂ, *prezumţioşi,-oase,* adj. Care are o încredere exagerată în calităţile, în forţele proprii (disprețuind ajutorul şi experienţa altora); încrezut, înfumurat.

– Pron.: *-ți-os*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PREZUMŢIOZITÁTE s.f. Aroganţă, înfumurare.

– Pron.: *-ți-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; **DCR** +; DAN –; **DEX** +.

?!PRÍMO adv. În primul rând, mai întâi.

Surse lexicografice:

DOOM (ital.); **NDU** +, (fam.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PRIMOGENÍT, -Ă, *primogeniți, -te,* s.m. și f., adj. (Copil) născut primul (într-o familie regală, princiară etc.).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PRIMOGENITÚRĂ s.f. **1**. (În familiile regale, princiare, etc.) Întâietate pe care o are primul născut dintre fraţi în dobândirea anumitor drepturi.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!PRIVÁ, *privez,* vb. I. Tranz. A împiedica pe cineva să se bucure de un avantaj, de un drept care i se cuvine, de ceva necesar. ♦ Refl. A renunţa (de bună-voie sau constrâns) la ceva necesar, la un bun sau la un drept.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PRIZÁ, *prizez,* vb. I. Tranz. A aprecia, a preţui.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

PROB, -Ă, *probi, -e,* adj. Cinstit, onest, integru, loial.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PROBLEMATIZÁ, *problematizez,* vb. I. Tranz. A sistematiza pe probleme.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; DAN –; **DEX** +.

?!PROCEDÚRĂ, *proceduri,* s.f. Procedeu.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!PROCRASTINÁ, *procrastinez,* vb. I. Tranz. A amâna sau a întârzia începerea execuției unei sarcini; a tărăgăna, a temporiza, a tergiversa.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

PROCRASTINÁRE s.f. Acțiunea de *a procrastina* ↑ și rezultatul ei; amânare, tărăgănare, temporizare, tergiversare, procrastinație ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

PROCRASTINÁȚIE s.f. Procrastinare ↑.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

PROCREATÍV, -Ă, *procreativi, -e,* adj. Procreator.

– Pron.: *-cre-a-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PROCUSTÁ, *procustez,* vb. I. Tranz. A lungi sau a scurta, în funcție de împrejurări; a potrivi, a aranja.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN –; DEX Ø.

PRODÍG, -Ă, *prodigi, -ge,* adj. Risipitor, cheltuitor.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

PRODIGÁ, *prodíg,* vb. I. Tranz. **1**. A cheltui fără măsură; a risipi. **2**. A acorda cu generozitate, a dărui din belşug.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

PRODIGALITÁTE, *prodigalităţi,* s.f. Risipă, cheltuială excesivă.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PRODÚCE, *prodúc,* vb. III. Tranz. A arăta, a prezenta (ca dovadă).

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

PROFERÁ, *proferez,* vb. I. Tranz. A rosti, a pronunţa (cu voce ridicată) blesteme, ameninţări etc.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PROFERÁRE, *proferări,* s.f. Acţiunea de *a profera* ↑ şi rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

PROFETÉSĂ, *profetese,* s.f. Femeie înzestrată cu darul de a proroci.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

?!PROFUNDITÁTE s.f. Profunzime.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

PROFUZÍUNE, *profuziuni,* s.f. Cantitate mare; mulţime, abundenţă, bogăţie.

– Pron.: *-zi-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PROLEGÓMENE s.n. pl. **1**. Parte care precedă expunerea propriu-zisă a unei opere științifice. **2**. Ansamblu de noţiuni preliminare aparţinând unui domeniu ştiinţific.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!PROLÍX, -Ă, *prolicşi, -xe,* adj. **1**. (Despre vorbire, stil) Lipsit de concizie, încărcat. **2**. (Despre oameni) care se exprim recurgând la prea multe cuvinte, în mod confuz sau complicat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PROLIXITÁTE s.f Caracterul a ceea ce este prolix ↑; lipsă de concizie şi de claritate.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PROMETEIÁN, -Ă, *prometeieni, -e,* adj. Prometeic ↑.

– Pron.: *-te-ian.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

***PROMETÉIC, -Ă** adj. Referitor la (mitul lui) Prometeu; prometeian ↑ **2**. (Fig.) Uman, generos. **3**. (Fig.) Măreț, grandios.

– Pron.: *-te-ic.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU – [sensurile **2**. și **3**. sunt înregistrate ca fiind (fig.)]; DCR Ø; DAN – [sensul **2** este înregistrat ca fiind (fig.); sensul **3** nu este înregistrat]

DEX – [sensul **2** este înregistrat ca fiind (fig.)].

PROMETEÍSM s.n. **1**. Atitudine prometeică ↑. **2**. Concepţie legată de mitul lui Prometeu.

– Pron.: *-te-ism.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

PROMPTUÁR, *promptuare,* s.n. Manual prescurtat.

– Pron.: *-tu-ar.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; **DAN +**; **DEX +**.

PROPOZÍŢIE, *propoziţii,* s.f. Propunere.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (înv.); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

PROTÉIC, -Ă, *proteici, -ce,* adj. Cu caracter schimbător, variabil.

– Pron.: *-te-ic.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PROTEIFÓRM,-Ă, *proteiformi, -e,* adj. Care poate lua diferite forme, care se prezintă sub diverse aspecte.

– Pron.: *-te-i-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

PROTEÍSM s.n. Tendinţă de a lua forme diferite.

– Pron.: *-te-ism.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PROTÉU, *protei,* s.m. Persoană care îşi schimbă mereu ideile, părerile; persoană nestatornică.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!PROZODÉM, *prozodeme,* s.n. Element prozodic cu rol distinctiv. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PRUD, -Ă, *pruzi, -de,* adj. Care simulează o atitudine virtuoasă, austeră.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PRUDERÍE, *pruderii,* s.f. Atitudine specifică unei persoane prude ↑; simulare a virtuţii, a austerităţii.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

PUDIBÓND, -Ă, *pudibunzi, -de,* adj. Care afişează o pudoare exagerată.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PUDIBONDERÍE s.f. Afișare a unei pudori exagerate.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

***PUPÍL, -Ă**, *pupili, -e,* s.m. şi f. Persoană minoră aflată sub tutela sau în grija altcuiva decât părinţii.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

PUPILÁR, -Ă, *pupilari, -e,* adj. Care aparţine pupilului ↑, privitor la pupil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PUSILÁNIM, -Ă, *pusilanimi, -e,* adj. Lipsit de de curaj, de fermitate, de responsabilitate; slab, temător, fricos.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR (rar); DAN –; **DEX** +.

PUSILANIMITÁTE s.f. Lipsă de curaj, de fermitate, de responsabilitate; slăbiciune, frică.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

PUTRESCÉNT, -Ă, *pustrescenţi, -te,* adj. Care a intrat în putrefacţie.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PUTRESCÍBIL, -Ă, *putrescibili, -e,* adj. Care poate putrezi; care putrezeşte uşor.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PUTRÍD, -Ă, *putrizi, -de,* adj. Putred.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

PUTRIDITÁTE s.f. Putreziciune.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

§ Q

QUIPROQUÓ, *quiproquo-uri,* s.n. Confuzie de persoane sau de lucruri; intervertire.

– Pron.: *chiprocvo.*

– Despărţit în silabe: *qui-pro-.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

QUÍSLING, *quislingi,* s.m. **1**. Colaboraţionist (cu hitleriştii). **2**. Trădător de patrie.

– *Pron.: cvisling / chisling.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

QUÓLIBET s.n. Joc de cuvinte răutăcios; glumă de prost gust.

– Pron.: *cvolibet.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

§ R

!RABIÁT, -Ă, *rabiaţi, -te,* adj. Furios, turbat.

– Pron.: *-bi-at.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

?!RÁCILĂ, *racile,* s.f. **1**. Boală incurabilă, maladie cronică; beteşug; **2**. (Fig.) Defect, meteahnă, cusur.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX +**.

RACURSÍ, *racursiuri***,** s.n. Prescurtare; reducţie.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!RANVERSÁ, *ranversez,* vb. I. Tranz. A da peste cap; a răsturna.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

!RANVERSÁBIL, -Ă, *ranversabili, -e,* adj. Care poate fi ranversat ↑, răsturnat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

!RANVERSABILITÁTE s.f. Însuşirea a ceea ce este ranversabil ↑ .

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

!RANVERSÁRE, *ranversări,* s.f. Acțiunea de *a ranversa* ↑ și rezultatul ei; răsturnare, inversare.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

RAPACITÁTE s.f. Însuşirea de a fi rapace; cupiditate ↑, lăcomie.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX –.

!RAREFÁCŢIE, *rarefacţii,* s.f. Rarefiere.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

!RARESCÉNT, -Ă, *rarescenţi, -te,* adj. Care se rarefiază.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

?!RASÁT, -Ă, *rasați, - te,* adj. Distins, select.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU +**; DCR Ø; DAN −; DEX −.

RAŢIOCINÁ, *raţiocinez,* vb. I. Tranz. **1**. A face raţionamente lungi, interminabile; a despica firul în patru. **2**. A gândi, a raționa în mod subtil, echilibrat.

− Pron.: *-ți-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +** [înregistrează numai sensul **1**]; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

RAŢIOCINÁRE, *raţiocinări,* s.f. Faptul de *a raţiocina* ↑; argumentaţie inutilă; raţionament extrem de subtil.

− Pron.: *-ți-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; **DCR** + [înregistrat cu sesnul: „raționament subtil, pedant.”]; DAN −; DEX Ø.

↑RAŢIOCINÁNT, -Ă, *raţiocinanți, -te,* adj. Persoană căreia îi place să facă raţionamente (lungi), să despice firul în patru.

− Pron.: *-ți-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

RECELÁ, *recelez,* vb. I. **1**. Tranz. A păstra şi a ascunde un obiect furat de către o altă persoană. **2**. Tranz. A ajuta pe cineva să se sustragă de la cercetările justiţiei. **3**. Refl. A se ascunde, a se refugia.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN −; **DEX +**.

RECELÁRE, *recelări,* s.f. Acţiunea de *a recela* ↑ şi rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN Ø; **DEX +**.

!RECESÍV, -Ă, *reciesivi, -e,* adj. Care se retrage, care dă înapoi; retras.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN – [înregistrat cu sensul: „Pe cale de a dispărea; care există în stare latentă.”]; DEX –.

RECESIVITÁTE s.f. Caracter recesiv.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN [este întregistrat doar sensul terminologic: „stare a unei gene, a unui caracter recesiv.”]; DEX Ø.

!RECIDIVITÁTE s.f. Tendinţă spre recidivă; recidivism ↑.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

!RECIDIVÍSM s.n. Recidivitate ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!RECLUZIONÁR, -Ă, *recluzionari, -e,* adj. De recluziune ↑.

– Pron.: *-zi-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

RECLUZIÚNE, *recluziuni,* s.f. Izolare, solitudine.

– Pron.: *-zi-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

RECOGNIŢIÚNE, *recogniţiuni,* s.f. Recunoaştere.

– Pron.: *-ţi-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN +; **DEX** +.

RECOGNOSCÍBIL, -Ă, *recognoscibili, -e,* adj. Care poate fi recunoscut.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU** +; **DCR** +; DAN –; DEX −.

RECRIMINÁ, *recriminez,* vb. I. Tranz. A răspunde unor acuzaţii sau unor injurii prin alte acuzaţii sau injurii; a reproşa, a acuza, a insulta.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU −; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

RECRIMINÁRE, *recriminări,* s.f. Acţiunea de *a recrimina* ↑ şi rezultatul ei; reproș, acuzaţie, injurie, insultă.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU −; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

!RECRIMINATÓRIU, -IE, *recriminatorii,* adj. Care conține o recriminare ↑.

– Pronu.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

RECTITÚDINE, *rectitudini,* s.f. **1**. Spirit de dreptate; sinceritate. **2**. Conformitate cu principiile rațiunii, ale moralei etc.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU −; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

RECURSÍV, -Ă, *recursivi, -e,* adj. Care poate fi repetat (în mod nelimitat); repetabil.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

RECURSIVITÁTE s.f. Însuşirea de a fi recursiv ↑; repetabilitate.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

REDEVÁBIL, -Ă, *redevabili, -e,* adj. Îndatorat, dator; tributar.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

!REDOÁRE, *redori,* s.f. Lipsă de supleţe; rigiditate.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

REFUTÁ, *refutez,* vb. I. Tranz. A combate o afirmaţie, o teorie etc. prin argumente puternice; a respinge.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU −; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

REFUTÁBIL, -Ă, *refutabili, -e,* adj. Care poate fi combătut, respins.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU −; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

REFUTÁRE, *refutări,* s.f. Acţiunea de *a refuta* ↑ şi rezultatul eiș respingere.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU −; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

REGÁL, -Ă, *regali, -e,* s.n. **1**. Masă mare, bogată, festivă; ospăț, banchet. **2**. Eveniment deosebit (care încântă, desfată etc.). **3**. S.n. Plăcere mare.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU −; DCR + [înregistrat doar cu sesnsul **2**.]; DAN –; **DEX** +.

!REGALÁ, *regalez,* vb. I. **1**. Tranz. şi refl. A mânca lucruri bune (și în cantitate mare); a (se) ospăta. **2**. Tranz. A desfăta, a încânta.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU [sensul **1** este înregistrat ca fiind (rar); sensul **2** este înregistrat ca fiind (fig.)]; DCR Ø; DAN [sensul **2** este înregistrat ca fiind (fig.)]; DEX –.

!REITERÁ, *reiterez,* vb. I. Tranz. A repeta.

– Pron.: *re-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU −; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!REITERÁBIL, -Ă, *reiterabili, -e,* adj. Care poate fi reiterat ↑, repetat.

– Pron.: *re-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

REITERÁRE, *reiterări,* s.f. Acţiunea de *a reitera* ↑; repetare, reiterație ↑.

– Pron.: *re-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU −; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

!REITERÁT, -Ă, *reiteraţi, -te,* adj. Repetat.

– Pron.: *re-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU −; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!REITERATÍV, -Ă, *reiterativi, -e,* adv., adj. (În mod) Repetat.

– Pron.: *re-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU −; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!REITERÁŢIE, *reiteraţii,* s.f. Reiterare ↑, repetare.

– Pron.: *re-i-;-ţi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU −; DCR Ø; DAN –; DEX –.

REJÉT, *rejeturi,* s.n. Respingere.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU +; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!REMITÉNŢĂ, *remitenţe*, s.f. (La catolici) Iertare a păcatelor; remisiune. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; **DEX +**.

REPAUZÁ, *repauzez,* vb. I. Intranz. A muri, a deceda.

– Pron.: *-pa-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN (rar); **DEX +**.

REPAUZÁRE, *repauzări,* s.f. Faptul de *a repauza* ↑; moarte.

– Pron.: *-pa-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU −; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

REPAUZÁT, -Ă, *repauzaţi, -te,* s.m. şi f., adj. Decedat.

– Pron.: *-pa-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU −; DCR Ø; DAN Ø; **DEX +**.

!REPAUZÁNT, -Ă, *repauzanţi, -te,* adj. Odihnitor, liniștitor.

– Pron.: *-pa-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN (rar); DEX Ø.

REPREHENSÍBIL, -Ă, *reprehensibili, -e*, adj. Care merită să fie condamnat; care atrage reproşuri; blamabil, condamnabil.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU +; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

REPREHENSIÚNE,

reprehensiuni, s.f. Mustrare, reproş; blam.

– Pron.: *-si-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU +; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!REPRESÍBIL, -Ă, *represibili, -e*, adj. Care poate sau trebuie să fie reprimat; reprimabil.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!REPRIMÁNDĂ, -E, adj. Mustrare severă; dojană.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fran.), (înv.); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

?!REPRODUCTIVITÁTE s.f. Capacitatea de a (se) reproduce.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

REPUGNÁ, pers. 3 *repúgnă*, vb. I. Intranz. A-i produce cuiva silă sau oroare; a-i displăcea profund.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU −; DCR Ø; DAN –; DEX +.

REPUGNÁNT, -Ă, *repugnanţi, -te*, adj. Care provoacă silă, repulsie; respingător.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU −; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

REPUGNÁNŢĂ s.f. Dezgust, repulsie, aversiune.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU −; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

!REPULSÍV, -Ă, *repulsivi, -e*, adj. Care inspiră repulsie; respingător.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU −; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

RESPÍRO s.n. Moment de relaxare, de repaus între două perioade de tensiune; răgaz, odihnă.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU +**; **DCR +**; DAN −; DEX −.

!RESURÉCT, -Ă, *resurecți, -te,* adj. Resurecțional ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

RESURÉCŢIE, *resurecţii,* s.f. Reînviere; trezire, deşteptare.

– Pron.: *-ți-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU −; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

***RESURECŢIÓNAL, -Ă,** *resurecționali, -e,* adj. Cu caracter de resurecție; resurect ↑.

– Pron.: *-ți-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

RETÁRD s.n. Întârziere.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; **DCR** +; DAN –; DEX −.

!RETÍV, -Ă, *retivi,-e,* adj. Greu de stăpânpânit; îndărătnic.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!RETIVITÁTE s.f. Îndărătnicie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

RETRUSÁRE s.f. Ridicare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

!REVANȘÍSM s.n. **1**. Dorință de revanșă, de răzbunare. **2**. Politică revanșardă.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU −; DCR (pol.) [înregistrează doar sensul **2**]; DAN –; DEX –.

?!REVÉRSIE, *reversii,* s.f. Întoarcere la o stare anterioară (mai puţin evoluată). [term.]

– Pron.: *-si-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU [considerat var. a lui *reversiune*]; DCR Ø; DAN (biol.); **DEX +**.

!REVIVISCÉNT, -Ă, *reviviscenţi, -te,* adj. Care poate reînvia.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

!REVIVISCENȚĂ s.f. Revenire la viaţă; inviorare, insufleţire;

Surse lexicografice:

DOOM −; NDU −; DCR Ø; DAN –; DEX –.

REZOLÚT, -Ă, *rezoluţi, -te,* adj. Hotărât, ferm, îndrăzneţ, decis.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN −; DEX –.

RICANÁ, *ricanez,* vb. I. Intranz. A râde batjocoritor, a rânji.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

RICANÁRE, *ricanări,* s.f. Faptul de *a ricana* ↑; rânjet.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX +**.

!RICANATÓR, -OÁRE, *ricanatori, -oare,* adj. s.f. **1**. S.f., adj. (Persoană) care ricanează ↑. **2**. Adj. Care exprimă o ricanare ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

RINOCERIZÁ, *rinocerizez,* vb. I. Tranz. și refl. A (se) înstrăina, a (se) depersonaliza sub acţiunea unor factori social-politici ostili, agresivi; a se abrutiza.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN (fig.); **DEX** +.

RINOCERIZÁRE s.f. Faptul de a (se) rinoceriza; depersonalizare, înstrăinare; abrutizare.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR (fig.); DAN Ø; **DEX** +.

RINOCERIZÁT, -Ă, *rinocerizați, -te***,** adj. Înstrăinat, depersonalizat; abrutizat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

ROBINSONÁ, *robinsonez,* vb. I. Intranz. A se izola (refugiindu-se în natură).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +, (rar).

!ROBINSONÁDĂ, *robinsonade,* s.f. Povestire despre persoane naufragiate, nevoite să trăiască în izolare.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU −; DCR Ø; DAN –; DEX –.

ROCAMBOLÉSC, -ÉSCĂ, *rocamboleşti,* adj. Fanatic, extravagant.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!ROMANÉSC,-ESCĂ, *romaneşti,* adj. Care are caracter de roman, propriu romanului. ♦ Care conţine fapte, idei, întâmplări demne de un roman; fantezist, imaginar.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!ROMANIZATÓR, -OÁRE, *romanizatori, -oare,* adj. Care romanizează.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU −; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!ROST, *rosturi,* s.n. Grai, vorbire.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU −; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** + [înregistrat ca fiind: „azi livr.”).

§ S

SACADÁ, *sacadez,* vb. I. Intranz. A vorbi sau a acţiona cu întreruperi bruşte şi dese (la intervale regulate).

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SACADÁRE, *sacadări,* **s**.**f**. Faptul de *a sacada* ↑ Întrerupere, acțiune sau sunet care produce brusc și se repetă regulat, la intervale mici.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SACÁDĂ, *sacade,* s.f. **1**. Mişcare bruscă, repetată, sacadată. **2**. Sunet sacadat.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SACERDÓT, *sarcedoţi,* s.m. Preot.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SACERDOTÁL, -Ă, *sacerdotali, -e,* adj. Preoţesc; (p. ext.) sacru, solemn.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

!SACERDOTÍSM s.n. Caracter sacerdotal ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

SACERDÓŢIU s.n. **1**. Rang, demnitate de preot. **2**. (Fig.) Chemare, misiune. **3**. Cler, preoţime.

– Pron.: *-ţĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM + [înregistrează doar sensul **1**]; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!SACRALIZÁ, *sacralizez,* vb. I. Tranz. A conferi caracter sacru unui lucru profan.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

?!SACRALIZÁRE, *sacralizări,* s.f. Faptul de a sacraliza ↑; sfințire.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

SACRÁT, -Ă, *sacraţi, -te*, adj. Sfinţit, sfânt.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

?!SACRIFICIÁL, -Ă, *sacrificiali, -e,* adj. Specific unui sacrificiu; de sacrificiu.

– Pron.: *-ci-al.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN −; DEX Ø.

SACRILÉG, -Ă, *sacrilegi*, *-ge,* adj. Care săvârşeşte un sacrilegiu; nelegiuit.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SACROSÁNCT, -Ă, *sacrosancți, -te,* adj. **1**. Sacru, sfânt; (p. ext.) intangibil, inviolabil.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SAGÁCE, *sagaci, -ce,* adj. Care înțelege uşor şi repede; ager la minte; isteț, perspicace, pătrunzător.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

SAGACITÁTE s.f. Facultate a minții omeneşti de a înțelege uşor şi repede ceva; istețime, agerime, perspicacitate.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

SALVGARDÁ, *salvgardez,* vb. I. Tranz. A apăra, a proteja un bun moral, social etc.; a salva.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

SALVGARDÁRE s.f. Acțiunea de a *salvgarda* ↑ şi rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

SAPÍD, -Ă adj. Gustos, savuros.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

!SAPIDITÁTE s.f. Calitatea de a fi sapid ↑; savoare, gust.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

SAPIÉNT, -Ă, *sapienţi, -te,* s.m. și f., adj. **1**. (Persoană) plin(ă) de înţelepciune. **2**. (Persoană) doct(ă), savant(ă).

– Pron.: *-pi-ent*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

SAPIÉNŢĂ s.f. **1**. Înţelepciune. **2**. Știinţă, învăţătură.

– Pron.: *-pi-en-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

SAPIENŢIÁL, -Ă, *sapienţiali, -e,* adj. Care denotă sapienţă, cu sapienţă.

– Pron.: *-pi-en-;-ți-al*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

SAPORÍFIC, -Ă, *saporifici, -ce,* adj. Care dă gust, savoare.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SARDANAPÁLIC, -Ă, *sardanapalici, -ce,* adj. **1**. (Despre ospeţe, mod de viaţă etc.) Exagerat de îmbelşugat, de luxos. **2**. Decăzut, desfrânat.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

SARDANAPALÍSM s.n. Viaţă decăzută; mod de trai decadent, imoral.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

SARDÓNIC, -Ă, *sardonici, -ce,* adj. (Despre râs, zâmbet etc.) Care exprimă batjocură necruţătoare sau denotă satisfacţie diabolică.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

SAVOIR-VIVRE s.n. Cunoașterea și practicarea uzanțelor în societate.

– Pron.: *savoár-vivr*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR –; **DAN** +;

DEX Ø.

!SCABRÓS, -OÁSĂ, *scabroși, -oase,* adj. **1**. Necuviincios, indecent. **2**. Murdar, scârbos.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (înv.); DCR –; DAN −; DEX –.

SCABROZITÁTE, (2) *scabrozităţi,* s.f. **1**. Caracterul a ceea ce este scabros ↑. **2**. Vorbă, atitudine, faptă scabroasă ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR –; DAN −; **DEX** +.

SCELERÁT, -Ă, *scelerați, -te,* s.m. și f. Persoană vinovată (sau considerată capabilă) de fapte grave, de crime; ticălos, criminal.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

!SCELERATÉŢE s.f. Manieră de a acţiona ca un scelerat ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

!?SCHIAGRÁMĂ, *schiagrame,* s.f. Radiografie, radiogramă. [term.]

– Pron.: *-schi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

SCINTILÁŢIE, *scintilaţii,* s.f. Scânteiere, sclipire.

– Pron.: *-ți-e*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

SCLAVÁJ s.n. Sclavie.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

SCOLIÁST, *scoliaști,* s.m. Autor de scolii ↑.

– Pron.: *-li-ast*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

?!SCÓLIE, *scolii,* s.f. Notă filologică, istorică, critică sau comentariu scrisă pentru înţelegerea textului unui autor din Antichitate. [term.]

– Pron.: *-li-e*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!SCRÍPTE s.f. pl. Documente istorice, hrisoave.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR Ø; DAN −; DEX –.

?!SECULÁR, -Ă, *secular, -e,* adj. Laic.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN (rar); **DEX** +.

?!SECÚNDO adv. În al doilea rând, apoi.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +, (fam.) [înregistrat, în mod eronat, ca fiind și „livr.” și „fam.”]; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

SEDIŢIÓS, -OÁSĂ, *sediţioși, -oase,* adj. Care se revoltă împotriva unei autorităţi, care îndeamnă la răzvrătire, de răzvrătire; facțios ↑.

– Pron.: *-ţi-os.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SEDIŢIÚNE, *sediţiuni,* s.f. Răzvrătire, revoltă, răscoală.

– Pron.: *-ţi-u-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SELENÍT, *seleniţi,* s.m. Locuitor imaginar al Lunii.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

***SEMIDÓCT, -Ă,** *semidocți, -te,* s.m. şi f., adj. (Persoană) care are cunoștințe puține și superficiale (dar care se crede cultă); (persoană) neinstruit(ă).

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX –.

SEMIDOCTÍSM s.n. Stare de semidoct ↑, semidoctism ↑; (p. ext.) cultură superficială.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; **DAN** +; DEX –.

SEMIDOCȚÍE s.f. Semidoctism ↑.

– Pron.: *-ţi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR; DAN (rar); DEX Ø.

?!SEMPERVIRESCÉNT, -Ă, *semipervirescenți, -te,* adj. (Despre organe ale plantelor) Care este verde tot timpul anului. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (bot.); DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SEMPITÉRN, -Ă, *sempiterni, -e,* adj. Veşnic, nepieritor, etern.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SENECTÚTE s.f. Bătrânețe.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

?!SENILIZÁ, *senilizez,* vb. I. Refl. A deveni senil; a se ramoli.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX −.

?!SENILIZÁRE s.f. Acțiunea de *a se seniliza* ↑ și rezultatul ei; ramolire.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

SENZITIVÍSM s.n. Sensibilitate emoţională exagerată.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

SEPTENTRIÓN s.n. Nord, miazănoapte.

– Pron.: *-tri-on.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

!SEPTENTRIONÁL, -Ă, *septentrionali, -e,* adj. Boreal, nordic, de miazănoapte.

– Pron.: *-tri-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX –.

SEPULCRÁL, -Ă, *sepulcrali, -e,* adj. **1**. Care aparţine mormântului, referitor la mormânt sau la înmormântare; funerar, mormântal. **2**. Ca de mort.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SEPÚLCRU, *sepulcre,* s.n. Mormânt.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

SEPULTÚRĂ, *sepulturi,* s.f. **1**. Loc de înmormântare; mormânt. **2**. Ceremonie de înmormântare.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN (rar); DEX (rar).

SEROTÍN, -Ă, *serotini, -e,* adj. De seară, vesperal, serotinal ↑; care aparţine sezonului de vară târzie (mijlocul lunii iulie – mijlocul lunii septembrie).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

SEROTINÁL, -Ă, *serotinali, -e,* adj. Serotin ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

SERV, -Ă, *servi, -e,* s.m. şi f. Servitor, slujitor.

Surse lexicografice:

DOOM (înv.); NDU (astăzi rar); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +, (înv.).

SERVÁJ s.n. Șerbie, iobăgie.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

SERVÁNTĂ, *servante,* s.f. Servitoare, slujnică.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

!?SERVÉUR, -EUZĂ s.m. f. **1**. (Sp.) Jucător care servește mingea. **2**. (La jocul de cărţi) cel care împarte cărţile. [term.]

– Pron.: *-vȭr-, -vö-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +, (sp.); DEX Ø.

?!SERVÍL, -Ă, *servi, -e,* adj. **1**. Slugarnic; linguşitor, supus, obsecvios ↑. **2**. (Rar) Care ţine de condiţia de serv. **3**. Care se conformează riguros, fără reserve modelului; lipsit de originalitate.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –, [sensul **2** înregistrat ca fiind (astăzi rar)]; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SERVILÍSM s.n. Caracter servile ↑, atitudine servilă ↑; slugărnicie, servilitate ↑, obsecvioazitate.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SERVILLTÁTE s.f. Servilism ↑.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

SIBARÍT, -Ă, *sibariţi, -te,* s.m. şi f., adj. (Persoană) care trăieşte în lux și desfrâu.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +, (fig.); DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

!SIBARÍTIC, -Ă, *sibaritici, -ce,* adj. De sibarit ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

SIBARITÍSM s.n. Stil de viață luxos și desfrânat.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

SIBÍLIC, -Ă, *sibilici, -ce,* adj., adv. Sibilin ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

SIBILÍN, -Ă, *sibilini, -e,* adj., adv. **1**. (În mod) asemănător sibilei; profetic; sibilinic ↑. **2**. (În mod) enigmatic, vag; sibilic↑, sibilinic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

SIBILÍNIC, -Ă, *sibilinici, -ce,* adj. Sibilin ↑, sibilic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

SICÁR, *sicari,* s.m. Ucigaș plătit.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

SICITÁTE s.f. Secetă, uscăciune.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SICOFÁNT, *sicofanți,* s.m. **1**. Denunțător, delator (de profesie). **2**. Denigrator, bârfitor.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX –.

SIDERÁ, *siderez,* vb. I. Tranz. A stupefia ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SIDERÁNT, -Ă, *sideranți, -te,* adj. Care siderează ↑; stupefiant ↑, uimitor, uluitor.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR –; DAN Ø; DEX Ø.

SIDERÁT, -Ă, *siderați, -te,* adj. Stupefiat ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN Ø; DEX Ø.

SIGNALÉTIC, -Ă, *signaletici, -ce,* adj. (Despre publicaţii, bibliografii etc.) Care semnalează succint lucrări, articole etc.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

!SILÉN, *sileni,* s.m. Persoană în vârstă care, sub o înfăţişare grotescă, ascunde o înţelepciune ironică.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!SILÉNIC, -Ă, *silenici, -ce,* adj. (Ca) de silen.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

?!SILENȚIÓS, -OÁSĂ, *silențioși, -oase,* adj. Tăcut, liniștit. ♦ Care nu face zgomot.

– Pron.: *-ți-os.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR –; DAN −; **DEX** +.

?!SILVÉSTRU, -Ă, *silveştri, -stre,* adj. Care este specific regiunilor sau locuitorilor din regiunile păduroase; păduros; sălbatic.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN −; **DEX +**.

?!SINCERAMÉNTE adv. În mod sincer.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU +**; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

?! SINDERÉZĂ s.f. **1**. Conștiință de sine. **2**. Capacitate de a distinge, de a face conexiuni. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

SMARAGDÍN, -Ă, *smaragdini, -e,* adj. De culoarea smaraldului; smaraldiu.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

SOLILOCVÁ, *solilocvez,* vb. I. Intranz. A monologa.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR +**; DAN – [înregistrat ca var. literară a lui „soliloca”]; DEX Ø.

SOLILÓCVIU, *solilocvii,* s.n. (Operă scrisă sub formă de) monolog.

– Pron.: *-vĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU – [înregistrat ca var. literară a lui „soliloc”]; DCR Ø; DAN +; **DEX +**.

SOLITARÍSM s.n. Tendință de a trăi în singurătate, în izolare.
Surse lexicografice:
DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!SOLITÚDINE s.f. Singurătate, izolare (în care se află cineva).
Surse lexicografice:
DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SOMBRÁ, *sombrez,* vb. I. Intranz. A se prăbuşi, a se nărui; a se cufunda.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

!?SOMNOLÁ, *somnolez,* vb. I. Intranz. A dormita, a picoti, a moțăi.
Surse lexicografice:
DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX (înv.).

SON, *sonuri,* s.n. Sunet (muzical); ton.
Surse lexicografice:
DOOM +, (înv.); **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +, (înv.).

?!SORGÍNTE, *sorginţi,* s.f. **1**. Izvor, sursă (de informaţii). **2**. Origine.
Surse lexicografice:
DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SPAGÍRIC, -Ă, *spagirici, -e,* adj. Referitor la alchimie↑.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

SPAGIRÍE s.f. Alchimie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

?!SPÁSTIC, -Ă, *spastici, -e,* adj. Spasmodic.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (med.); DCR Ø; DAN −; DEX (med.).

SPATULÁT, -Ă, *spatulaţi, -te,* adj. În formă de spatulă, de lopăţică; plat, aplatizat.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (med.); **DCR +**; DAN −; **DEX +**.

SPECIÓS, -OÁSĂ, *specioşi, -oase,* adj. Care are doar aspecte aparent favorabile, plăcute; amăgitor, înşelător.

– Pron.: *-ci-os.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR – (impr.) [înregistrat cu sensul impropriu: „Deosebit, special, specific.”]; DAN −; **DEX +**.

!SPECIOZITÁTE, s.f. Caracter specios ↑.

– Pron.: *-ci-o-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR –; DAN −; DEX Ø.

?!SPECTACULÁR, -Ă, *spectaculari, -e,* adj. Spectaculos.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN −; **DEX +**.

SPICILÉGIU, *spicilegii,* s.n. **1**. Culegere de acte, de tratate etc. **2**. Culegere de maxime, de povestiri, de fragmente literare

– Pron.: *-gĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

?!SPINÁL, -Ă, *spinali, -e,* adj. Referitor la spinare; de spinare. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

SPOLIÁ, *spoliez,* vb. I. Tranz. A lua cuiva (în mod abuziv sau prin înşelăciune) averea; (p. ext.), a lipsi pe cineva de drepturi, de libertăţi etc.; a prăda, a jefui.

– Pron.: *-li-a.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SPOLIÁRIU, *spoliarii,* s.n. Loc în care erau dezbrăcați gladiatorii uciși în arenă.

– Pron.: *-li-a-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

SPOLIÁT, -Ă, *spoliați, -te,* adj. Deposedat, în mod abuziv, de anumite bunuri, drepturi, libertăți etc.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

SPOLIATÓR, -OÁRE, *spoliatori,-oare,* s.m. f. Persoană care spoliază ↑; jefuitor.

– Pron.: *-li-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

SPOLIÁȚIE, *spoliații,* s.f. Spoliere ↑.

– Pron.: *-li-a-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

SPÓLIE, *spolii, s.f.* Pradă de război.

– Pron.: *-li-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

SPOLIÉRE, *spolieri,* s.f. Acţiunea de *a spolia* ↑ şi rezultatul ei; jefuire; înşelare; spoliaţie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!SPÓRTSMEN, *sportsmeni,* s.m. Persoană care practică (sau căreia îi place) sportul; sportiv.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø;

DAN (rar); DEX (rar).

?!STATUÁ, *statuez,* vb. I. Tranz. A hotărî, a decide în mod oficial (printr-un statut, printr-o lege etc.)

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!STAȚIONÁ, *staționez,* vb. I. Intranz. (Despre oameni) A sta; a se opri în loc.

– Pron.: *-ți-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

?!STAȚIONÁR, -Ă, *staționari, -e,* adj. Neschimbător, stagnant.

– Pron.: *-ți-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

?!STAȚIONÁRE, *staționări,* s.f. Acțiunea de *a staționa* ↑ și rezultatul ei; oprire.

– Pron.: *-ți-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

STÉNIC, -Ă, *stenici, -e,* s.f. Care dă putere, care fortifică; întăritor.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

STILÍT, *stiliți,* s.m. Pustnic care trăia retras pe vârful unui munte; stâlpnic.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

STIPENDIÁ, *stipendiez,* vb. I. Tranz. A finanţa, a subvenţiona o persoană, un grup etc. ♦ A ajuta cu bani.

– Pron.: *-di-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

STIPENDIÁT, -Ă, *stipendiáți, -te,* Subvenţionat de cineva (şi aservit acestuia).

– Pron.: *-di-at.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

STIPENDIÉRE, *stipendieri,* s.f. Acţiunea de *a stipendia* ↑ şi rezultatul ei; subvenţionare.

– Pron.: *-di-e-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

STIPÉNDIU, *stipendii,* s.n. Ajutor în bani acordat unui elev sau unui student sărac, bursă; (p. gener.) subvenţie.

– Pron.: *-dĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM (înv.); NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX (înv.).

STÍRPE, *stirpe*, s.f. **1**. Neam, familie. **2**. Origine.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

STOCÁSTIC, -Ă, *stocastice, -e,* adj. Care se produce întâmplător, care este legat de hazard; aleatoriu, întâmplător.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

?!STUPEFÁCȚIE, *stupefacții,* s.f. Uimire, stupoare, surprindere, uluire; stupefiere ↑.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

?!STUPEFIÁ, *stupefiez,* vb. I. Tranz. A produce uimire, stupefacție ↑; a sidera ↑, a surprinde.

– Pron.: *-fi-a.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

?!STUPEFIÁT, -Ă, *stupefiați, -te,* adj. Siderat ↑, uimit, surprins, uluit.

– Pron.: *-fi-at.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

?!STUPEFIÉRE, *stupefieri,* s.f. Acțiunea de *a stupefia* ↑și rezultatul ei; stupoare, stupefacție ↑, uimire, surprindere, uluire.

– Pron.: *-fi-e-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

SUBCUTANÉU, -ÉE, *subcutanei, -ee,* adj. Care se află sub piele; care pătrunde sub piele; care se face sub piele; subcutanat.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

SUBIACÉNT, -Ă, *subiacenți, -te,* adj. **1**. Situat, plasat imediat dedesubtul altui element; **2**. Care nu se manifestă, nu se distinge clar;

inclus; implicit.

– Pron.: *-bi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

SUBMÉRS, -Ă, *submerși, -e,* adj. Care se scufundă complet în apă; subacvatic.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

?!SUBZISTÁ, *subzist,* vb. I. Intranz. **1**. A dura, a persista, a se menţine; a dăinui. **2**. A rămâne în vigoare. **3**. A avea mijloace de existenţă; a se întreţine, a trăi.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX −.

?!SUBZISTÉNT, -Ă, *subzistenți, -te,* adj. Care subzistă, care se menţine, care rămâne.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX −.

!SUCCEDANÉU, *succedanee,* s.n. Substanţă, produs etc. care poate înlocui la nevoie o altă substanţă, un alt produs etc. cu proprietăţi asemănătoare; înlocuitor, substitut, substituent.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!SUCOMBÁ, *sucomb,* vb. I. Intranz. A muri, a deceda.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX −.

SUCOMBÁRE*, sucombări,* s.f. Faptul *de a sucomba* ↑; moarte, deces.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

?!SUCOMBÁT, -Ă, *sucombați,-te,* adj. Mort, decedat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

SUICÍD s.n. Sinucidere.

– Pron.: *-su-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

SUICIDÁR, -Ă, *suicidari, -e,* adj. **1**. Care este predispus la sinucidere. **2**. (Fig.) Care poate duce la eşec, la faliment.

– Pron.: *-su-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –, [sensul **2** este înregistrat ca fiind (fig.)]; DCR –; **DAN** +; **DEX** +, [sensul **2** este înregistrat ca fiind și (fig.)].

***SUMÁ,** *sumez,* vb. I. Tranz. A efectua o operaţie de adunare sau a calcula serii convergente.

Surse lexicografice:

DOOM (înv.); NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; DEX (înv.).

SUMÁRE, *sumări,* s.f. Acţiunea de *a suma* ↑ şi rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

SUMISIÚNE s.f. Supunere, ascultare.

– Pron.: *-si-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

SUMARIZÁ, pers. 3 *sumarizează,* vb. I. Tranz. A avea în sumar.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; **DCR** +; DAN Ø [este înregistrat doar omonimul său, cu sensurile: „a rezuma; a recapitula”]; DEX Ø.

SÚMMUM s.n. Gradul cel mai înalt, punct maxim, extremitate.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX −.

SUPERBÍE s.f. Mândrie, trufie, orgoliu.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

SUPERFETATÓRIU, -IE, *superfetatorii,* adj. Care se adaugă în mod inutil; superfluu ↑.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

SUPERFETÁȚIE, *superfetații,* s.f. Abundență nejustificată (de cuvinte); surplus.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

SUPERFLUITÁTE, *superfluități*, s.f. **1**. Caracter superfluu. **2**. (La pl.) Lucruri superflue.

– Pron.: *-flu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX (rar); [sensul **1** este înregistrat ca fiind (rar); sensul **2** nu este întregistrat cu nicio marcă].

?!SUPERFLÚU, -ÚĂ, *superflui, -ue,* adj. Care este de prisos; inutil, superfetatoriu ↑.

– Pron.: *-flu-u.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

SUPLANTÁ, *suplantez,* vb. I. Tranz. A face ca cineva să-şi piardă creditul, prestigiul, autoritatea; a submina.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN – [înregistrat cu sensul: „A lua locul cuiva.”]; DEX Ø.

!SUPLANTÁRE, *suplantări,* s.f. Acţiunea de *a suplanta* ↑ şi rezultatul ei; subminare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

SUPLEÁ, *supleez,* vb. I. Tranz. A suplini.

– Pron.: *-ple-a*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

SUPLICÁȚIE, *suplicații,* s.f. Rugăminte umilă; implorare.

– Pron.: *-ți-e*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!SUPLÍCIU, *suplicii,* s.n. Tortură, caznă, chin fizic. ♦ (Fig.) Suferinţă morală, durere sufletească mare.

– Pron.: *-cĭu*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

SURMONTÁ, *surmontez,* vb. I. Tranz. A depăşi obstacole, dificultăţi.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR –; DAN –; **DEX** +.

SURMONTÁRE, *surmontări,* s.f. Depășire a obstacolelor, a dificultăților.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

SÚŞĂ, *suşe,* s.f. Origine, sursă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

§ Ş

!ŞABLONÁRD, -Ă, *şablonarzi, -de,* adj. Lipsit de originalitate, de spirit inventiv; care utilizează şabloane; stereotip.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR^3 Ø; DAN –; DEX –.

ŞAMBRÁT, -Ă, *şambraţi, -te,* adj. (Despre vinuri) Servit la temperatura camerei.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU fran.; DCR^3 Ø; DAN Ø; **DEX +**.

!ŞANJÁBIL, -Ă, *şanjabili, -e,* adj. Care se poate schimba.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR^3 Ø; DAN –; DEX (rar).

!ŞANJÁNT, -Ă, *şanjanţi, -te,* adj. (Despre culori, țesături etc.) A cărei nuanţă se schimbă în funcţie de lumină.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fran.); DCR^3 Ø; DAN –; DEX –.

ŞARM s.n. Farmec, graţie.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR^3 Ø; DAN –; **DEX +**.

ŞARMÁNT, -Ă, *şarmanţi, -te,* adj. Fermecător, încântător.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR^3 Ø; DAN –

DEX +.

§ T

***TABÚ,** *tabuuri,* s.n. **1**. (În societăţile totemice) Interdicţie cu caracter sacru, a cărei încălcare atrage automat sancţiuni severe; interdicţie rituală. **2**. (Fig.) Persoană, lucru despre care nu se discută. **3**. Interdicţie de limbaj care presupune înlocuirea unui cuvânt (sintagmă etc.) cu un altul, din motive precum superstiția, pudoarea, corectitudinea politică etc. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU – [sensul **3** este înregistrat ca fiind (lingv.)]; DCR Ø; DAN – [sensul **2** este înregistrat ca fiind (fam.)]; DEX – [sensul **3** este înregistrat ca fiind (lingv.)].

TABUÍSM s.n. Interdicție sau sistem de interdicţii bazat pe tabuuri ↑.

– Pron.: *-bu-ism.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

TABUÍSTIC, -Ă, *tabuistici, -ce,* adj. Care ţine de tabu ↑; care provine din tabu ↑.

– Pron.: *-bu-is-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR; DAN −; **DEX** +.

TABUIZÁ vb. I. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni tabu ↑.

– Pron.: *-bu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR –; DAN −; DEX Ø.

!TABUIZÁRE s.f. Acţiunea de *a tabuiza* ↑ și rezultatul ei.

– Pron.: *-bu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR –; DAN Ø; DEX (rar).

TABUIZÁT, -Ă adj. Care a fost transformat în tabu ↑; care a devenit tabu ↑.

– Pron.: *-bu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

?!TAMBURINÁ, *tamburinez,* vb. I. Intranz. A bate (cu degetele) uşor şi ritmic în ceva.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!TAMBURINÁRE, *tamburinări,* s.f. Acţiunea de *a tamburina* ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

!TAMIZÁ, pers. 3 *tamizează*, vb. I. Tranz. și refl. (Despre lumină) a (se) filtra difuz; a (se) cerne.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TAMIZÁT, -Ă, *tamizați, -te,* adj. (Despre lumină, raze etc.) Filtrat în mod difuz.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

TANÁTIC, -Ă, *tanatici, -ce,* adj. Referitor la moarte, de moarte.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

!TANATOFÓBIC, -Ă, *tanatofobici, -ce,* s.m. și f., adj. (Persoană) care suferă de tanatofobie ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TANATOFOBÍE, *tanatofobii,* s.f. Teamă morbidă de moarte.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

!TARÁT, -Ă, *taraţi, -te,* adj. **1**. Care are defecte fizice, tare **(1)** ↑. **2**. Care are vicii, tare **(2)** ↑.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR – [înregistrat cu sensul: „(Despre puii de găină) mic, sub o anumită greutate, de obicei de cca. 500 g.”]; DAN −; DEX –.

!TÁRĂ, *tare,* s.f. **1**. Defect fizic (ereditar). **2**. Defect moral; viciu.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU −; DCR Ø; DAN −; DEX –.

TARTARINÁDĂ, *tartarinade,* s.f. Lăudăroşenie, fanfaronadă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

!TARTUFÍSM s.n. Ipocrizie, fariseism.

– Pron.: *tartüfism.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

!TARTUFÍST, -Ă, *tartufişti, -e,* adj. Ipocrit.

– Pron.: *tartüfist.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

TATONÁNT, -Ă, *tatonanţi, -te,* adj. Care tatonează.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!TEANDRÍSM s.n. Doctrină religioasă care susţine natura umană şi divină a lui Isus Hristos. [term.]

– Pron.: *-te-an-*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TEBAÍDĂ, *tebaide,* s.f. Loc pustiu, în Egipt, unde se retrag asceţii creştini. ♦ (P. ext.) Loc izolat, propice meditaţiei.

– Pron.: *-ba-i-.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** + ; [sensul **2** este înregistrat ca fiind și (fig.)]; DCR Ø; DAN −; [sensul **2** este înregistrat ca fiind și (fig.)]; DEX Ø.

?!TEHNOLOGIZÁ, *tehnologizez,* vb. I. Tranz. A da artei caracter tehnologic.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

?!TEHNOLOGIZÁRE, *tehnologizări,* s.f. Acțiunea de a *tehnologiza* ↑ și rezultatul ei; conferire a caracterului tehnologic unei arte.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TELÚRIC, -Ă, *telurici,-e,* adj, Care aparține pământului, privitor la pământ; pământesc.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR; DAN −; **DEX** +.

TEMPESTÍV, -Ă, *tempestivi, -e,* adj. Care se produce la timp; oportun, potrivit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TEMPESTUÓS, -OÁSĂ, *tempestuoşi, -oase,* adj. **1**. Furtunos, vijelios. **2**. (Fig.) Impetuos, tumultuos, agitat.

– Pron.: *-tu-os*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); (înv.), (fig.) [sensul **1** este înregistrat ca fiind (înv.); sensul **2** este înregistrat ca fiind (înv.) și (fig.)]; DCR Ø; DAN −; **DEX** + ; [înregistrează numai sesnul **1**].

TENÉBRĂ, *tenebre,* s.f. **1**. Întuneric deplin; întunecime, obscuritate, beznă. **2**. (Fig.) Necunoaştere, ignoranţă.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** + [înregistrat numai cu sensul **1]**.

TENEBRÓS, -OÁSĂ, *tenebroşi, -oase,* adj. **1**. Întunecos, sumbru, obscur. **2**. (Fig.) (Despre oameni) Posomorât, închis, sumbru, taciturn. **3**. (Fig.) (Despre oameni și acțiuni ale lor.) Ascuns, perfid.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TENUITÁTE s.f. **1**. Subțirime, finețe. **2**. Ordonare, îngrijire. **3**. Subtilitate.

– Pron.: *-nu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TEOFANÍE s.f. Formă de revelare a divinității.

– Pron.: *te-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TERACÓT adj. invar., s.n. **1**. Adj. invar. Care este de culoarea argilei arse; roşiatic. **2**. S.n. Culoare teracot **(1)**.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TEREBRÁNT, -Ă, *terebranți, -te,* adj. (Despre leziuni, dureri etc.) Profund, pătrunzător.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TEREBRÁȚIE, *terebrații,* s.f. Perforaţie, străpungere, găurire; sfredelire.

– Pron.: *-ți-e*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TERIFIÁ, *terifiez,* vb. I. A îngrozi, a înspăimânta.

– Pron.: *-fi-a*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TERIFIÁT, -Ă, *terifiați, -te,* Îngrozit, înspăimântat.

– Pron.: *-fi-at*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

TERIFIÁNT, -Ă, *terifianți, -te,* Îngrozitor, înspăimântător, terific ↑.

– Pron.: *-fi-ant*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TERÍFIC, -Ă, *terifici, -e,* adj. Terifiant ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

?!TERÍNĂ, *terine,* s.f. Vas de pământ smălţuit, folosit în bucătărie pentru prepararea sau păstrarea alimentelor.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN +; **DEX** +.

TERN, -Ă, *terni, -e,* adj. **1**. Fără luciu; şters, spălăcit. **2**. (Fig.) Care nu iese în evidență; fără culoare; mohorât, monoton.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** + [sensul **2** este înregistrat ca fiind și (fig.)]; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

TETRAGRÁMĂ, *tetragrame,* s.f. Nume format din patru litere; (p. ext.) grup de patru litere.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TEURGÍE s.f. Magie albă.

– Pron.: *te-ur-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TITANÉSC, -ÉSCĂ, *titaneşti,* adj. Care are puteri sau proporţii extraordinare; gigantic, colosal, uriaş.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

!TITUBÁ vb. I. Intranz. A merge șovăielnic, nesigur, împleticit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TITUBÁNT, -Ă, *titubanți, -te, adj.* Care are un mers nesigur, împleticit.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TITUBÁŢIE, *titubaţii*, *s.f.* Nesiguranţă în mers şi în mişcări.

– Pron.: *-ţi-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

?!TOMÁTĂ, *tomate,* s.f. Pătlăgea roșie; (p. restr.) fructul acestei plante.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

TOMBÁL, -Ă, *tombali, -e,* adj. De mormânt; funerar.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!TONIFICÁ, *tonific,* vb. I. Tranz. A întări, a fortifica un ţesut, un organ, un organism.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX −.

TORDÁNT, -Ă, *tordanţi, -e,* adj. Caraghios, amuzant, comic.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN (fam.); DEX Ø.

TORPÍD, -Ă, *torpizi, -de,* adj. Leneş, molatic; încet, greoi.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!TORSIONÁ, *torsionez,* vb. I. Tranz. și refl. A (se) răsuci.

– Pron.: *-si-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!TORSIONÁRE, *torsionări,* s.f. Acţiunea de *a (se) torsiona* şi rezultatul ei; răsucire.

– Pron.: *-si-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

?!TORSIONÁT, -Ă, *torsionaţi, -te,* adj. Răsucit.

– Pron.: *-si-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TORTUÓS, -OÁSĂ, *tortuoşi, -oase,* adj. **1**. (Mai ales despre cursul unei ape) Sinuos, cotit; **2**. (Fig.; despre exprimare, gândire) Întortocheat, complicat; **3**. (Fig.; despre oameni) Lipsit de loialitate, de francheţe; ascuns, viclean.

– Pron.: *-tu-os*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** + [sensurile **2**. și **3**. sunt înregistrate ca fiind și (fig.)]; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

!TORTUOZITÁTE s.f. Stare a ceea ce este tortuos.

– Pron.: *-tu-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

?!TRACASÁ, *tracasez,* v. I. Tranz. A plictisi, a sâcâi, a necăji pe cineva; a stresa.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

?!TRACASÁNT, -Ă, *tracasanţi, -te,* adj. Care tracasează ↑; plictisitor, sâcâitor.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; DEX –.

?!TRACASÁRE, *tracasări,* s.f. Faptul de *a tracasa* ↑; agasare, plictisire, sâcâire.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

TRÁMĂ, *trame*, s.f. Plan ascuns; intrigă, complot.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fig.); DCR Ø; DAN (fig.); **DEX +**.

?!TRANSBÓRD, s.n. Transbordare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN +**; DEX Ø.

TRANSCÉNDE, *transcend*, vb. III. Tranz. A trece dincolo de ceva, a se ridica deasupra a ceva.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; DAN −; **DEX +**.

!TRANSCENDÉNT, -Ă, *transcendenți, -te,* adj. Care se ridică deasupra unui nivel dat, care este superior.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!TRANSCENDENTÁL, -Ă, *transcendentali, -e,* adj. Care este deasupra lumii reale.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX –.

!TRANSCENDENTALITÁTE

s.f. Caracter transcendental ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

!TRANSCENDENTALIZÁ, *transcendentalizez*, vb. I. Tranz. A atribui caracter transcendental ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN −; DEX (rar).

TRANSCÉNDERE, *transcenderi*, s.f. Acţiunea de *a transcende* ↑ și rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

TRANSGRESÁ, *transgresez,* vb. I. Tranz. A face să treacă dincolo de o limită; a încălca o lege, un regulament etc.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TRANSGRESÁRE, *transgresări*, s.f. Acţiuvernal

nea de *a transgresa* și rezultatul ei.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

TRANSGRESÁT, -Ă, *transgresaţi, -te*, adj. (Despre limite, legi, etc.) Care a fost depăşit; care a fost încălcat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

!TRANSGRESÍV, -Ă, *transgresivi, -ă,* adj. Care transgresează ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN −; DEX Ø.

TRANSIGÉNT, -Ă, *transigenţi, -te*, adj. Care face concesii, compromisuri; care cedează uşor; conciliant.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TRANSIGÉNŢĂ s.f. Atitudine transigentă ↑, conciliantă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!TRANSLOCÁ, *translóc,* vb. I. Tranz. A muta dintr-un loc în altul.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN +; **DEX** +.

?!TRANSLOCÁRE, *translocări,* s.f. Acţiunea de *a transloca* ↑; mutare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

***TRANSMUTÁ** vb. I. Tranz. A transforma, a schimba.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!TRANSMUTÁBIL, -Ă, *transmutabili, -e,* adj. Care poate fi transmutat ↑, transformat, schimbat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

TRANSPÓRT, *transporturi*, s.n. Uitare de sine cauzată de emoţie, de entuziasm, de plăcere; stare de contemplaţie.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fig.); DCR Ø; DAN (fig.); **DEX** +, (fig.).

TRANSPORTÁ, *transpórt*, vb. I. A aduce pe cineva într-o stare de uitare de sine, ca urmare a unei emoţii profunde, a provocării unei plăcerii.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fig.); DCR Ø; DAN (fig.); **DEX** +, (fig.).

TRANZIÉNT, -Ă, *tranzienţi, -te*, adj. **1**. Care face trecerea de la o stare la alta; de tranziţie; tranzitoriu, intermediar. **2**. Care trece (repede); trecător, efemer.

– Pron.: *-zi-ent*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

TRANZIÉNŢĂ s.f. Caracterul a ceea ce este trecător, tranzient (**2**); efemeritate.

– Pron.: *-zi-en-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!TRANZIŢIONÁL, -Ă, *tranziţionali, -e,* adj. (Cu caracter) de tranziţie.

– Pron.: *-ţi-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!TRASH s.n. Maculatură, gunoi.

– Pron.: *treş*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR – [cu mențiunea de ordin etimologic: „cuv. engl.”]; **DAN +**; DEX Ø.

TRAVÁLIU, *travalii,* s.n. Lucru, muncă.

– Pron.: *-lĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR –; DAN –; **DEX +**.

?!TREMOLÁT, -Ă, *tremolați, -te,* adj. Cu tremolo ↑. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

***TREMOLÓ** s.n. Tremurătură ușoară produsă la executarea unei fraze muzicale cu un instrument sau cu vocea, prin repetarea rapidă a unuia sau a mai multor sunete. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM −; NDU −; DCR Ø; DAN –; DEX −.

TRENÁ, pers. 3 *trenează*, vb. I. Intranz. **1**. (Despre acțiuni) A se desfăşura lent; a se tărăgăna, a se lungi. **2**. (Despre lucruri) A zăcea undeva uitat, părăsit, neglijat.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –, [sensul **2** este înregistrat ca fiind (rar)]; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

TRIALÍSM s.n. **1**. Sistem compus din trei elemente. **2**. Uniune alcătuită din trei state care sunt conduse de un singur suveran.

– Pron.: *tri-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

TRIBULÁŢIE, *tribulaţii*, s.f. Zbucium sufletesc; frământare, agitație.
– Pron.: *-ți-e.*
Surse lexicografice:
DOOM +; **NDU** +; DCR; DAN –; **DEX** +.

TRIGONÁL, -Ă, *trigonali, -e*, adj. Triunghiular.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

TRINITÁR, -Ă, *trinitari, -e*, adj. Referitor la Trinitate.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!TRIPLICITÁTE s.f. Însuşirea de a fi triplu.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU Ø; DCR –; DAN –; **DEX** +.

TRIPOTÁJ, *tripotaje*, s.n. Afacere necinstită; potlogărie, matrapazlâc.
Surse lexicografice:
DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

TRIŞERÍE, *trişerii,* s.f. Trişare, înșelare.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; NDU Ø; DCR –; DAN (fig.), (fam.); **DEX** +.

TRÓPIC, -Ă, *tropici, -ce,* adj. Referitor la tropi; figurat, metaforic.
Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX −.

TRUCULÉNT, -Ă, *truculenți, -te,* adj. Aspru, violent, brutal.

Surse lexicografice:

NDU +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

TRUCULÉNȚĂ, *truculenţe,* s.f. Caracterul a ceea ce este truculent ↑; asprime, violență, brutalitate.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

TRUÍSM, *truisme,* s.n. Adevăr evident, banal; loc comun.

– Pron.: *tru-ism.*

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

TRUVÁBIL, -Ă, *truvabili, -e,* adj. Care poate fi găsit.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

TURBULÉNT, -Ă, *turbulenți, -te,* adj. **1**. Care face gălăgie. **2**. Care produce dezordine.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX −.

TURBULÉNȚĂ, *turbulenţe,* s.f. **1**. Gălăgie, zgomot **2**. Nesupunere, revoltă; dezordine.

Surse lexicografice:

DOOM −; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX −.

TURF, *turfuri*, s.n. **1**. Hipodrom. **2**. Cursă de cai.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

TURFÍST, *turfişti*, s.m. Persoană care frecventează cursele de cai (şi care face pariuri).

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

TURMÉNT, *turmente,* s.n. Suferință, tortură (fizică sau morală); chin.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

TURMENTÁ, *turmentez,* vb. I. Tranz. și refl. **1**. Tranz. A chinui, a tortura. **2**. Tranz. A deranja, a sâcâi; a ameți, a zăpăci. **3**. Tranz. și refl. A (se) îmbăta.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN – [înregistrează numai sensurile **2**. și **3**.]; DEX – [înregistrează numai sensul **3**].

***TURMENTÁRE,** *turmentări,* s.f. Acțiunea de *a (se) turmenta* ↑ și rezultatul ei; turmentație ↑, îmbătare; zăpăceală.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

TURMENTÁT,-Ă, *turmentaţi, -te,* adj. **1**. Frământat, agitat. **2**. Beat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** + [înregistrază doar sensul **2**].

TURMENTÁȚIE s.f. Turmentare ↑.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

TURPÍD, -Ă, *turpizi, -de,* adj. Josnic, imoral, nedemn.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

TURPITÚDINE, *turpitudini,* s.f. Faptă josnică, imorală, nedemnă.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

TUȘÁ, *tușez,* vb. I. Tranz. A emoționa, a impresiona, a mișca.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fig.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

TUȘÁRE, *tușări,* s.f. Acțiunea de a *tușa* ↑ şi rezultatul ei; emoţionare, impresionare.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fig.); DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

TUȘÁT, -Ă, *tușați, -te,* adj. Emoționat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

§ U

UBERÁL, -Ă, *uberali, -e,* adj. Referitor la sân.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

UBERÓS, -OÁSĂ, *uberoşi, -oase,* adj. Fertil, fecund.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

UBERTÁTE s.f. **1**. Fertilitate, fecunditate. **2**. Abundență.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

UBICUITÁTE s.f. Calitatea de a fi prezent peste tot în acelaşi timp.

– Pron.: *-cu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

UBÍCUU, -UĂ, *ubicui, -ue,* adj., adv. (Care se află sau se produce) în acelaşi timp, în locuri diferite; care se află pretutindeni, în mod simultan.

– Pron.: *-cu-u*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!UBICVÍST, -Ă, *ubicvişti, -ste,* adj. (Despre oameni) Care pare a se afla în mai multe locuri simultan.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

UBUÉSC, -Ă, *ubueşti,* adj. (Despre personaje, situații, oameni etc.) Caracterizat printr-o cruzime şi o laşitate de proporţii absurde (asemenea personajului literar Ubu); (p. ext.) grotesc.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

?!ÚLTIMO adv. În ultimul rând; în ultimă instanţă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!UMANOÍD, -Ă, *umanoizi, -de,* s.m. şi f., adj. (Fiinţă sau creație tehnică) cu aspect şi caracter omenesc.

– Pron.: *-no-id*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR –; DAN –; **DEX** +.

UMECTÁ, *umectez,* vb. I. Tranz. şi ref. A (se) umezi uşor (şi numai la suprafaţă).

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

UMECTÁRE, *umectări,* s.f. Acţiunea de *a (se) umecta* ↑ şi rezultatul ei; umezire ușoară a unei suprafețe.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

!UMECTÁT, -Ă, *umectați,-te,* adj. s.f. Umezit.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

UMILITÁTE, *umilităţi,* s.f. Umilință; modestie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

UMOÁRE, *umori,* s.f. **1**. Dispoziție sufletească. **2**. Temperament, fire, caracter.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

UMORÁL, -Ă, *umoráli, -e,* adj. Referitor la temperament, la caracter.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX Ø.

UNCȚIÚNE, *uncţiuni,* s.f. **1**. Miruire, ungere. **2**. Blândeţe, delicateţe în gesturi, în cuvinte, dovedind pietate.

– Pron.: *-ți-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

URÁNIC, -Ă, *uranici, -ce,* adj. Care se referă la univers; cosmic, uranian.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

URBANITÁTE s.f. Comportare civilizată; politeţe, bună-cuviinţă; urbanism.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

?!ÚRBE s.f. **1**. Oraş. **2**. Locuitorii unei astfel de aşezări.

Surse lexicografice:

DOOM (înv.) (fam.); **NDU +** [cu mențiunea „astăzi rar”]; DCR Ø; DAN Ø; DEX (fam.).

UVRÁJ, *uvraje,* s.n. Parte a unei cetăţi sau a unui fort constituind un punct de rezistenţă în caz de încercuire.

Surse lexicografice:

DOOM (înv.); **NDU +**; DCR Ø; DAN Ø; DEX (înv.).

?!UZITÁ, *uzitez,* vb. I. Tranz. și refl. A (se) folosi, a (se) întrebuinţa în mod curent.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!UZITÁBIL, -Ă, *uzitabili, -e,* adj. Care poate fi folosit, întrebuinţat în mod curent.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

§ V

VACUITÁTE, *vacuităţi,* s.f. Starea, însuşirea a ceea ce este gol, vid.

– Pl.: *-cu-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

VADEMÉCUM, *vademecumuri,* s.n. Carte (manual, îndreptar, repertoriu etc.) care serveşte drept ghid într-o călătorie, într-o disciplină ştiinţifică etc.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

VAGÁNT, -Ă, *vaganţi, -te,* adj. Rătăcitor, nestatornic, vagabond; fără domiciliu.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VALÉNT, -Ă, *valenţi, -e,* adj. Curajos, viteaz, brav.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VALÉT, *valeţi,* s.m. (În Evul Mediu, în vestul Europei) Scutier.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

VALETUDINÁR, -Ă, *valetudinari, -e,* s.m. şi f., adj. (Persoană) bolnăvicioasă, firavă, șubred.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VÁN, -Ă, *vani, -e,* adj. **1**. Zadarnic, inutil. ◊ Loc. adv. *În van* = în zadar, degeaba. **2**. Neîntemeiat, iluzoriu.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

VANILÓCVIU, *vanilocvii,* s.n. Discurs lipsit de conţinut şi de concluzii; vorbărie, pălăvrăgeală.

– Pron.: *-vĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VÁRIU, -ÍE, *varii, adj.* Variat, diferit.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (astăzi rar); DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

VÁTES s.m. **1**. Poet vizionar, care se remarcă prin intensitatea sentimentelor umanitare exprimate şi prin tonul retoric al versurilor. **2**. (La romani) Profet.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VATICINÁ, *vaticinez,* vb. I. Tranz. A prezice, a profeţi.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VATICINÁNT,-Ă, *vaticinanți, -te***,** adj. Cu caracter de prezicere, de profeție; vaticinar ↑.

Surse lexicografice: DOOM Ø; NDU +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VATICINÁR, -Ă, *vaticinari, -e,* s.m. și f., adj. Care are caracter de prorocire; profetic, vizionar, vaticinant ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!VATICINATÓR, *vaticinatori,* s.m. Profet, vizionar.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VATICINÁŢIE, *vaticinaţii, s.f.* (Pretinsă) prezicere a viitorului; profeţie, vaticiniu ↑.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

VATICÍNIU, *vaticinii, s.n.* Vaticinaţie ↑.

– Pron.: *-nĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

VELOCITÁTE s.f. Viteză, repezicune.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VENÁL, -Ă, *venali, -e,* adj. Care este lipsit de scrupule; care face orice lucru (reprobabil) pentru bani.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VENALITÁTE, *venalităţi,* s.f. **1**. Caracterul a ceea ce este venal ↑. **2**. Faptă venală ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR –; DAN (depr.); **DEX** +.

VÉNĂ, *vene,* s.f. (Fig.) Conjunctură favorabilă; şansă, noroc.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fran.); DCR Ø; DAN (fig.); **DEX** +.

!VENDÉTĂ, *vendete,* s.f. Răzbunare (sângeroasă) a unei crime; vindictă ↑ ♦ (P. gener.) Ură puternică, dorință de răzbunare.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU – [înregistrat cu sensul **1**: „Obicei corsican, sicilian etc. potrivit căruia răzbunarea unei ofense, a unei crime este obligatorie.”; DCR Ø; DAN – [înregistrat cu sensurile: „Răzbunare sângeroasă împotriva unui adversar, practicată odinioară în Corsica, antrenând familii întregi. ♦ (P. ext.) Ură, sete de răzbunare.”]; DEX – [înregistrat cu sensurile: **1**. „Cutumă justiţiară frecventă în trecut în Corsica şi în sudul Italiei ...”. **2**. „(P. gener.) Ură puternică, sete de răzbunare nestăpânită.”].

!VENIÁL, -Ă, *veniali, -e,* adj. (Despre fapte, păcate etc.) Care poate fi iertat; fără gravitate, neînsemnat; scuzabil.

– Pron.: *-ni-al.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VENÚST, -Ă, *venuşti, -ste,* adj. Care are o frumuseţe feminină voluptoasă.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR +; DAN –; **DEX** +.

VENUSTÁTE s.f. Frumuseţe, grație, eleganță.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VER, -Ă, *veri,-e,* adj. Adevărat, autentic.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +, (înv.); DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

VERACITÁTE s.f. Veridicitate.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

VERB, *verbe,* s.n. (La sg.) Mod de exprimare; limbaj; cuvânt.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

VERBALITÁTE s.f. Caracter verbal.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; DEX Ø.

VERBIÁJ s.n. Abundenţă de cuvinte inutile; vorbărie, flecăreală, verbozitate ↑.

– Pron.: *-bi-aj.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VERBOZITÁTE s.f. Vorbă multă; vorbărie, verbiaj ↑.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX (rar).

VERMÍNĂ s.f. (Cu sens colectiv) **1**. Mulţime de insecte parazite (purici, păduchi, ploşniţe etc). **2**. (Fig.) Indivizi de la periferia societăţii.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VERNÁL, -Ă, *vernali, -e,* adj. Care ţine de primăvară, privitor la primăvară.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VERÓS, -OÁSĂ, *veroşi, -oase,* adj. **1**. (Despre afaceri) Bazat pe speculații necinstite, imorale. **2**. (Despre persoane) Care face afaceri veroase (**1**).

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!VERSATÍL, -Ă, *versatili, -e,* adj. (Despre oameni) Care îşi schimbă cu uşurinţă părerile; nehotărât, nestatornic, schimbător, instabil.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

VERSATILITÁTE s.f. Însușirea de a fi versatil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!VERSLIBRÍSM s.n. Folosire a versului liber modern. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!VERSLIBRÍST, -Ă, *verslibrişti, -e,* Care aparţine verslibrismului ↑; caracteristic verslibrismului ↑; referitor la verslibrism ↑. Poet care folosește versul liber modern. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

VESPASIÁNĂ, *vespasiane,* s.f. Toaletă publică (pentru bărbaţi).

– Pron.: *-si-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

VESPERÁL, -Ă, *vesperali, -e,* adj. De seară, al serii.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

VESTÁLĂ, *vestale,* s.f. Femeie virtuoasă.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (rar), (fig.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!VESTÍGIU, *vestigii,* s.n. Urmă, rămășiță a ceva dispărut de mult.

– Pron.: *-gĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!VÉTO s.n. Împotrivire la o hotărâre, la o decizie; opoziție.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VETÚST, -Ă, *vetuşti, -ste,* adj. Care are un aspect învechit, arhaic sau demodat; uzat.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

VETUSTÁTE s.f. **1**. Vechime, bătrâneţe; vetusteţe ↑ **2**. Stare de deteriorare provocată de trecerea timpului; învechire, vetusteţe ↑.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VETUSTÉŢE s.f. Vetustate ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR –; DAN (rar); **DEX** +.

VEXÁ, *vexez,* vb. I. Tranz. A jigni, a ofensa pe cineva; (p.ext.) a contraria.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

VEXÁRE, *vexări,* s.f. Acţiunea de *a vexa* ↑ şi rezultatul ei; jignire, ofensare; (p. ext.) contrariere.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** + [sensul **1** este înregistrat ca fiind şi (înv.); sensul **2** este înregistrat ca fiind şi (rar)]; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

VEXÁT, -Ă, *vexaţi, -te,* adj. Jignit, ofensat; (p. ext.) contrariat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

VEXATÓR, -OÁRE, *vexatori, -oare,* adj. Vexatoriu ↑ ; (p. ext.) contrariant.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

VEXATÓRIU, -IE, *vexatorii,* adj. Care vexează ↑; ofensator, jignitor, vexator ↑.

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

VEXAŢIÚNE, *vexaţiuni,* s.f. Vorbă, faptă sau atitudine care supără, jigneşte, contrariază, vexează ↑.

– Pron.: *-ţi-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VIÁTIC s.n. Provizii și bani necesari unei călătorii.

– Pron.: *-vi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

VIGÍL, -Ă, *vigili, -e,* adj. Care se află în stare de veghe; treaz.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

?!VIGUROZITÁTE s.f. Însuşirea de a fi viguros; vigoare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!VIITORÍST, -Ă, *viitorişti,-ste,* adj, s m. și f. (Persoană) Care prevede viitorul; viitorolog, futurist.

– Pron.: *vi-i-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU Ø; **DCR +**; DAN Ø; DEX –.

VINDICATÍV, -Ă, *vindicativi, -e,* adj. Răzbunător.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU +**; DCR Ø; **DAN +**; **DEX +**.

!VINDICATIVITÁTE s.f. Caracter vindicativ ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VINDÍCTĂ, *vindicte,* s.f. Urmărire și răzbunare a unei crime; vendetă ↑.

Surse lexicografice:

DOOM (înv.); **NDU +**; DCR Ø; DAN Ø; **DEX +**.

VIOLENTÁ, *violentez,* vb. I. Tranz. A comite un act de violenţă; a constrânge, a forţa.

– Pron.: *vi-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!VIOLENTÁRE, *violentări,* s.f. Acţiunea de *a violenta* ↑ şi rezultatul ei.

– Pron.: *vi-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

VIPERÍN, -Ă, *viperini, -e,* adj. (Fig.) Asemănător cu o viperă, ca o viperă; rău, (fig.) veninos.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VIRÁGO s.f. Femeie înaltă, robustă, cu trăsături și comportament masculine.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!VISCERÁL, -Ă, *viscerali, -e*, adj. (Despre sentimente) instinctiv și profund.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (fig.); DCR –; DAN –; DEX Ø.

VITUPERÁ, *vituperez,* vb. I. Tranz. A blama, a defăima, a denigra.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

!VITUPÉRANT, -Ă, *vituperanți, -te, adj.* Care blamează, defăimează, denigrează; vituperator ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR –; DAN Ø; DEX Ø.

!VITUPERÁRE, *vituperări,* s.f. Acțiunea de *a vitupera* ↑; vituperație ↑, blamare, defăimare, denigrare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; **DCR** +; DAN Ø; DEX Ø.

!VITUPERATÓR, -OÁRE, *vituperator, -oare,* s.m. și f., adj. (Persoană) care vituperează ↑; vituperant ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VITUPERÁŢIE, *vituperaţii,* s.f. Vituperare ↑.

– Pron.: *ţi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; **DAN** +; **DEX** +.

VIVÁCE adj. invar. Plin de vitalitate, de viaţă; Vioi, ager.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VIVIFIÁNT, -Ă, *vivianţi, -te,* adj. Însufleţitor, dătător de putere; tonic.

– Pron.: *-fi-ant.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VIVIFICÁ, *vivific, vb. I. Tranz.* **1**. A da viaţă, a menţine viaţa; a anima. **2**. (Fig.) A înviora, a însufleți.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VIVIFICÁRE s.f. Acţiunea de *a vivifica* și rezultatul ei; însufleţire, înviorare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

VIVIFICATÓR, -OARE, *vivificatori, -oare,* adj. Care însufleţeşte; care animă, care înviorează.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

VIZIONARÍSM s.n. Atitudine de vizionar; caracter vizionar.

– Pron.: *-zi-o-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VIZUALIZÁ, *vizualizez,* vb. I. Tranz. A face vizibilă o idee, un subiect (prin imagini filmate, prin reprezentări grafice etc.).

Pron.: *-zu-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX – ; [înregistrează doar sensul tehnic: „(Despre aparate) A face

posibilă observarea vizuală a fenomenului cercetat.”].

VOCÁBULĂ, *vocabule,* s.f. Cuvânt, vorbă.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

VOLÉT, *voléturi,* s.n. Parte, subdiviziune (a unui document, a unei cărţi, a unui proiect etc.).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fig.); **DCR** +; DAN Ø; DEX Ø.

VÓTUM, s. n. Dorinţă puternică, năzuinţă.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** + [înregistrat ca variantă învechită a lui *vot*]; DCR Ø; DAN –; DEX –.

§ X

!XANTIPĂ s.f. Femeie rea și cicălitoare; mejeră ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (depr.); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

§ Z

ZÉIE, *zeie,* s. f. Zeiţă.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

ZELATÓR, -OÁRE, *zelatori, -oare,* s.m. și f. Persoană zeloasă.
Surse lexicografice:
DOOM Ø; **NDU** +; DCR (peior.); DAN –; **DEX** +.

VI. ANEXE

VI.1. Cuvinte (sau sensuri) considerate livreşti de în cel puțin unul dintre dicționarele excerptate:

ABNÓRM, -Ă, *abnormi, -e,* adj. Anormal, neobişnuit.

Surse lexicografice:

DOOM (rar); **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX (rar).

EXTRÁCŢIE, *extracţii,* s.f. Origine, provenienţă.

– Pron.: *-ți-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU (înv.); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

FENEANTÍSM s.n. Lene.

– Pron.: *-ne-an-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

TUȘÁT, -Ă, *tușați, -te,* adj. Emoționat.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

VOLÉT, *volèturi,* s.n. Parte, subdiviziune (a unui document, a unei cărţi, a unui proiect etc.).

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (fig.); **DCR** +; DAN Ø; DEX Ø.

VOT, *voturi,* s.n. **1.** Ofrandă, prinos (adus unei zeităţi). **2.** Promisiune, jurământ făcut de bunăvoie unei zeităţi sau lui Dumnezeu; angajament, legământ religios. **3.** Dorinţă puternică, năzuinţă.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

VI.2. Familii de cuvinte.

VI.2.1. Membri ai unor familii de cuvinte care nu sunt marcați ca fiind livrești în niciunul dintre dicționarele excerptate sau sunt marcați sporadic:

ACRIBÍE s.f. **1.** Exactitate, corectitudine în cercetarea ştiinţifică. **2.** Seriozitate, conştiinciozitate.

– Pron.: *-bi-e-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!ACRIBIÓS, -OÁSĂ, *acribioşi,-oase*, adj. Extrem de exact(ă); metodic, precis.

– Pron.: *-bi-os*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR –; DAN –; DEX Ø.

!ACRIBOLOGÍE s.f. **1.** Respectare a proprietăţii termenilor, precizie. **2.** Studierea preciziei maxime în cercetarea ştiinţifică.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

CLAUSTRÁ, *claustrez,* vb. I Tranz. și refl. A (se) închide într-o mănăstire; (p. ext.) a (se) izola într-un loc retras.

– Pron.: *cla-us-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CLAUSTRÁL, -Ă, *claustrali, -e,* adj. Mănăstiresc, monahal.

– Pron.: *cla-us-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (rar); DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

CLAUSTRÁRE, *claustrări,* s.f. Faptul de *a (se) claustra;* claustrație ↑, izolare.

– Pron.: *cla-us-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

!CLAUSTRÁȚIE, *claustrări,* s.f. Claustrare ↑, izolare.

– Pron.: *cla-us-; -ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM (rar); NDU –; DCR Ø; DAN (rar); DEX Ø.

!COERCITÍV, -Ă, *coercitivi, -e,* adj. Care constrânge.

– Pron.: *co-er-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

COERCÍŢIE s.f. Măsură de constrângere aplicată cuiva pentru a-l face să-şi îndeplinească o obligaţie.

– Pron.: *co-er-;-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

ENCOMIÁST, *encomiaşti,* **s.m**. Persoană care face elogii (exagerate) cuiva; panegirist ↑.

– Pron.: *-mi-ast.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!ENCOMIÁSTIC, -Ă, *encomiastici, -ce,* adj. Cu caracter laudativ, elogios.

– Pron.: *-mi-as-.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

ENCOMIÓN, *encomioane,* s.n. Cuvântare de laudă, elogiu în onoarea cuiva; elogiu, laudatio ↑, panegiric ↑.

– Pron.: *-mi-on.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (înv.); DCR; DAN –; **DEX** +.

VI.2.2. Situație în care toată familia de cuvinte poartă marca livresc în același dicționar:

MANIÁ, *maniez,* vb. I. Tranz. A mânui, a manipula.

– Pron.: *-ni-a.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

MANIÁBIL, -Ă, *maniabili, -e,* adj. Care este uşor de mânuit.

– Pron.: *-ni-a-.*

Surse lexicografice:

DOOM +; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VI.3. Cuvinte pe care le considerăm livreşti şi pe care niciunul dintre dicţionarele excerptate nu le consideră astfel:

!ACULTURÁRE s.f. Acţiunea de *a acultura* şi rezultatul ei; aculturaţie.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!CERBICÍE s.f. Îndârjire, tenacitate.

– Pron.: *-ci-e.*

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!DECONCERTÁRE s.f. Pierdere a siguranţei de sine; dezorientare, tulburare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!EXCERPTÁRE, *excerptări,* s.f. Acţiunea de *a excerpta* ↑ şi rezultatul ei; extragere.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

!INEXPUGNÁBIL, -Ă, *inexpugnabili, -e,* adj. Care nu poate fi cucerit; de neînvins. ♦ (Fig.) Care rezistă la toate atacurile.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!INEXPUGNABILITÁTE, s.f. Însuşirea sau starea a ceea ce este inexpugnabil ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX (rar) [înregistrat cu precizarea: „Despre locuri fortificate”].

!LAPIDÁR, -Ă, *lapidari, -e,* adj. (Despre stil, vorbire etc.) Laconic, scurt, concis.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!PROCRASTINÁ, *procrastinez,* vb. I. Tranz. A amâna sau a întârzia începerea execuției unei sarcini; a tărăgăna, a temporiza, a tergiversa.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR^{3} Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!PROCRASTINÁRE s.f. Acțiunea de *a procrastina* ↑ și rezultatul ei; amânare, tărăgănare, temporizare, tergiversare, procrastinație ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR^{3} Ø; DAN Ø; DEX Ø.

!PROCRASTINÁȚIE s.f. Procrastinare ↑.

– Pron.: *-ți-e.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU Ø; DCR Ø; DAN Ø; DEX Ø.

VI.4. Cuvinte al căror tratament (din punctul de vedere al mărcilor de uzaj) diferă foarte mult de la un dicționar la altul:

ALÚMN, -Ă, *alumni, -e*, s.m. și f. Elev; discipol.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (reg.); **DCR +**; DAN –; DEX Ø.

CAROTÁ, *carotez,* vb. I. Intranz. A înșela, a extorca.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (fran.); DCR –; DAN (fam.); **DEX +**.

DIFICULTÓS, -OÁSĂ, *dificultoşi, -oase,* adj. Plin de dificultăţi.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; **DCR +**; DAN (fam.); **DEX +**.

FRENÁŢIE s.f. Înfrânare.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (reg.); DCR Ø; **DAN +**; DEX Ø.

!?SECÚNDO adv. În al doilea rând, apoi.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU +**, (fam.); DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

VI.5. Cuvinte considerate de noi ca nemaifiind livreşti:

?!APLÓMB s.n. Siguranţă absolută sau îndrăzneală (adesea nejustificată) manifestate în comportarea cuiva.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR –; DAN –; **DEX +**.

?!ÁURĂ, *aure,* s.f. Nimb, aureolă.

– Pron.: *a-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

?!COŞMARÉSC, -EASCĂ, *coşmareşti*, adj. De coşmar.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; **DCR +**; DAN –; DEX –.

?!DEZINHIBÁRE, *dezinhibări*, s.f. Acțiunea de *a (se) dezinhiba*; ieșire din starea de inhibiție; dezinhibiție.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; **DCR** +; DAN Ø; DEX –.

?!FRATÉRN, -Ă, *fraterni, -e,* adj. Frățesc.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX –.

?!GRÓTĂ, *grote,* s.f. Peșteră, cavernă.

Surse lexicografice:

DOOM −; NDU −; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!IMPACIENTÁT, -Ă, *impacientați, -te* adj. Nerăbdător; neliniştit, îngrijorat, impacient ↑.

– Pron.: *-ci-en-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

?!INCITATÓR, -OÁRE, adj., s.m. și f. (Persoană) care incită; instigator.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!INIȚIÁTIC, -Ă, *iniţiatici, -ce,* adj. **1.** Care ţine de iniţiere. **2.** Care poate fi înţeles numai de cei iniţiaţi; ezoteric.

– Pron.: *-ţi-a-*.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR –; DAN –; DEX –.

?!INTANGÍBIL, -Ă, *intangibili, -e,* adj. Care nu poate fi atins, de neatins; care trebuie să rămână intact.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX –.

?!MAGNÍFIC, -Ă, *magnifici, -e,* adj. Măreţ, grandios, superb, minunat; de un fast ieşit din comun. ♦ (Cu valoare de superlativ) Foarte frumos, strălucit, desăvârşit; mirobolant.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!MATERNÁL, -Ă, *maternali, -e,* adj. Cu rol, cu comportament de mamă; matern.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN Ø; DEX –.

?!MIXTÚRĂ, *mixturi,* s.f. Amestec de elemente eterogene; amestecătură.

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +, (depr.); DCR^{3} Ø; DAN –; **DEX** +, (depr.).

NEFIÍNŢĂ s.f. Faptul de a nu exista, de a nu fi; stare a ceea ce nu există; inexistenţă; (p. ext.) neant.

– Pron.: *-fi-in-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR^{3} Ø; DAN Ø; **DEX** +.

?!PANICÁT, -Ă, *panicaţi, -te,* adj. Care este cuprins de panică.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

?!PASCÁL, -Ă, *pascali, -e,* adj. Privitor la sărbătoarea Paştelui; de Paşte.

Surse lexicografice:

DOOM −; NDU Ø; DCR Ø; DAN −; **DEX** +.

?!PARADIZIÁC,-Ă, *paradiziaci, -ce,* adj. Ca în paradis; splendid, minunat, încântător.

– Pron.: *-zi-ac.*

Surse lexicografice:

DOOM –; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!PRIVÁ, *privez,* vb. I. Tranz. A împiedica pe cineva să se bucure de un avantaj, de un drept care i se cuvine, de ceva necesar. ♦ Refl. A renunţa (de bună-voie sau constrâns la ceva necesar) la un bun sau la un drept.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!PROCEDÚRĂ, *proceduri,* s.f. Procedeu.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VI.6. Cuvinte cu statut incert sau în curs de asimilare în limba comună, provenite din inventarul unor terminologii diferite:

ALTERITÁTE, s.**f**. **1.** Stare, caracter a ceea ce este distinct, diferit. **2.** Faptul de a fi o altă persoană. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM (2005) –; **NDU (2008)** +; DCR^{3}(2013) Ø; DAN (2013) (fil.); DEX (2016) (fil.).

?!ANOPSÍE, *anopsii,* s.f. Lipsă a vederii, orbire. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

BENEDICŢIÚNE, *benedicţiuni,* s.f. Binecuvântare.

– Pron.: *-ți-u-*.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR^{3} Ø; DAN –; **DEX** (Bis.) +.

DECLIMATÁ, *declimatez*, vb. I. Tranz. A scoate o plantă, un animal din clima obişnuită, din condiţiile climatice normale. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

DECLIMATÁRE, *declimatări,* s.f. Acţiunea de *a declimata.* [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN Ø; **DEX** +.

DILATÓRIU, -IE, *dilatorii,* adj. Care cauzează o amânare; care tinde spre amânarea soluţionării unui litigiu. [term.]

– Pron.: *-rĭu.*

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU (jur.); DCR Ø; DAN (jur.); **DEX** +.

?!EUFUÍSM s.n. Manieră stilistică similară gongorismului spaniol sau manierismului italian folosită în proza elisabetană şi barocă. [term.]

– Pron.: *e-u-fu-ism.*

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!EUFUÍSTIC, -Ă, *eufuistici, -ce,* adj. (Despre stil) Preţios, pompos, bombastic. [term.]

– Pron.: *e-u-fu-is-*.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

?!MARINÍSM, *marinisme,* s.n. Stil bombastic în barocul italian din sec. XVII; preţiozitate a stilului, afectare. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM + [înregistrat cu sensul „prețiozități”]; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

!?OMEÓZĂ, *omeoze,* s.f. Folosire improprie, figurată a unui verb, însoţit de determinanţii săi, în virtutea unei asemănări între fenomene (obiecte, ființe, acțiuni). [term.]

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU Ø; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

!?PARALIPOMÉNĂ, *paralipomene*, s.f. Text lăsat în afara operei principale a unui autor şi inclus în apendice; completare, adaos la o operă științifică. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; DEX Ø.

?!PROZODÉM, *prozodeme,* s.n. Element prozodic cu rol distinctiv. [term.]

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU** +; DCR Ø; DAN –; **DEX** +.

VI.7. Cuvinte de sprijin:

***BUCÓLIC,-Ă,** *bucolici, -ce,* adj. De păstor; păstoresc, pastora; (p ext.) de la țară; câmpenesc, rustic, idilic.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

BUCOLÍSM s.n. Caracter bucolic ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; **NDU +**; DCR Ø; DAN –; DEX –.

***DEZINHIBÁ,** *dezinhib,* vb. I. Tranz. şi refl. A face să iasă sau a ieşi din starea de inhibiţie.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

DEZINHIBÁRE, s.f. Acțiunea de *a (se) dezinhiba;* ieșire din starea de inhibiție; dezinhibiție.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU –; **DCR +**; DAN Ø; DEX –.

***EPILOG,** *epiloguri,* s.n. **1.** Parte finală a unor lucrări literare. **2.** (Fig.) Sfârşit al unei situaţii, al unei acţiuni, al unei întâmplări etc.

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

!EPILOGÁL, -Ă, *epilogali, -e*, adj. Cu caracter de epilog ↑.

Surse lexicografice:

DOOM Ø; NDU (rar); DCR –; DAN –; DEX (rar).

***FLAGRÁNT, -Ă,** *flagrant, -e*, adj. Care sare în ochi; izbitor, evident.

Surse lexicografice:

DOOM –; NDU –; DCR Ø; DAN –; DEX –.

FLAGRÁNŢĂ s.f. Caracterul a ceea ce este flagrant ↑; fapt incontestabil; evidenţă.

Surse lexicografice:

DOOM +; NDU –; DCR Ø; DAN –; **DEX +**.

VII. BIBLIOGRAFIE[5]

Bibliografie generală:

Bidu-Vrănceanu, A., Forăscu, N. 2005. *Limba română contemporană. Lexicul.* București, Editura Humanitas Educațional.

Botnaru, L. 2018. *Varietățile de limbă: factori și criterii de clasificare.* În *Philologia,* LX, p. 23-29.

Bustos Tovar, J., J. de, *Contribución al estudio del cultismo léxico medieval,* Real Academia Española, Madrid, 1974, 24, ap. Lupu 2018, 53.

Campos, Martin, N., 2009. *Lexicographie et traduction (1): les différents types de dictionnaires : classement et typologie. Entrecultura,* 1, 317-349.

Coşeriu, E., 1992-1993. *Anuarul de Lingvistică şi Istorie Literară,* Tom. 33, Iaşi, Editura Academiei [conţine *Supliment cu Conferinţele lui Coşeriu*].

Coşeriu, E., 1994. *Limba română în faţa Occidentului.* Cluj, Editura Dacia.

Coşeriu, E., 1996. *Lingvistică integrală.* Interviu cu Eugeniu Coşeriu realizat de Nicolae Saramandu. Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române.

Coşeriu, E., 1997. *Sincronie, diacronie şi istorie. Problema schimbării lingvistice.* Versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Bucureşti, Editura Enciclopedică.

Coşeriu, E., 2000. *Lecţii de lingvistică generală.* Trad. din spaniolă de Eugenia Bojoga. Cuvânt înainte de Mircea Borcilă. Chişinău, Editura Arc.

Coşeriu, E., 2004. *Teoria limbajului şi Lingvistica generală. Cinci studii.* Ediţie în limba română de Nicolae Saramandu. Bucureşti, Editura Enciclopedică.

Corbin, P., 1989. *Les marques stylistiques / dyastratique dans le dictionnaire monolingue,* în Woterbucher/Diction aries/Dictionnaires: Ein Internationale Handbuch zur Lexikographie, hg. von Franz Josef Hausmann et al. Bd. I, 673-680. Berlin, New York, Walter de Gruyter.

Coteanu, I., 1973. *Stilistica funcţională a limbii române*. *Stil, stilistică, limbaj,* Bucureşti, Editura Academiei.

Dimitrescu, F., 1994. *Dinamica lexicului românesc – ieri şi azi,* Logos, București.

Eckert, P., 2018. *Meaning and Linguistic variation. The Third Wave in Sociolinguistics.* Cambridge University Press, U. K.

Flydal, Leiv, 1951. *Remarques sur certains rapports entre le style et l'état de langue.* În *„Norsk Tidsskrift for Sprogvidenskap"* 16, 240-257, ap. Coșeriu, 1996, 23.

Gadet Françoise, 2003. *La variation sociale en français,* Paris, Ophrys, Coll. « L'essentiel », ap. Ledegen, Leglise, 2013.

Graur, Al., 1954. *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române*, București, Editura Academiei.

Graur, Al., 1957. *Fondul principal al limbii române.* București, Editura Științifică.

Hristea, Th., 1984. *Sinteze de limba română.* București, Editura Albatros.

Kabatek, J., 2002. *Oralidad, proceso y estructura*. În *Pandora. Revue d`études hispaniques* 2. Université Paris VIII, Vincennes-SaintDenis p. 37-54. Consultat pe https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3160061

Kabatek, J., 2015. *Tradiţii discursive*. București, Editura Academiei Române.

Kabatek, J., 2018. *Lingüística coseriana, lingüística histórica, tradiciónes discursivas.* Edición de Cristina Bleorțu, David Paul Gerard. Madrid, Iberoamericana / Frankfurt, Vervuert.

Labbé, C., Labbé, D., 2013. *Lexicométrie : quels outils pour les sciences humaines et sociales?* În *Usages de la lexicométrie en sociolog*ie, Jun. 2013, Guyancourt, France. <hal-00834039>.

Lara, L. F., 1997. *Teoría del diccionario monolinguë.* México, El Colegio de México, Centro de Estudios Linguisticos y Literarios.

Ledegen, G., Léglise, I., 2013. *Variations et changements linguistiques.* Wharton S., Simonin J. Sociolinguistique des langues en contact, ENS Editions, 315-329, ffhalshs-00880476f. Consultat pe https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00880476/document, 1-17.

Lupu, C., 1999. *Lexicografia românească în procesul de occidentalizare latino-romantică* a limbii române moderne (1780-1860) București, Logos.

Lupu, C., 2018. *Estudios de linguüística romanánica.* În *Románica,* 23, București, Editura Universității din București.

Melčuc, I., Clas, A., Polguère, A., 1995. *Introduction à la lexicologie explicative et combinatoire,* Éditions Duculot.

Reinheimer Rîpeanu, S., 2004. *Les emprunts latins dans les langues romanes,* București. Editura Universităţii din Bucureşti.

Rey, A., 1972. *Usages, jugements et prescriptions linguistiques.* În: « Langue française », n°16, *La norme.* pp. 4-28; doi : 10.3406/lfr.1972.5701. Consultat pe http://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1972_num_16_1_5701.

Rey, A., 1990. *Les marques d'usage et leur mise en place dans les dictionnaires du XVIIe siècle: le cas Furetière.* În « Lexique 9 / *Les marques d'usage dans les dictionnaires (XVIIe, XVIIIe siècles*) », Lyon, P.U.L., 17-29.

Rey-Debove, J., 2005. *Typologie des dictionnaires généraux monolingues de la langue actuelle,* „Quaderni del CIRSIL – 4, (2005)". Consultat pe *http://amsacta.unibo.it/2301/1/Debove.pdf.*

Sala, M. (coord.), 1988. *Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice.* București, Editura Științifică și Enciclopedică.

Sterian, Fl. 2013. *Inventar al metodelor de definire lexicografică,* în *Limba Română,* LXII, nr. 1, 88-98.

Tagliavini, C., 1969. *Le origini delle lingue neolatine. Introduzione alla filologia romanza,* Casa Editrice Prof. Ricardo Pàtron, Bologna, 325, ap. Lupu 2018, 53.

Tournier, M., *D'où viennent les fréquences de vocabulaire ? La lexicométrie et ses modèles.* În: « *Mots* » n°1, octobre 1980. Vol. *Saussure, Zipf, Lagado, des méthodes, des calculs, des doutes et le vocabulaire de quelques textes politiques.* pp. 189-209; doi : 10.3406/mots.1980.1010. Consultat pe https://www.persee.fr/doc/mots_0243-6450_1980_num_1_1_1010.

Zafiu, R. 2001. *Diversitate stilistică în româna actuală.* București, Editura Universității din București.

Zafiu, R. 2009. *« Les variétés diastratiques et diaphasiques des langues romanes du point de vue historique: roumain ».* În G. Ernst et alii (eds.), *« Romanische Sprachgeschictes / Histoire linguistique de la Romania»* (HSK) 23, Teilband 3, Berlin/New York, Walter de Gruyter, 2009 p. 2319-2334. Consultat pe https://www.academia.edu/12962865/Zafiu_Rodica_Les_vari%C3%A9t%C3%A9s_diastratiques_et_diaphasiques_des_langues_romanes_du_point_de_vue_historique_roumain_

Zamfirescu, O., 2014. *Diatopic, diastratic and diaphasic variation in the romanian folk names of lower plants,* în „*The Proceedings of The International Conference Literature*, *Discourse and Multicultural Dialogue.* Section: *Language and Discourse*, 2, p. 475-485. Târgu-Mureș, Arhipelag XXI Press.

Dicționare excerptate în vederea alcătuirii DCLR:

DAN = Florin Marcu, *Dicţionar actualizat de neologisme.* Bucureşti, Editura Saeculum I. O., 2013.

DCR = Florica Dimitrescu, Alexandru Ciolan, Coman Lupu, *Dicţionar de cuvinte recente*. Ediţia a III-a. Bucureşti, [Editura] Logos, [2013].

DEX = *Dicţionarul explicativ al limbii române*. Ediția a II-a, revăzută şi adăugită. Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. [Tiraj nou]. Bucureşti, [Editura] Univers Enciclopedic, 2016

DOOM = *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române.* Ediţia a II-a revăzută şi adăugită. Academia Română. Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. [Coordonator: Ioana Vintilă-Rădulescu]. Bucureşti, [Editura] Univers Enciclopedic, 2005.

NDU = Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul dicţionar universal al limbii române.* Ediția a III-a. Bucureşti – Chişinău, [Editura] Litera Internaţional, 2008.

Dicționare consultate:

1. Dicționare românești:

CADE = I.[on]-Aurel, Candrea, Gh. [= Gheorghe] Adamescu, *Dicţionarul enciclopedic ilustrat*. Partea I. Bucureşti, Editura „Cartea Românească" S. A., 1931. I: *Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi* (Literele *A–O*) de I.[on]-Aurel Candrea; II: *Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi* (Literele *P–Z*), de I.[on]-Aurel Candrea.

DEXI = *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române.* Chişinău, Arc & Gunivas, 2007.

DICR = Elena Dănilă, Andrei Dănilă, *Dicţionar ilustrat de cuvinte şi sensuri recente în limba română.* Bucureşti, [Editura] Litera Internaţional, [2011].

Dictionnaire des emprunts latins dans les langues romanes, Rîpeanu Reinheimer,

Sanda (sous la direction de). Bucureşti, Editura Academiei Române, 2004.

DLR = *Dicţionarul limbii române. (DLR).* Serie nouă. Tomul V. Litera *L*, 2008Academia Română. București, Editura Academiei.

DGS = Doina Cobeţ, Laura Manea, *DGS. Dicţionar general de sinonime al limbii române.* [Chişinău], Gunivas, [Rotolito Lombarda, Italia], [2013].

DL = *Dicţionarul limbii române literare contemporane.* Vol. II, *(D–L)*. Academia Republicii Populare Române. [Bucureşti], Editura Academiei Republicii Populare 1956.

DM = *Dicţionarul limbii române moderne*. Academia Republicii Populare Române. Institutul de Lingvistică din Bucureşti. [Bucureşti], Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958.

DȘL = Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan 2001. *Dicţionar general de ştiinţe ale limbii.* Bucureşti, Editura Nemira.

Gl. Cuv. Rare = Dragoş Şesan, *Glosar de cuvinte rare şi uitate.* Bucureşti, Editura Universităţii, 2012.

MDA = *Micul dicţionar academic*. Vol. I–IV. Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. (I–IV). Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic. I: *(A–C)*, 2001; II: *(D–H)*, 2002; III: *(I–Pr)*, 2003; IV: *(Pr–Z)*, 2003.

SCRIBAN = August Scriban, *Dicţionaru limbii româneşti*. (Etimologii, înţelesuri, exemple, citaţiuni, arhaizme, neologizme, provincializme). Ediţiunea întâia. Iaşi, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939.

2. Dicționare străine:

Larousse. Dictionnaire de Français https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais.

Le Grand Robert en 9 volumes. 2e Édition. De Paul Robert. Paris, Editions Le Robert, 1994.

Le Nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française Sous la direction de Paul Robert et Alain Rey Editions Le Robert, Paris, 2009.

Le Nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. Sous la direction de Josette Rey-Debove et Alain Rey, Les Dictionnaires Le Robert, Paris, 2010.

Le Robert. Dictionnaire d`aujourd`hui. Alain Rey et collectif. Les Dictionnaires Le Robert, Paris, France, 1992.

Macmillan Dictionary https://www.macmillandictionary.com/.

Merriam Webster https://www.merriam-webster.com/.

OED = *The New Oxford English Dictionary project*. Oxford University Press, 2009.

OED^2 = Simpson, John Andrew/Weiner, Edmund S. C. (dir.), 1989^2 [1933^1]. *The Oxford English Dictionary*, 20 vol. Oxford, Clarendon.

Real Academia de la lengua española – Diccionario de la lengua española https://dle.rae.es/.

TLFi: Trésor de la langue Française informatisé, CNRS & Université de Lorraine. http://atilf.atilf.fr/ .

Surse textuale din care s-au excerptat citate:

Arh. Olt. IX = 1930. *Arhivele Olteniei*, IX. Publicaţie sub direcţiunea d-lui Dr. Ch. Laugier şi prof. C. D. Fortunescu. Craiova.

DGLR, V, VI = 2006, 2997. *Dicţionarul general al literaturii române.* Vol. V: *(P–R),* 2006. Vol. VI: *(S–T),* 2007. Academia Română. [Coordonator general: Eugen Simion]. Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.

IBRĂILEANU, *Scriit*. = Ibrăileanu, G. (1921-1926) 1976. *Scriitori români şi străini*. În *Istoria literaturii române modern.* Vol. III. Ediţie critică de Rodica Rotaru şi Al. Piru. Bucureşti, Editura Minerva.

MARINO, *Viaţa* = Marino, A. 2010. *Viaţa unui om singur.* Iaşi, Polirom,.

C. PETRESCU, *Întunecare,* II = Petrescu, Cezar.1928. *Întunecare.* Roman. Partea a II-a. *Întoarcerea unde au fost jurămintele.* Craiova, Scrisul Românesc.

PUŞCARIU, *Lb*. *Rom.* = Puşcariu, S., 1940. *Limba română.* Vol. I. *Privire generală.* Bucureşti, Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II".

Rev. Fundaţ.= Revista Fundaţiilor Regale. 1934. I, nr. 10. Revistă lunară de literatură, artă şi cultură generală. Directori: D. Caracostea şi Al. Rosetti. Bucureşti.

CAMIL PETRESCU, *Procust* = Petrescu, Camil. 1933 (1981). *Patul lui Procust*. Roman. Ediţie îngrijită de Al. Rosetti şi Liviu Călin. Note şi variante de Liviu Călin. Bucureşti, Editura Minerva.

MARIN SORESCU, *Jurn.* = Sorescu, M. 1981 (2005). *Jurnal. Romanul călătoriilor. Ceva ca jurnalul şi ca romanul.* Opere*,* IV. Publicistică. Ediţie îngrijită de Mihaela Constantinescu-Podocea. Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă. Univers Enciclopedic.

TEODOREANU, *Medeleni* = Teodoreanu, I., 1926 (1968). *La Medeleni.* [Roman]. [Vol.] II: *Drumuri.* În *Opere alese*. Studiu introductiv, ediţie îngrijită, note şi comentarii de Nicolae Ciobanu. Bucureşti, Editura pentru Literatură.

NOTE

1. Rey, A. 1990, 17.

2. Pentru detalii privitoare la alegerea dicționarelor excerptate v. III. Structura generală a DCLR.

3. Rey, A. 1990, 17.

4. http://atilf.atilf.fr/scripts/mep.exe?
CRITERE=ACCUEIL_TLFI;ONGLET=tlfi;OO1=1;
OO2=1;;ISIS=isis_tlfi.txt;MENU=menu_tlfi;OUVRIR_MENU=0;ONGLE
T=tlfi;OO1=1; OO2=1;OO3=-1

5. Siglarea surselor lexicografice și nelexicografice, precum și descrierea bibliografică a acestora au fost făcute urmând îndeaproape modelul oferit de Bibliografia DLR.